

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

PTT MEKTEB-İ ÂLİSİ
(1910-1934)

Hazırlayan

Ferhat Hüseyin PARLAK

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Yüksel ÖZGEN

Çankırı – 2013

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

PTT MEKTEB-İ ÂLİSİ
(1910-1934)

Hazırlayan
Ferhat Hüseyin PARLAK

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Yüksel ÖZGEN

Çankırı - 2013

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
Bilimsel etik Bildirimi	ii
Tez Kabul ve Onay.....	iii
Önsöz	iv
Özet.....	vi
Summary.....	vii
Kısaltmalar.....	viii
Tablo ve Grafik Listesi.....	ix
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM: OSMANLI POSTA VE TELGRAF TEŞKİLATI.....	6
1.1. KLASİK DÖNEM HABERLEŞME.....	6
1.2. POSTA NEZÂRETİ'NİN KURULUŞU.....	10
1.3. TELGRAF MÜDÜRLÜĞÜ.....	16
1.3.1. Telgraf Fabrikası.....	21
1.3.2. Posta ve Telgraf İdarelerinin Birleşmesi.....	23
1.4. POSTA VE TELGRAF TEŞKİLATINDA EĞİTİM FAALİYETLERİ	24
1.4.1. Telgraf Memur Mülazım Mektebi (Fünûn-ı Telgrafiye Mektebi).....	26
1.4.2. Mekteb-i Fünûn ve Makinacıyan.....	27
1.4.3. Telgraf Mektebi	27
1.4.4. Galatasaray Lisesi'nde Telgrafçılık Eğitimi.....	32

1.4.5.Darüşşafaka 'da Telgrafçılık Eğitimi.....	34
2. BÖLÜM: PTT MEKTEB-İ ÂLİSİ.	37
2.1. KURULUŞU.....	37
2.2. POSTA VE TELGRAF MEKTEBİNE MAHSUS TALÎMATNÂME	39
2.3. I. KISIM: TEDRİSÂT-I ÂLÎYE (FEN KISMI).....	39
2.3.1. Kabul Şartları.....	39
2.3.2. Sınav Komisyonu.....	41
2.3.3. Sınav Programı (I Numaralı Program).....	41
2.3.3.1. Ulûm-ı Riyâziye (Matematik Bilimleri).....	42
2.3.3.1.1. Hesâb.....	42
2.3.3.1.2. Cebir.....	42
2.3.3.1.3. Hendesiyye.....	43
2.3.3.2. Ulûm-ı Tabiîyye (Doğa Bilimleri)	43
.....	
2.3.3.2.1. Hikmet ve Câzibe-i Arziyye.....	44
2.3.3.2.2. Hararet, Savt ve Ziya (Ses ve Işık)	44
2.3.3.2.3. Elektrik ve Mıknatısiyet.....	45
2.3.3.2.4. Telgraf ve Telefon Tatbiki.....	46
2.3.3.2.5. Kimya.....	46
2.3.3.2.6. Coğrafya ve Kitabet.....	46
2.3.4. Okutulan Dersler.....	47
2.3.4.1. I. Sınıf Dersleri.....	47

2.3.4.2. II. Sınıf Dersleri.....	49
2.4. II. KISIM: TEDRİSÂT-I ÂDİYE (İDARE KISMI)	54
2.4.1. Kabul Şartları.....	54
2.4.2. Sınav Komisyonu.....	55
2.4.3. Sınav Programı (II Numaralı Program).....	55
2.4.3.1 Türkçe.....	56
2.4.3.2. Hesâb.....	56
2.4.3.3. Coğrafya.....	56
2.4.4. II. Kısım Eğitimi.....	57
3. BÖLÜM: PTT MEKTEB-İ ÂLİSİ EĞİTİM KADROSU VE MEZUN ÖĞRENCİLERİ.....	60
3.1. EĞİTİM KADROSU.....	60
3.2. MEZUN ÖĞRENCİLER.....	67
3.2.1. Tedrisât-ı Âliye (Fen Kısmı)	69
3.2.1.1. 1913 Senesi Mezunları.....	69
3.2.1.2. 1914 Senesi Mezunları.....	72
3.2.1.3. 1915 Senesi Mezunları.....	75
3.2.1.4. 1916 Senesi Mezunları	76
3.2.1.5. 1917 Senesi Mezunları.....	77
3.2.1.6. 1918 Senesi Mezunları.....	79
3.2.1.7. 1919 Senesi Mezunları.....	81
3.2.1.8. 1920 Senesi Mezunları.....	82

3.2.1.9. 1921 Senesi Mezunları.....	82
3.2.1.10. 1922 Senesi Mezunları.....	83
3.2.1.11. 1928 Senesi Mezunları.....	85
3.2.1.12. 1929 Senesi Mezunları.....	85
3.2.1.13. 1930 Senesi Mezunları.....	86
3.2.2. Tedrisât-ı Âdiye (İdare Kısmı).....	86
3.2.2.1. 1918 Senesi Mezunları.....	87
3.2.2.2. 1919 Senesi Mezunları.....	90
3.2.2.3. 1920 Senesi Mezunları.....	92
3.2.2.4. 1921 Senesi Mezunları.....	93
3.2.2.5. 1924 Senesi Mezunları.....	93
3.2.2.6. 1925 Senesi Mezunları.....	94
3.2.2.7. 1926 Senesi Mezunları.....	95
3.2.2.8. 1934 Senesi Mezunları.....	96
SONUÇ	102
KAYNAKÇA	105
SÖZLÜK	116
EKLER	118
ÖZGEÇMİŞ	144

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım [*PTT Mekteb-i Âlisi (1910-1934)*] adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

31 / 01 /2013

Ferhat Hüseyin PARLAK

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

[Ferhat Hüseyin PARLAK] tarafından hazırlanan *[PTT Mekteb-i Âlisi 1910-1934]* başlıklı bu çalışma, [31/01/2013] tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda *[oybirliği]* başarılı bulunarak jürimiz tarafından *[Tarih]* Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ

Başkan : Doç. Dr. İsmet ÜZEN İmza:

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Yüksel ÖZGEN İmza:

Üye : Yrd. Doç. Dr. Aydın EFE İmza:

ONAY

Bu Tez, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 21/01/2013 tarih ve 2013/02-01 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Hasan AKÇA
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Posta ve Telgraf Teşkilatı bünyesinde kurulmuş olan PTT Mekteb-i Âlisi, 1910-1934 yılları arasında faaliyette bulunmuş, günümüz anlamıyla meslek yüksekokulları kapsamında değerlendirebileceğimiz teknik eğitim veren bir okuldur. Posta ve Telgraf Teşkilatı bu okulu kurarak hem idari hem de teknik personel ihtiyacını karşılamak istemiştir. PTT Genel Müdürlüğü İnsan Kaynakları Daire Başkanlığı Sicil ve Dosya Şube Müdürlüğü Arşivi'nde bulunan kurumun Osmanlı dönemine ait belgelerinin araştırılması amacıyla kurulan komisyondaki çalışmalar esnasında karşımıza çıkan 620 ve 621 numaralı PTT Mekteb-i Âlisi Defterleri bu araştırmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır. Türk Telekomünikasyon AŞ'nin Ankara Aydınlikevler'de bulunan kütüphanesindeki kitapların PTT Genel Müdürlüğü İnsan Kaynakları Daire Başkanlığına kazandırılması çalışmalarında bulunan, okulun eğitim-öğretim programını içeren Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimâtnâme ile PTT Genel Müdürlüğü İnsan Kaynakları Daire Başkanlığı Sicil ve Dosya Şube Müdürlüğü Arşivi'nde yer alan Posta ve Telgraf Teşkilatı'nın ilk dönemlerine ait çeşitli kayıt defterleri üzerindeki araştırmalarımız çalışmamızı zenginleştirmiştir.

Ayrıca Tanju Demir'in *Türkiye'de Posta Telgraf ve Telefon Teşkilatının Tarihsel Gelişimi (1840-1920)* adlı, PTT Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanmış, doktora tezi, Nesimi Yazıcı'nın Posta ve Telgraf Teşkilatı hakkındaki sayısız araştırmaları, önemle üzerinde durulması gerektiğini düşündüğümüz Posta ve Telgraf Teşkilatı'nın tarihi konusunda titiz bir araştırmanın ürünü olan eski bir PTT emektarı Asaf Tanrıku'tun iki ciltlik *Türkiye Posta ve Telgraf ve Telefon Tarihi ve Teşkilât ve Mevzuatı* adlı eseri ile Türk Haberleşme Tarihi hakkında yazılmış olan çeşitli eserler, tezler, makaleler ve bildiriler araştırmamızda kullanılmıştır.

Osmanlı Devleti tarafından 1840 yılında kurulan Posta Telgraf Teşkilatı bu yıl 173. Yıldönümünü kutlayacaktır. Böylesine köklü bir geçmişe sahip olan kurumun tarihi konusunda birçok araştırma yapılmasına rağmen eğitim faaliyetleri konusunda yeterli araştırmanın olmaması bu çalışmanın ortaya çıkmasında etkili

olmuştur. Eğitim kadrosu ve mezunları arasında Türk siyasi, edebiyat, tasavvuf, resim, matematik ve astronomi alanında önemli çalışmalar yapmış ve eserler vermiş kişileri bünyesinde barındıran PTT Mekteb-i Âlisi'ne araştırmacılar tarafından yeterli önemin verilmediğini düşünmekteyiz. Okula giriş için aranan şartlar, okulun eğitim-öğretim programı ve Darülfünunun yönetiminin, öğrencilerinin Fizik derslerine ait uygulamalarını PTT Mekteb-i Âlisi'nde yapmaları konusunda izin istemeleri, okulun teknik eğitim konusunda bir hayli ileri seviyede olduğunu bizlere göstermektedir.

Çalışmamız sırasında okulda eğitim görmüş öğrenciler hakkında bilgilere ulaşmak önemli bir sorun oluşturdu. Öğrencilere ait kayıtların tutulduğu Osmanlıca olan Mekteb-i Âli defterlerinde öğrencilerin bir kısmının sicil numarası bulunmaktaydı. Mezunlara ait sicil numaralarından hareketle PTT Genel Müdürlüğü İnsan Kaynakları Daire Başkanlığı Sicil ve Dosya Şube Müdürlüğü Arşivi'nden öğrencilere ait özlük dosyaları bulunarak incelendi ve mezunlar hakkında kısa biyografik bilgiler sunuldu. Okulun eğitim öğretim kadrosu hakkında Mektep defterlerinde düzenli bir kayıt bulunmamaktaydı. Bu nedenle okulun eğitim faaliyetlerini sürdürdüğü yıllarda eğitim veren öğretmenlerin sayısı tam olarak tespit edilemedi.

Tez çalışmalarım konusunda her zaman gerekli kolaylığı sağlamış olan İnsan Kaynakları Daire Başkanı Sayın Erdal Örgen ve Daire Başkan Yardımcısı Sayın Serdar Tekelioğlu Beyler ile her yanına gidişimde büyük bir özenle bana yardımcı olan arşiv çalışanı Sayın Osman Kaygusuz Bey'e çok teşekkür ederim. Çalışmamızı gözden geçirerek gerekli düzeltmeleri yapan değerli arkadaşım Abdurrahman Bulut'a ayrıca teşekkür ederim. Bu teze başlamamda ilk adımı atmamı sağlayan Sayın İsmail Efe Bey'e teşekkür etmeyi bir borç bilirim. Çalışmalarım sırasında bana daima cesaret veren ve yol gösteren danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Yüksel Özgen'e ayrıca teşekkür ediyorum. Son olarak sabrı ve desteği için eşim Hülya Parlak ile minik kızımız Elif Rüya'yı sevgiyle anıyorum.

31/01/2013

Ferhat Hüseyin PARLAK

Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı : PTT Mekteb-i Âlisi
Tezin Yazarı : Ferhat Hüseyin PARLAK
Danışman : Yrd. Doç Dr. Yüksel ÖZGEN
Anabilim Dalı: Tarih
Bilim Dalı :
Kabul Tarihi :31.01.2013
18yfa Sayısı :15 (ön kısım) + 117 (tez) + 27 (ekler)
<p><i>19. Yüzyılın ikinci yarısında icat edilen telgraf kısa zamanda dünyaya yayılarak haberleşme sisteminde yeni bir çağı açmıştır. Daha önce sadece mektupla sağlanan iletişim, telgrafla elektrik akımları kullanılarak çok daha hızlı bir şekilde sağlanabilmiştir. Osmanlı Devleti'nde ise ilk telgraf hatları Kırım Savaşı (1853-1856) sırasında müttefik devletler tarafından kurulmuştur. Zamanla yeni telgraf hatlarının tesisi ve yeni açılan merkezlerin haberleşmeyi artırması, Osmanlı Posta ve Telgraf İdaresi için buralara gönderilecek eleman yetiştirilmesini gerektirmiştir. Bu amaçla 1910 yılında açılan ve 1934 yılına kadar eğitim öğretim faaliyetlerine devam eden PTT Mekteb-i Âlisi, Posta Telgraf Teşkilatının idari personel ve teknik eleman ihtiyacını karşılamıştır. PTT Mekteb-i Âlisini günümüz anlamıyla mesleki eğitim veren meslek yüksekokulları kapsamında değerlendirmek mümkündür. Bu okulun açılmasında ve yönetilmesinde Darüşşafaka mezunlarının önemli katkıları olmuştur. Okul Türk siyasi, edebiyat, resim, matematik ve astronomi alanında önemli çalışmalar yapmış ve eserler vermiş kişileri bünyesinde barındırmıştır. Bu çalışmada PTT Mekteb-i Âlisinin eğitim-öğretim faaliyetleri, eğitim kadrosu ve mezun öğrencileri incelenmiştir. Bu amaçla okulun kayıtlarının tutulduğu Mekteb-i Âli Defterleri, Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimâtname, öğrencilere ait PTT Genel Müdürlüğünde bulunan özlük dosyaları ile çeşitli kaynaklar araştırılmıştır.</i></p>
Anahtar Kelimeler: Telgraf Fabrikası, Telgraf Mektebi, Mekteb-i Âli, Posta ve Telgraf, PTT Genel Müdürlüğü.

**Cankırı Karatekin University Institute of Social Sciences Abstract of
Master's Thesis**

Title of the Thesis:	PTT Mekteb-i Âlisi
Author	: Ferhat Hüseyin PARLAK
Supervisor	: Assist.Prof.Dr. Yüksel ÖZGEN
Department	: History
Sub-field	:
Date	: 31.01.2013
<p><i>Telegraph which was invented in second half of the 19.century has opened new era at communication system by spreading across the world in a short span of time. The communication which was previously provided by only letter has begun to be provided by telegraph using electrical current. The first telegraph lines were installed during Crimean War (1853-1856) by allied powers at Ottoman Empire. Because of the establishment of new telegraph lines and opening of new offices that caused increasing in communication, it was required to train employee to send new offices for Ottoman Post and Telegraph Organization. PTT Mekteb-I Âli which was opened in 1910 and continued training facilities until 1934 satisfied the need of administrative and technical personnel of Ottoman Post and Telegraph Organization. It is possible to evaluate PTT Mekteb-I Âli as vocational high school in today's context. Also, Darüssafaka graduates made great contribution to opening and administration of this school. PTT Mekteb-I Âli embodied in itself important persons who made great works in the area of politics, literature, painting, mathematics and astronomy. At this thesis, PTT Mekteb-I Âli's training activities, teaching staff and graduate students was examined. For this purpose, Mekteb-I Âli's Records, Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimâtname and students personal files available at Turkish Post and various resources was investigated.</i></p>	
Keywords:	Telegraph Factory, Telegraph School, Mekteb-i Âli, Post and Telegraph, Turkish Post.

KISALTMALAR

A.g.e.	Adı geçen eser
A.g.m.	Adı geçen makale
A.İ.T.İ.A	Ankara İktisadi Ticari İlimler Akademisi
Alm.	Almanca
Arp.	Arapça
Bkz.	Bakınız
ev.	Çeviren
Ed.	Editör
Fr.	Fransızca
H.	Hicri
IRCICA	İslam Tarih, Sanat ve Kùltür Araştırma Merkezi
İKDB	İnsan Kaynakları Daire Başkanlığı
İ.Ü	İstanbul Üniversitesi
İng.	İngilizce
M.	Miladi
OTAM	Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi
PGM	PTT Genel Mùdùrlùđù
R.	Rumi
Rmc.	Rumca
SDMA	Sicil ve Dosya Şube Mùdùrlùđù Arşivi
s.	Sayfa
ss.	Sayfa sayısı
T.T.K	Tùrk Tarih Kurumu
Yay.	Yayınları
Yay. Haz.	Yayına Hazırlayan
Y.K.Y	Yapı Kredi Yayınları

TABLO VE GRAFİK LİSTESİ**Sayfa**

Tablo 1:	1721 Yılı ve I. Dünya Savaşı Arası Yabancı Ülkelere Ait Posta Merkez ve Şube Sayıları.....	15
Tablo 2:	Posta ve Telgraf İdarelerinin Birleşmesinden Önce Telgraf Müdürlüğü Yapmış Kişiler.....	20
Tablo 3:	I. Sınıf Ders Programı (Fen Kısmı).....	47
Tablo 4:	I. Sınıf Sınav Programı (Fen Kısmı).....	48
Tablo 5:	II. Sınıf Ders Programı (Fen Kısmı).....	49
Tablo 6:	II. Sınıf Sınav Programı (Fen Kısmı).....	50
Tablo 7:	II. Kısım Ders Programı.....	58
Tablo 8:	Fen (Âli) Kısmı Öğretmenleri.....	62
Tablo 9:	İdare (Âdi) Kısmı Öğretmenleri.....	65
Tablo 10:	01.02.1933 - Haziran 1934 Döneminde PTT Mekteb-i Âlisi'nde Eğitim Veren Öğretmenler.....	66
Tablo 11:	1913-1934 Arası Mezun Öğrenciler.....	68
Tablo 12:	1913 Senesi Mezunları (Fen Kısmı).....	70
Tablo 13:	1914 Senesi Mezunları (Fen Kısmı).....	73
Tablo 14:	1915 Senesi Mezunları (Fen Kısmı).....	75
Tablo 15:	1916 Senesi Mezunları (Fen Kısmı).....	76
Tablo 16:	1917 Senesi Mezunları (Fen Kısmı).....	78
Tablo 17:	1918 Senesi Mezunları (Fen Kısmı).....	80
Tablo 18:	1919 Senesi Mezunları (Fen Kısmı).....	81
Tablo 19:	1921 Senesi Mezunları (Fen Kısmı).....	83
Tablo 20:	1922 Senesi Mezunları (Fen Kısmı).....	84
Tablo 21:	1928 Senesi Mezunları (Fen Kısmı).....	85
Tablo 22:	1929 Senesi Mezunları (Fen Kısmı).....	86
Tablo 23:	1918 Senesi Mezunları (İdare Kısmı).....	88
Tablo 24:	1919 Senesi Mezunları (İdare Kısmı).....	91
Tablo 25:	1920 Senesi Mezunları (İdare Kısmı).....	92
Tablo 26:	1921 Senesi Mezunları (İdare Kısmı).....	93
Tablo 27:	1924 Senesi Mezunları (İdare Kısmı).....	94
Tablo 28:	1925 Senesi Mezunları (İdare Kısmı).....	95
Tablo 29:	1926 Senesi Mezunları (İdare Kısmı).....	96
Tablo 30:	1934 Senesi Mezunları (İdare Kısmı).....	97
Grafik 1:	Telgraf Mektebi Öğrenci Sayısı.....	29
Grafik 2:	Mezunların Doğum Yerleri.....	98
Grafik 3:	Mezunların Baba Meslekleri.....	99
Grafik 4:	Mezuniyet Yerleri.....	99
Grafik 5:	Mezunların Yabancı Dil Seviyeleri.....	100
Grafik 6:	Mezunlara Ait Diploma Dereceleri.....	100

GİRİŞ

Haberleşmenin insanlar ve devletler için ne kadar önemli olduğunu uzun uzun açıklamaya gerek yoktur. Ancak günümüz dünyasını haberleşme hizmeti olmadan düşünmenin ne kadar güç olduğunu belirtmek yerinde olacaktır. Tarihsel süreç içerisinde yerini almış devletler ve topluluklar haberleşme hizmetine ihtiyaç duymuşlar ve haberleşmeye yönelik oluşturulan kurumlar tarih boyunca bir gelişim göstererek bugünkü düzeyine ulaşmıştır. Toplumların gelişmişlik düzeylerinin ise sahip oldukları kurumları ve bu kurumların işleyişi ile orantılı olduğunu söyleyebiliriz.

Osmanlı Posta haberleşme sistemi, geçmişten gelen bir bilgi birikimi ve tecrübenin ürünüdür. Zaman içerisinde çavuşlar, peykler, tatarlar ve ulaklar vasıtasıyla yürütülen haberleşme sistemi, 16. Yüzyılda Kanuni Sultan Süleyman döneminde Veziriazam Lütü Paşa tarafından menzıl teşkilatı kurularak yeniden düzenlenmiştir. Yönetim, menzıl teşkilatı ile merkez ve taşra arasındaki bağlantıyı sağladığı gibi resmi ulaşım ve haberleşme işini de modern anlamda posta idaresinin kurulmasına değin bu şekilde yürütmüştür.

Menzıl teşkilatı haberleşme sisteminin ileri ölçüde örgütlenmiş bir sistem olduğunu bizlere göstermektedir. Burada şunu belirtmek gerekir ki bu dönemdeki haberleşme teşkilatı, yalnızca devlet görevlileri ve devlet haberleşmesi için kurulmuş bir sistemden meydana gelmektedir.

Modern anlamda posta idaresinin kurulmasına ilişkin ilk çalışmalar Sultan II. Mahmud döneminde başlayacaktır. Tanzimat'ın getirdiği modernleşme çabalarına paralel olarak 23 Ekim 1840 yılında Posta Nezâreti kurularak resmi haberleşme daha düzenli hale getirilirken, halkın haberleşme ve haber alma ihtiyacı karşılanmaya çalışılmıştır.

19. yüzyılda Amerika ve Avrupa ülkelerinde yayılan telgraf, Osmanlı Devleti'ne 1839 yılında Samuel Morse'un doğudaki temsilcisi olan Mellen

Chamberlain tarafından tanıtılmıştır. Ancak telgraf makinesinin bazı eksiklikleri nedeniyle bu denemenin başarısız olması üzerine Chamberlain Viyana'ya giderek makinenin eksiklerini tamamlamak istemiştir. Chamberlain'in bindiği geminin batması, telgraf konusundaki bu ilk girişimin başarısızlıkla sonuçlanmasına neden olacaktır.¹

Telgraf konusundaki ikinci bir deneme ise 1847 yılında Amerikalı Lawrence Smith tarafından yapılmıştır. Bu denemenin başarılı olmasına karşın telgraf konusunda Osmanlı Devleti'nde Kırım Savaşı'na (1853-1856) değin herhangi bir gelişme yaşanmamıştır. Kırım Savaşı esnasında, müttefik ordularının hızlı bir şekilde haberleşmeyi sağlaması amacıyla, Osmanlı Devleti sınırları içerisine telgraf hatları çekilmiştir.²

İlk telgraf hatları 1854 yılında İngilizler tarafından İstanbul-Varna-Kırım arasında deniz altından çekilmiştir. Fransızlar tarafından Ağustos 1855'te Edirne-İstanbul, 6 Eylül 1855'te ise Edirne-Şumnu arasında bağlantı kurulmuştur. Bu hatların kurulması için gereken malzeme ülke dışından getirtilmiştir. Başlangıçta telgrafla haberleşme için Fransız telgraf memurları görevlendirilmiş ve dolayısıyla ülkede telgrafla haberleşme Fransızca yapılmıştır.³

Telgraf hatları hem Osmanlı hükümeti tarafından hem de halk tarafından büyük bir heves ve özveri ile inşa edilmiştir. Halk telgraf tesisinde her türlü yardımı yapmıştır.⁴ Telgraf konusundaki dışa bağımlılığın zararları kısa zamanda görülmüş ve bu doğrultuda İstanbul'da Telgraf Fabrikası kurulmuştur.⁵ Edirne Telgrafhanesi Müdürü Mustafa Efendi tarafından 128 kelimelik ilk Türkçe Telgraf alfabesi yapılmış ve bu

¹ Özkan Keskin- Ali Sönmez, "Telgrafın Osmanlı İmparatorluğu'nda Yayılması: Çanakkale Telgraf Hattı Örneği", *OTAM*, sayı: 25, Ankara 2009, s.68.

² Çağla Kubilay, *Cumhuriyetin Kuruluş Yıllarında Telekomünikasyon Politikaları (1923-1939)*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2003, s.133.

³ Keskin- Sönmez, *a.g.m.*, s.70-71

⁴ Nesimi Yazıcı, "Tanzimatta Haberleşme ve Kara Taşımacılığı", *OTAM*, sayı: 3, Ankara 1990, s.345.

⁵ Şekip Eskin, *Türk Posta Tarihi*, Ulusal Matbaa, Ankara 1942, s.60.

alfabe ile 1856 yılında ilk Arap harfli Türkçe telgraf Edirne'den İstanbul'a çekilerek, telgraf haberleşmesinin bundan böyle Türkçe yapılması sağlanmıştır.⁶

Osmanlı Devleti'nde telgraf haberleşmesi yabancı memurlar eliyle özellikle de Fransız memurlar yardımıyla sağlanmıştır. Fransızlar ile yapılan kontratlarda Fransız memurların yanlarına verilecek kişilere telgrafçılığı öğretmeleri konusu da eklenmiştir. Böylelikle yerli memurlar yetiştirilmek istenmiştir. Bu usul telgrafçılıkta düzensiz de olsa bir öğretim faaliyetinin başlangıcı olarak kabul edilebilir. Sistemli bir şekilde telgraf eğitimi verilmesi içinse 1861 yılından itibaren sırasıyla Telgraf Memur Mülazım Mektebi (Fünûn-ı Telgrafiye Mektebi), Mekteb-i Fünûn ve Makinacıyan ve Telgraf Mektebi gibi telgraf okulları açılmıştır.

Bu okullarda istenilen verim alınamayınca dönemin ilim yuvası olan Darüşşafaka'da telgrafçılığın gerektirdiği yeni bilimler ve teknikler öğretilmiştir. 1880 yılında Darüşşafaka'nın son iki sınıf programına elektrik ve telgraf dersleri konularak telgraf konusunda uzman memurlar yetiştirilmek istenmiş, böylelikle Darüşşafaka posta ve telgraf memurlarının yetiştirildiği bir kurum niteliğini kazanmıştır.⁷

Darüşşafaka'dan en iyi derece ile mezun olanlar Paris'teki Yüksek Telgraf Mektebi'ne gönderilmiş ve burada Osmanlı Posta ve Telgraf Nezâreti için gerekli telgraf mühendislerinin yetiştirilmesi yoluna gidilmiştir. Ancak II. Meşrutiyet'ten sonra Posta ve Telgraf İdaresi Darüşşafaka'dan çıkanlara kapılarını kapatmış, bu durum karşısında Darüşşafaka programından telgrafçılık dersi çıkarılmıştır.⁸

Telgrafçılık konusunda uzman memurların eksikliği ortaya çıkmış ve bu açığın giderilmesi için 22 Ocak 1910 tarihinde İstanbul'da Posta ve Telgraf Nezâreti binasının içinde PTT Mekteb-i Âlisi kurulmuştur. İki kısma ayrılan okulun birinci kısmına Tedrisât-ı Âliye (Fen Kısmı), ikinci kısmını ise Tedrisât-ı Âdiye (İdare Kısmı) denmiştir. Her iki bölüme de öğrenciler sınavla kabul edilmiş, okulun fen

⁶ Meral Acarlı, "Posta Tarihimizde Edirne", *PTT Mesleki Kültür ve Aktüalite Dergisi*, sayı: 29, Ankara 2002, s.11.

⁷ Ahmet Cihan, "Öksüzler ve Yetimler Kurumu: Darüşşafaka'nın Dünü ve Bugünü", *Türk Dünyası Tarih ve Kültür Dergisi*, sayı: 198, (Haziran) İstanbul, 2003, s.43.

⁸ Osman Nuri Ergin, *Türkiye Maarif Tarihi*, cilt I-II, İstanbul 1977, s. 625.

kısmına kaydedilen öğrenci iki sene eğitim alırken, idari kısmında okuyan öğrenci ise bir sene eğitim almıştır.

Okul teknik donanım açısından bir hayli ileri seviyedeydi. Dönemin üniversitesi Darülfünun tarafından öğrencilerinin Fizik derslerine ait çalışmalarını bu okulda yapmaları için izin istemesi bunun önemli bir göstergesidir. Okulda çalışmamızda detaylı bir şekilde incelediğimiz *Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme*'de görüleceği gibi sistemli bir şekilde özellikle teknik eğitime önem verilerek öğrenciler yetiştirilmiştir. Buradan mezun olanlar Posta ve Telgraf Teşkilatı'nın hem idari hem de teknik birçok kadrosuna yerleşmiştir.

Mekteb binası I. Dünya savaşından sonra ilk olarak İngilizler ardından Fransızlar tarafından işgal edilince öğretime 1920 yılında Çiçek pazarında Çırac Mektebi binasında devam edilmiştir. 1922 yılında kapanan okul 1923 yılında TBMM tarafından tekrar açılmıştır. 1931 yılında yeniden kapanan okul, 1933 yılında Ankara'ya nakledilmiştir. Okul 1934 yılında tekrar İstanbul'a nakledilerek Mühendis Mektebine devredilmiştir. Posta ve telgrafçılığa ait dersler burada bir bölüm içerisinde verilmiştir.

Bu okulun açılmasında ve yönetilmesinde Darüşşafaka mezunlarının önemli katkıları olmuştur. Tasavvuf alanında önemli çalışmalar yapmış olan Ahmed Avni Bey (Konuk)⁹, PTT idaresinin gelişmesine büyük katkılar sağlayan ve uluslararası konferanslarda Türkiye'yi temsil eden Ord. Prof. Mehmed Emin Kalmuk¹⁰, Mebusan Meclisi ve Türkiye Büyük Millet Meclisi milletvekili, Türkiye Cumhuriyeti IV. Dönem Hükümeti Tarım Bakanı Mehmed Sabri Toprak¹¹, PTT Mekteb-i Âlisi'nin Darüşşafaka mezunu öğretmenlerinden öne çıkan bazı isimlerdir.

PTT Mekteb-i Âlisi'nin açıldığı dönemde mesleki eğitime önem verildiği, mesleki alanda açılan birçok okulun varlığından anlaşılmaktadır. Selanik'teki Polis

⁹ PTT Genel Müdürlüğü (PGM), İnsan Kaynakları Daire Başkanlığı (İKDB), Sicil ve Dosya Şube Müdürlüğü Arşivi (SDMA), *Me 96 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı*

¹⁰ PGM, İKDB, SDMA, *ÜC 767 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı*, s.34-35.

¹¹ Sema Yıldırım, Behçet Kemal Zeynel (Ed.), *TBMM Albümü 1920-2010*, I. Cilt, TBMM Genel Sekreterliği Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü, Ankara 2010, s.163.

Mektebi'nin kapanmasından sonra 1909'da İstanbul'da açılan Polis Mektebi ve aynı yıl açılan Rüşumat Memurları Mektebi, maliye memurları yetiştirmek üzere 1910'da açılan Maliye Memurları Mektebi, 1911'de açılan Belediye Memurları Mektebi, yine aynı yıl açılan Kadastro Memurları Mektebi ve Evkaf Memurları Mektebi bu dönemde açılan teknik okullara örnek olarak gösterilebilir.¹²

Ayrıca Adliye Tatbikat Mektebi (1910), Daire-i Harbiye Mektebi (1910), İstanbul analarını yetiştirmek, ev kadınlarının kadınlık görevlerini yerine getirebilmelerini sağlamak amacıyla gerekli bilgileri vermek üzere kurulmuş olan Osmanlı Ana Mektebi (1910), Baytar Muavinleri Mektebi (1910), Dârü'l-musuki-i Osmânî (1911), Belediye Çavuşanı (Zabıta) Mektebi, Orman Ameliyat Mektebi (1913), Orman Jandarma Mektebi (1914) bu dönem içerisinde açılmış olan diğer mesleki okullardan bazılarıdır.¹³

¹² İlhan Tekeli-Selim İlkin, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Eğitim ve Bilgi Üretim Sisteminin Oluşumu ve Dönüşümü*, TTK, Ankara 1999, s.92.

¹³ Mustafa Ergün, *İkinci Meşrûtiyet Devrinde Eğitim Hareketleri (1908-1914)*, Ocak Yay. Ankara 1996, s.349-359.

1. BÖLÜM

OSMANLI POSTA VE TELGRAF TEŞKİLATI

1.1. KLASİK DÖNEMDE HABERLEŞME

Osmanlı Devleti'nde idareciler ülkenin yönetiminde haberleşmenin önemini saptayarak etkili bir haberleşme ağı kurmuştur. Emir ve fermanların ülkenin her tarafına hızlı bir şekilde ulaşması için karayolu ağının kurulmasına önem gösterilmiş, bütçeden önemli bir kısım bu konu için ayrılmıştır.¹⁴

İmparatorluğun kuruluş yıllarındaki haberleşme gereksinimi, büyük ölçüde askeri amaçlı olmuştur. Bunun yanı sıra Anadolu'nun uluslararası ticaret yolları üzerinde yer alması da özel bir haberleşme ağının oluşmasını gerektirmiştir.¹⁵

Haberleşme Osmanlı yönetim sisteminde farklı adlarla anılan kişilerin yürüttüğü bir görev olmuştur. Bu sistem içerisinde çavuşlar¹⁶, yaya haberciler olan peykler¹⁷, posta

¹⁴ Faris Çerçi, "Haberleşme Hizmetleri ve Osmanlı Devletinde Ulak Organizasyonu: Gelibolulu Mustafa Ali'nin Bu Konudaki Görüşleri", *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sayı: 20, Erzurum 2003, s.205.

¹⁵ M. Korkmaz Alemdar, *Türkiye'de Çağdaş Haberleşmenin Tarihsel Kökenleri, İletişim Sosyolojisi Üzerine Bir Deneme*, A.İ.T.İ.A, Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksekokulu Basımevi, Ankara 1981, s.57-58.

¹⁶ Çeşitli Türk devletlerinde bazı saray hizmetlilerini ifade eden ve askerî rütbe olarak kullanılan Çavuş terimi Etimolojik olarak "bağırma, ses, şöhret" manalarına gelen "çav" kökünden türemiş ve genellikle askerî bir unvan olarak kullanılmıştır. Orduda nizam korunmasıyla görevli olan çavuşlar, hükümdarın ve diğer büyük kumandanların emirlerini askerî birliklere yüksek sesle bildirdikleri için bu unvanı almışlardır. Çavuşlar bu hükümdarların şahsına bağlı bir nevi emir subayı, zaman zaman da elçi olarak kullanılmıştır. Padişah veya veziriazam tarafından verilen bir emrin tebliği görevi de çavuşlara aitti. Merasimlerde ellerinde altın ve gümüş yaldızlı asalar olan bu çavuşların bulunması şarttı. Bunlar, hükümdar bir yere giderken "savulun!" veya Arapça "tarrikü", Farsça "dûr" yahut "dûr-bâş" diye bağırırlardı. Osmanlı sarayının ihtişamına paralel olarak çavuşluk teşkilâtı XVI. yüzyılda çok genişlemiştir. Bu yüzyılda Dîvân-ı Hümâyunda elleri altın ve gümüş asalı 300 çavuşun bulunduğu anlaşılmaktadır. Bkz. Orhan Fuad Köprülü, "Çavuş" *Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, cilt.8, İstanbul 1993,s.236-238.

¹⁷ Farsça bir kelime olup haber getirici hademe, anlamında olan Peyk, Osmanlılarda yaya muhabere sınıfıdır. İsmail Hakkı Uzun Çarşılı, *Osmanlı Devleti Teşkilâtına Medhal*, TTK, Ankara 1988, s.45; "Siyasetname" de Peykan olarak nitelenen bir görevliden bahsedilmektedir. Sultanın belli başlı yollara peykler koyması, aylık ve tahsilâtlarını belirlemesi tavsiye edilmektedir. Bkz. Hatice Arıcı, *Nizâmü'l-Mülk ve Selçuklu Müesseselerinin Oluşumundaki Yeri*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslâm Tarihi Ve Sanatları Anabilim Dalı İslâm Tarihi Bölümü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2005, s.74; PTT Genel Müdürlüğü, *Geçmişten Günümüze Posta*, Ankara 2007, s.137-138.

tatarları¹⁸ ve ulaklar, yazılı veya sözlü haberleri yaya ya da atlı olarak yerlerine ulaştırmışlardır.

Atla giden, devlete ait resmi belgeleri bir yerden başka bir yere götürüp getiren resmi postaya ulak adı verilmiştir. Özel eğitim görmüş güvenilir kişiler arasından seçilen; ***gölge misali engelleri aşan, sabâ yeli gibi esen, martı kuşları gibi kanat açan, kuş gibi uçan*** ulaklar, gizli ve önemli mektupları gidecekleri yere ulaştırmışlardır.¹⁹

Haberleşme Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan menzilhânelerin tesisine kadar ulak hükmü denilen beratlarla sağlanmıştır. Ulaklar geçtikleri yerlerde kendilerinin ve hayvanlarının ihtiyaçlarının karşılanmasını talep etmek, istediği atlara el koymak gibi haklara sahip olmuşlardır.²⁰ Önceleri yalnızca padişah tarafından verilen ulak hükmü zamanla vezirler, defterdarlar, sancakbeyleri, kadılar gibi yöneticiler tarafından da verilmeye başlanmıştır. Bu da ülkenin dört bir tarafına çok sayıda ulağın gitmesine ve halkın elindeki atlara el konulmasına sebep olmuştur. Zamanla ulaklar sahip oldukları geniş hakları keyfi olarak kullanmış ve halka zarar veren bir hale gelmişlerdir.²¹

Devlet hizmetlerinin gereği için kurulan haberleşme sisteminden özel kişilerin yararlanılmasına izin verilmemiştir. Ancak zamanla belirli bir ücret karşılığı özel haberleri ileten kişiler ortaya çıkmış ve bunlara ise haber götüren anlamına gelen sai adı verilmiştir.²²

¹⁸ Haberleşme hizmetinde ulaklık görevi yapan tatarlar, I. Abdülhamit döneminde Tataran Ocağı adı altında teşkilatlanmışlar, Posta Nezâreti kurulana değin devlet ile ordu arasındaki haberleşmeyi sağlamışlardır. Ayrıntılı bilgi için bkz: Şükran Düzenli- Tamer Kavuran, “Görsel İletişim Aracı Olan Pul’un Tarihi Gelişimi ve Grafik Ürün Olarak Önemi”, *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, cilt 28, No:2, Aralık 2004, s.193.

¹⁹ Çerçi, *a.g.m.*, s.207.

²⁰ Zeki Pakalın, “Ulak Hükmü”, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C.III. Milli Eğitim Basımevi, 1971, s.544.

²¹ İzzet Sak- Cemal Çetin, “XVII. ve XVIII. Yüzyıllarda Osmanlı Devleti’nde Menziller ve Fonksiyonları: Akşehir Menzilleri Örneği” *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, sayı: 16, (Güz) 2004, s.183-184.

²² Mektup ve emanet götürüp getirenler hakkında kullanılan bir tabirdir. Devlet İşlerine ait kağıtları götürüp getirenlere ulak, tatar denildiği gibi sai de denilmekteydi. Bu kişiler ülkenin çeşitli yerlerine ait mektup ve emanetleri alarak hareket ederler, uğradıkları yerlerde mektup ve emanetleri dağıttıkları gibi oralardan gidecekleri yerler içinde mektup ve emanetleri alırlardı. Bu iş karşılığında aldıkları ücretler mesafenin uzaklığına ve yakınlığına göre değişirdi. Zaman zaman ücretin yanında çeşitli

Osmanlı ülkesindeki resmi haberleşme sistemini daha iyi anlayabilmek için bu sistemin dayandığı yollar ve konaklama yerleri olan menzilhânelerin işlevini anlamak gerekir.²³Bu teşkilat Emevi, Abbasi ve Mısır Memluk Devletlerinde *Berîd*, Moğollar ve İlahlılarda *Yam*, Safevilerde *Çaparhane* gibi isimlerle adlandırılmıştır.²⁴

Osmanlı ülkesinin her köşesini birbirine bağlayan bir yol ağı söz konusudur. Bu yollar askeri nedenlerle onarımı yapılan, doğanın geçmesine izin verdiği ve daha önceki zamanlardan beri kullanılan yollardır. Bu yollar üzerinde posta tatarlarının, çavuşların, ulakların haber iletirken durup at değiştirdikleri, dinlendikleri, konaklama yerleri olan menziller kurularak ülkenin her bölgesiyle haberleşme imkânı sağlanmıştır.²⁵

İnmek, konaklamak, misafir olmak anlamındaki nüzul kökünden türemiş bir mekân ismi olan menzil, ev, konak; iki konak arası, bir konak yol; posta ve posta tatarları beygirlerinin bulunduğu mahal manalarına gelmektedir.²⁶Menziller haberleşme sisteminin ileri ölçüde örgütlenmiş bir sistem olduğunu bizlere göstermektedir. Bu sistem Kanuni Sultan Süleyman döneminde, 1539 yılında, Veziriazam Lütfi Paşa tarafından ulak hükmünün artık işlerliğini yitirmesi ve ulakların sahip oldukları imtiyazları halkın zararına kullanmaları nedeniyle kurulmuştur.²⁷ Bu sistemle, Osmanlı yönetimi merkez ve taşra arasındaki bağlantıyı sağladığı gibi resmi ulaşım ve iletişim işini de posta idaresinin kurulmasına kadar büyük ölçüde bu teşkilat vasıtasıyla sağlamıştır.²⁸

hediyelerde alırlardı. Posta teşkilatının kurulmasıyla birlikte ortadan kalkmıştır. Sai hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Pakalın, *a.g.e*, “Sai”, cilt III. s. 95.

²³ Alemdar, *a.g.e*, s.61-62.

²⁴ Yusuf Halaçoğlu, *XIV-XVII Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilâtı ve Sosyal Yapı*, TTK 1998, s.164-165; Fuat Köprülü, “Türk-İslam Devletleri’nde Resmi Posta ve İstihbârat Teşkilâtı” *Belgelerle Türk Kültür Tarihi*, sayı:72-77, (Ocak- Haziran) İstanbul 2003, s.85.

²⁵Sema Altunan, “Osmanlı Devleti’nde Haberleşme Ağı: Menzilhâneler” Hasan Celal Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca (Ed.), *Türkler*, cilt.10, Yeni Türkiye Yayınları, İstanbul 1980, s.914.

²⁶ M. Fatih Müderrisoğlu, “Menzil Kavramı ve Osmanlı Devleti’nde Menzil Yerleşimleri”, Hasan Celal Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca (Ed.), *Türkler*cilt.10,Yeni Türkiye Yayınları, İstanbul 1980,s.920.

²⁷ Halaçoğlu, *a.g.m*, s.159.

²⁸ Cemal Çetin, “Osmanlı Devleti’nde Ulaşım ve İletişimin Örgütlenmesi” *Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, sayı: 5,Konya 2011, s.18.

Sefer halinde bulunan askerlerin yiyeceklerini temin ve tedarik etmek ve bedeli karşılanarak zahire almak üzere de menziller oluşturulmuştur. Menzillere bir yıl süre ile menzilciler tayin edilmiş ve bu kişiler menzilin ihtiyacı olan atları bulmakla yükümlü olmuşlardır. Ayrıca bu kişiler amme hizmeti gördükleri için çeşitli vergilerden muaf tutulmuşlardır.²⁹

Osmanlı Devleti'nin Anadolu sınırları içinde her sancak merkezinde bir Menzilhâne kurulmuştur. Menzilhânelerin sancak sınırları içerisinde, ana yollar üzerinde bulunan kaza ve kasabalarda kolları mevcuttur. Örneğin Ankara Sancağı Kalecik, Yahşihan ve Ayaş olmak üzere üç koldan oluşmuştur.³⁰

Menzillerin üzerinde kurulan Osmanlı yolları ortaçağ tarzında olup, devlet tarafından tamir edilen yollardır. Bu yollar sağ, sol ve orta kol şeklinde üç ana kol halinde uzanmıştır. Anadolu'da sağ kol, İstanbul- Gebze- Eskişehir- Akşehir- Konya- Adana- Antakya yolu ile Halep ve Şam güzergâhını takip edip Mekke'ye ulaşan Hac yoludur.³¹

Anadolu orta kol (Bağdat-Basra Yolu); Üsküdar-Gebze-İznik-Bolu-Tosya-Merzifon-Tokat-Sivas-Hasan Çelebi- Malatya- Harput- Diyarbakır- Nusaybin- Musul-Kerkük güzergâhını izleyen Bağdat-Basra yoludur. Bu yol üzerinde 44 menzilhâne kurulmuştur. Bağdat Menzilhânesi, İstanbul'a 445 saatlik yani yaklaşık olarak 18,5 günlük bir mesafede kurulmuştur. Anadolu Sol Kol; İstanbul-Erzurum arasında yer alan sol kol, Merzifon'a kadar orta kolun izlediği yolu izleyerek buradan Lâdik-Niksar-Karahisar-ı Şarkî-Kelkit-Aşkale-Erzurum yoluyla Hasankale'den bir kol Kars'a diğer bir kol da Tebriz'e ulaşmıştır.³²

²⁹M.Hanefi Bostan, "Osmanlı Devleti'nde Yol ve Haberleşme Sistemi" *Türk Dünyası Araştırmaları*, sayı: 82,(Şubat) 1992, s.64-65.

³⁰ Musa Çadrcı, "Posta Teşkilatı Kurulmadan önce Osmanlı İmparatorluğunda Menzilhane ve Kiracıbaşılık", *VIII. Türk Tarih Kongresi, Kongreye Sunulan Bildiriler*,(Ankara:11-15 Ekim 1976) cilt II, TTK, Ankara 1981.s.1360.

³¹ Münir Atalar, "Hacc Yolu Güzergâhı ve Masrafı (Kara yolu, 1253/1837)"*Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırmaları ve Uygulamaları Merkezi Dergisi*, sayı: 4, Ankara 1993, s.44-45.

³² Altunan, *a.g.m*, s.913.

Rumeli'den ise Belgrat, Sofya ve Filibe üzerinden gelen büyük askeri yola orta kol; Ohri, Manastır ve Selanik üzerinden Arnavutluk limanlarından gelen eski *Via Egnatia* yoluna sol kol³³, İstanbul'dan Vize- Kırklareli- Prevadi (Varna'ya bağlı bir kasaba)- Karasu- Babadağı- İsakçı- Akkırman yolu ile Özi ve Kırım'a ulaşan yola ise sağ kol denmiştir. Bu yollar üzerinde üç saatten on sekiz saat mesafeye kadar uzaklıkta menzilhâneler kurulmuştur.³⁴

Modern anlamda posta teşkilatının kurulmasındaki süreçte göze çarpan önemli gelişmelerden birisi Sultan I. Abdülhamid'in 25 Safer 1200'de (28 Aralık 1785) zamanla kendilerine verilen yetkileri kötüye kullanan ulakları "Tatarân Ocağı" adı altında toplamasıdır.³⁵ Bir diğeri ise Menzilhâne teşkilatında düzenleme yapılarak kiracılık usulünün uygulanması olmuştur.³⁶

Tanzimat'ın ilanıyla birlikte Osmanlı Devlet teşkilatında Avrupalı anlamda düzenlemeler yapılmış, daha önceki dönemlerde yapılan çalışmalar Tanzimat Devrinde daha sistemli ele alınmıştır. Bu dönemde Sultan II. Mahmud zamanında yapılan çalışmalar büyük hız kazanmış, dönemin başında Osmanlı haberleşme örgütünde bazı kökten değişiklikler meydana gelmiştir.

1.2. POSTA NEZÂRETİ'NİN KURULUŞU

Menzil yöneticilerinin kendi çıkarları uğruna menzilleri kullanmaları neticesinde, menzil sistemi zamanla halk için bir yük haline gelmiştir. Habercilerin görev anlayışları bozulmuş, bu nedenle sistemi temelinden değiştirmek gerekmiştir.³⁷

³³ Halil İncelik, *Osmanlı İmparatorluğu: Klasik Çağ (1300-1600)*, (Çev. Ruşen Sezer), YKY, İstanbul 2003, s.152.

³⁴ Yusuf Halaçoğlu, "Klasik Dönemde Osmanlılarda Haberleşme ve Yol Sistemi", *Çağın Yakalayan Osmanlı*, (Yay. Haz. Ekmeleddin İhsanoğlu, Mustafa Kaçar), İstanbul 1995, s. 14.

³⁵ Nesimi Yazıcı, "Posta Nezâretinin Kuruluşu", *Çağın Yakalayan Osmanlı*, (Yay. Haz. Ekmeleddin İhsanoğlu, Mustafa Kaçar), İstanbul 1995, s.33-34.

³⁶ Musa Çadircı, *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentleri'nin Sosyal ve Ekonomik Yapısı*, TTK, Ankara 1997, s. 74-75.

³⁷ Yusuf Halaçoğlu, *Osmanlılarda Ulaşım ve Haberleşme (Menziller)*, PTT Genel Müdürlüğü, Ankara 2002, s.196.

Tanzimatın ÷lkemize kazandırdığı en önemli ve en devamlı kurumlardan birisi, menzilhâne teşkilatının Avrupalı anlamda yeniden düzenlenmesiyle kurulan Posta Nezâreti olmuştur. Yalnızca devlet görevlileri ve devlet haberleşmesi için var olan menzil teşkilatının düzenli, süratli ve ucuz bir şekilde çalışmasını sağlamak yönetimin önemli hedeflerinden birini teşkil etmiştir. Zamanla her kurumda olduğu gibi bu kurumda da bazı değişiklikler olmuştur. Menzilhâne teşkilatındaki bu değişiklikler özellikle Sultan II. Mahmud'un saltanatında meydana gelmiştir.³⁸

Modern anlamda posta idaresinin kurulmasına ilk teşebbüs olarak değerlendirilen Sultan II. Mahmud'un 1832 tarihli "*beyaz üzerine hatt-ı hümayûnu*" halkın da haberleşme hizmetlerinden faydalanmasını sağlayan posta teşkilatının ilk habercisi niteliğindedir.³⁹ Diğer bir teşebbüs ise Serasker Hüsrev Mehmed Paşa'nın Sadarete sunmuş olduğu 1834 tarihli tezkeresinde menzillerin posta usulüne çevrilmesi teklifidir. Bu teklif doğrultusunda öncelikle posta yolu konusunda İstanbul-Edirne arasında yeni bir düzenlemeye gidilecek, ardından buradan edinilen tecrübe ile diğer yollarda da bu uygulama hayata geçirilecektir.⁴⁰

4 Temmuz 1840 tarihinde postacılık konusunda Avrupa'da uygulanan yöntemleri bilen Mustafa Sami Efendi Posta Teşkilatının kuruluş çalışmalarını yürütmek için kurulan komisyona müdür olarak atanmıştır. Komisyon Eylül 1840'a kadar idari yönden Ticaret Bakanlığı'na bağlı olarak çalışmıştır. Mustafa Sami Efendi den sonra komisyonun başına 9 Eylül 1840'ta Ahmed Şükrü Bey getirilmiştir.⁴¹

Balyeloği Bey ile Hafız ve Raşid Beyler de bu komisyona daha sonra dâhil olmuşlardır. Aynı zamanda kurulacak olan Posta Nezâretinin de ilk görevlileri olacak olan bu kişilerin yanına, 12 Aralık 1840'ta posta gelirlerini saklamak üzere 1000 kuruş maaşla Süleyman Ağa, yabancı dille yazılmış olan mektup adreslerini

³⁸ Tanju Demir, *Türkiye'de Posta Telgraf ve Telefon Teşkilatının Tarihsel Gelişimi (1840-1920)*, PTT Genel Müdürlüğü, Ankara 2005, s.8.

³⁹Eskin, *a.g.e.*, s.13-14.

⁴⁰ Yazıcı, "Tanzimatta Haberleşme ve Kara...", s.335-336.

⁴¹ Yazıcı, "Posta Nezâretinin...", s.41-42.

Türkçeye çevirmek üzere 600 kuruş maaşla Sofyalı Ağyazar Efendi görevlendirilmiştir.⁴²

Ahmed Şükrü Beyin çalışmaları sonucunda 26 Şaban 1256 / 23 Ekim 1840'da Posta Nezâreti Resmen kurulmuştur.⁴³ Kurulan bu yeni teşkilatla devlete ait haberleşmenin yanı sıra halka ait mektup ve diğer bazı posta maddelerini taşıma işinin de yapılması amaçlanmıştır.⁴⁴ Böylece Osmanlı Devlet postacılığında yeni bir dönem başlamıştır. 16 Kasım 1840'ta ise bu yeni teşkilatın uyacağı esaslar ve çalışma şartlarını düzenleyen ilk posta nizamnamesi olan I. Posta Nizamnamesi Fransız Posta Kanununun Osmanlı Devleti şartlarına uyarlanması suretiyle yürürlüğe konmuştur.⁴⁵

İlk postalar İstanbul'dan Edirne'ye 28 Ekim 1840 Çarşamba; Anadolu tarafına ise 2 Kasım 1840 Pazartesi günü çıkmıştır.⁴⁶ Posta Nezâreti bu ilk postaları duyurmak için ilanlar çıkarmıştır.⁴⁷ 14 Ekim 1840 tarihli ve "Nezâret-i Posta-i Umumiye" mührünü taşıyan bu ilâna göre; İlk Posta 28 Ekim 1840'da İstanbul-Edirne arasında başlamıştır. İstanbul ve Edirne'den başka, bu yol üzerinde bulunan Silivri-Çorlu ve Burgaz kasabalarında da postaneler kurulmuştur. Posta her Pazartesi İstanbul'dan gidecek ve Çarşamba günü Edirne'ye varacaktır. Perşembe günü oradan yola çıkan posta, Cumartesi günü tekrar İstanbul'a dönecektir.⁴⁸

11 Kasım 1840 tarihinde ikinci bir ilân daha yayınlanmıştır Buna göre; İstanbul'dan Rumeli'ye 28 Ekim 1840 ve İstanbul'dan Anadolu'ya 2 Kasım 1840 tarihlerinde sadece deneme amacıyla ve yalnız devletin resmi gönderilerini taşımak üzere tatarlar çıkarılmıştır. Bu tarihlerden sonra İstanbul'dan her 15 günde bir, özel haberleşmeyi de kabul eden bir posta çıkarılmıştır. Posta tatarları bir haftanın Çarşamba günü Rumeli'ye, diğer haftanın Pazartesi günü ise Anadolu'ya hareket etmişlerdir.⁴⁹

⁴² Nesimi Yazıcı, "Tanzimat Döneminde Osmanlı Haberleşme Kurumu", *150.Yılında Tanzimat*, (Yay. Haz.: Hakkı Dursun Yıldız), TTK, Ankara 1992, s.163.

⁴³ Eskin, *a.g.e*, s.16.

⁴⁴ Asaf Tanrıku, *Türkiye Posta ve Telgraf ve Telefon Tarihi ve Teşkilât ve Mevzuatı*, cilt I. Efem Matbaacılık, Ankara 1984, s.49.

⁴⁵ Yazıcı, "Tanzimatta Haberleşme...", s.336.

⁴⁶ Mehmet Münfahham Akoba, *Türkiye'de Pul ve Pulculuk*, İstanbul 1963, s.22.

⁴⁷ Demir, *a.g.e*, s.14.

⁴⁸ Acarlı, *a.g.m*, s.10.

⁴⁹ Tanrıku, *a.g.e*, s.42-44.

Böylece Osmanlı Haberleşme Teşkilatı olan Ulak-Menzilhâne sistemi Posta Nezâreti adı altında yeniden düzenlenmiş ve halka da hizmet veren bir teşkilat haline gelmiştir.

Posta Nezâreti denildiğinde buradaki Nezâret sözcüğünün bakanlık olarak anlaşılması gerekir. Posta Nezâretinin yöneticileri ancak bir Müdür olarak görülmüştür. Posta Nezâreti ilk kurulduğunda gelir ve gider açısından Maliye, yönetim bakımından ise Ticaret Nezâretine bağlı olmuştur. Bazen Nâfia bazen Dâhiliye Nezâretine bağlanan teşkilat, 1911 yılından sonra müstakil bir bakanlık olabilmıştır.⁵⁰

Posta Nezâreti ve İstanbul Postanesi, Eminönü Yenicami avlusunda bulunan Postane-i Âmire adıyla açılmış olan binaya yerleşmiştir.⁵¹ Şehrin en işlek yerinde, ticaret merkezinde ve sahile yakın olması ve posta işlemlerinin rahat akışını sağlayacak tüm olanaklara ulaşmadaki kolaylığı nedeniyle bu bina seçilmiştir. Bina iki katlı ahşap bir yapıdır. Üst katta Posta Nezâreti ve ona bağlı kalemler bulunurken, alt kat İstanbul Postanesi olarak düzenlenmiştir.⁵²

Posta Nezâreti öncelikle başkentte örgütlenmiş daha sonra taşradaki önemli merkezlere müdürler tayin edilmiştir. Nezâretin 1845'teki kadrosuna baktığımızda, bir (1) Nâzır, on yedi (17) asil memur, yetmiş bir (71) tatar ve üç (3) maaşlı mülâzımdan olmak üzere toplam doksan iki (92) kişi çalışmaktaydı. Taşrada ise yirmi biri (21) Anadolu'da, on üçü de (13) Rumeli'de olmak üzere toplam otuz dört (34) müdür çalışmaktaydı. Nezâret menzilhâne görevlilerini, sürücüleri ve diğer haberleşme görevlilerini yeni dönemde de kullanarak haberleşmenin ülke geneline yayılmasını sağlamıştır.⁵³ 1847 yılına gelindiğinde Anadolu'da yedi (7) ve Rumeli'de sekiz (8) olmak üzere toplam on beş (15) posta yolunun açıldığı görülmektedir.⁵⁴

Burada şunu belirtmek gerekir ki Nezâretin kuruluşunda yapılan postacılık yalnızca evrak postacılığıdır. I. Posta Nizamnâmesi'nde aslı kâğıt olan maddelerin taşınacağı

⁵⁰ Demir, *a.g.e*, s.15.

⁵¹ Eskin, *a.g.e*, s.16.

⁵² Demir, *a.g.e*, s.15.

⁵³ Yazıcı, "Tanzimatta Haberleşme..." , s.337.

⁵⁴ Yazıcı, *a.g.m*, s.338.

belirtilmiştir. Ocak 1841'den itibaren ise para ve numunelik ticaret eşyasının da (koli, paket postası) taşınmasına başlanmıştır.⁵⁵

Osmanlı Devleti'nde İlk posta pulu uygulamasına 1862 senesinde başlanmıştır. Maliye Nezâretinde Litografya matbaasında basılan bu pullar, bir hilal ortasında hükümdar tuğrasını ve bunun altında Nezâret-i Celile-i Mâliye ibaresi olan dantelsiz yani zımbasız olarak hazırlanmış ve *Tuğralı Pullar* olarak bilinen pullardır.⁵⁶

Tanzimat öncesi dönemde sıkça yapılan bir uygulama olan iltizam yöntemi posta teşkilatında da uygulanmıştır. Bu dönemde posta hizmetleri diğer ülkelerin çoğunda hükümetlerin tekelindeydi. Ancak bazı ülkelerde Devleti'nde olduğu gibi özel yönetimlere de bırakılarak iltizam şeklinde işletilmiştir.⁵⁷

Osmanlı Devleti de Posta Nezâreti'ni, diğer bazı işletmelerde olduğu gibi toplu gelire kavuşmak amacıyla İsmail Paşa adındaki şahsa 1852 yılında iltizama vermiştir. 1852-1856 yılları arasında yaklaşık 4,5 yıl süren bu uygulama posta teşkilatı için verimli olmamış, hazine büyük kayıplara uğramıştır. Ayrıca devletin önemli işlerinin yabancı ellere verilmesinin son derece tehlikeli olduğu anlaşılmıştır. Zamanla mültezim yetkilerini kötüye kullanmış, Posta mültezimi İsmail Paşa iltizam sonunda bazı uygunsuz davranışları dolayısıyla suçlu görülmüş ve yapılan muhakemesi sonucunda Bolu'ya sürülmüştür.⁵⁸ Bunun üzerine Avrupa postalarının hemen hepsinde dönemler halinde görülen iltizam idaresine bir daha dönülmemek üzere son verilmiştir.⁵⁹

1874-75 yıllarında İstanbul ve Anadolu'yu gezerek Osmanlı Postaları üzerine gözlemlerini "*Bir Türkiye Gezisi*" adlı eserinde paylaşan Karl Braun; bu dönemde idarenin 29 postaneye sahip olduğunu, 97 mil kareye ve 53.000 kişiye bir postane

⁵⁵ Eskin, *a.g.e.*, s.18.

⁵⁶ Eskin, *a.g.e.*, s.23

⁵⁷ Demir, *a.g.e.*, s.23

⁵⁸ E. Elif Yüçetürk, "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Haberleşme: Mültezimlerden Konsorsiyuma", *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, sayı:23-24, (Ekim 2000- Mart 2001) s.291-292.

⁵⁹ Yazıcı, "Tanzimatta Haberleşme... , s.343.

düştüğünü, aynı dönemde Almanya’da ise 1.25 mil kare ve 5400 kişiye bir postane düştüğünü belirtmektedir.⁶⁰

Ülke genelinde bulunan yabancı posta teşkilatlarına bakıldığında ise 1721’den I. Dünya Savaşı mütarekesine kadar, Almanya, Avusturya, Fransa, İngiltere, Rusya, İtalya, Yunanistan, Romanya, Polonya ve Avrupa Devletleri dışında ayrıca Mısır Hidivliğinin posta merkez ve şubeleri açılmıştır.⁶¹

Tablo 1: 1721 Yılı ve I. Dünya Savaşı Arası Yabancı Ülkelere Ait Posta Merkez ve Şube Sayıları

Ülke	Posta Merkez ve Şube Sayısı
Avusturya	78
Fransa	45
Rusya	27
İngiliz	6
Almanya	5
İtalya	10
Mısır	18
Yunanistan	12
Romanya	1
Polonya	1
Toplam	203

Aynı gezgin idarenin yabancı postaneleri kaldırmak amacıyla yeniden yapılanmaya ve yeni düzenlemelere gittiğini ancak bu girişimin başarısızlıkla sonuçlandığını anlatır. Bunun nedenini ise; posta idaresinde düzenli bir yönetimin kurulamamasına, eğitimli memur sayısının az olmasına ve birçok farklı ırkın, dilin, dinin bulunduğu geniş topraklara ve düşük nüfus dağılımına sahip imparatorluğun, ulaşım konusundaki yetersizliğine bağlamıştır.⁶²

⁶⁰ İlhan Pınar, “Osmanlı Postacılığı Üzerine”, *Tarih ve Toplum*, sayı: 117, İstanbul 1988, s.145.

⁶¹ M.Salih, Kuyaş, , “ Posta Tarihi ve Kapitülasyon Postaneleri”, *Tarih ve Toplum*, sayı: 1, (Ocak) 1984, s.51-53.

⁶² Pınar, *a.g.m*, s.146.

Yalnızca resmi haberleşmelerini değil, vatandaşlarının özel haberleşmelerini de sağlayan yabancı postalar bu haklarını 15.yüzyılın ortalarından itibaren edindikleri imtiyazlarla elde etmişlerdir. Herhangi bir kontrole tabi olmayan mektuplara, sahipleri kendi ülkelerinin ücretlerini ödemişler ve ülkelerinin pullarını kullanmışlardır. İdare yabancı posta bürolarının varlığı nedeniyle yıllık 12-15 milyon frank civarında para kaybına uğramıştır.⁶³

Osmanlı Devleti uzun yıllar boyunca yabancı postaların ülke içerisinde hizmet vermesini engelleyecek tedbirler almak istemiştir. 23 Kasım 1914 yılında Nezâret kullanılmakta olan pulların üzerine “İmtiyazât-ı Ecnebiyyenin Lağvı 1330” ibareli iki satır sürsaj ettirmiş ve o gün tedavüle çıkararak yabancı devletlere bundan böyle yabancı postaların varlığının sona erdiğini ilan etmiştir.⁶⁴

Ancak bu ciddi yaptırıma rağmen ülke içerisinde yabancı postaların hizmetlerine devam ettiği bilinmektedir. Fakat Lozan Barış Antlaşması ile yabancı posta büroları ve postalarının ülke topraklarındaki imtiyazları ve dolayısıyla hizmetleri son bulmuştur.⁶⁵

1.3. TELGRAF MÜDÜRLÜĞÜ

Haberleşmenin sistemli ve güvenilir bir şekilde yapılmasının yanı sıra hızlı bir şekilde yapılması da önemlidir. 19. Yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan telgraf Osmanlı Devleti’nde ilk olarak 9 Ağustos 1847’de Beylerbeyi Sarayı’nda Sultan Abdülmecid tarafından denenmiştir.⁶⁶ Fakat bu girişim bu dönemde telgrafın ülkede

⁶³ Emine Eyyüboğlu, “Ecnebi Postaların Lağvı ve Postanın Millileşmesi” *PTT Mesleki Kültür ve Aktüalite Dergisi*, sayı: 28, Ankara 2002, s.12-13.

⁶⁴ Eyyüboğlu, *a.g.m*, s.14.

⁶⁵ Tanju Demir, “Salih Zeki Ve Ecnebi Postahaneleri’nin Kaldırılması Konusundaki Görüşleri”, *Osmanlı Bilimi Araştırmaları Dergisi*, cilt VII, sayı: 1, 2005, sayfa 175.

⁶⁶ Nesimi Yazıcı, “Türkiye’de İlk Telgrafi Abdülmecit Çekti” *Yıllar Boyu Tarih*, sayı: 7, İstanbul 1981,s.25.

kullanılmasını sağlayamamış, telgrafın nasıl çalıştığının gösterildiği bir deneyden öteye gidememiştir.⁶⁷

Sultan Abdülmecid tarafından telgrafi icat eden Samuel Morse'a bu icadından dolayı bir madalya ve berat gönderilmiştir.⁶⁸ Bu nişan ve beratla Sultan Abdülmecid Morse'un icadının değerini dünyada ilk takdir eden lider olmuştur. Sultan Abdülmecid Amerikan basınında çağın ruhuna uyan, bilimi sanatı ve insanlığa hizmeti yücelten bir hükümdar olarak tanıtılmıştır.⁶⁹

Osmanlı Devleti'nde ilk telgraf hatları (1853-1856) Kırım Savaşı esnasında çekilmiştir.⁷⁰ İlk sivil hatlar Osmanlı Devleti tarafından, askeri hatlar ise İngiliz ve Fransızlar tarafından kurulmuştur. Telgraf tesisleri kurularak merkezi yönetim için hızlı haberleşmeyi sağlamak, tüccar ve halk içinse ülke içi ve dışıyla olan haberleşme ihtiyacını karşılanmak istenmiştir.⁷¹

İngilizler tarafından öncelikle 10 Nisan 1854'te İstanbul- Varna daha sonra Varna-Kırım arasına telgraf hatları döşenmiştir. Fransızlar ise Varna- Şumnu- Rusçuk ve Bükreş üzerinden Avusturya sınırına kadar telgraf hatlarını uzatmışlardır. Böylece İstanbul Avrupa ile telgraf vasıtasıyla haberleşme olanağına kavuşmuştur.⁷² Yurt içinde ise 13 Ağustos 1855'te Edirne-İstanbul arasına ilk telgraf hattı çekilmiştir.⁷³

Kısa zamanda büyük bir gelişme sağlanarak, imparatorluğun dört bir tarafına hatlar çekilmiştir. Bu hatların uzunluğu 1870 yılına gelindiğinde 36.059, 1875'te ise 37.643 kilometreyi bulmuştur. Bu dönemde Osmanlı Devleti, Amerika, İngiltere, Rusya ve Fransa'dan sonra telgraf hattı uzunluğu bakımından dünyada 5. sırada yer almıştır.⁷⁴

67 Bahri Ata, "Talihsiz Osmanlı Kuşları: On Yıl Geciken Telgraf ve Stratford Canning", *Türk Yurdu*, sayı:148-149, 2000, s.150-151.

68 Özkan Keskin- Ali Sönmez, *a.g.m.*, s.69.

69 Nesimi Yazıcı, "Telgraf Tarihimize Bir Bakış, Zihniyet Yapımız Üzerine Bir Değerlendirme", *Diyanet Avrupa Aylık Dergisi*, sayı: 111, (Temmuz) 2008, s.45.

70 Roderic H. Davison, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Elektrikli Telgrafın Girişi", (Çev: Durdu Mehmet Burak), *OTAM*, sayı:14, Ankara 2003, s.349.

71 Yazıcı, "Tanzimatta Haberleşme...", s.344-345.

72 Ergin, *a.g.e.*, s. 620.

73 İlber Ortaylı, *İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı*, İletişim Yayınları, İstanbul 2002, s.151.

74 "İlk Demiryolu ve İlk Telgraf", *Evlad-ı Fatihân Kültür, Fikir ve Haber Dergisi*, sayı: 4, (Mart) 1999, s.37.

Ülkede telgraf sevinçle karşılanmış ve halk telgraf tesisinde her türlü katkıyı sağlamıştır.⁷⁵ Telgraf hatları kurulurken ilk olarak Avrupa'dan yardım alınmış daha sonra halkın telgrafa olan alakası yöneticileri cesaretlendirmiş, bu nedenle Posta İdaresi hatları kendisi yapmaya karar vermiştir. Posta İdaresi ülkede bulunmayan tel, fincan, makine ithalatını gerçekleştirmiş, halk ise müslim-gayri müslim ayrımı olmadan dağlardan direkleri kesmiş, para toplayarak telgraf binaları yapmıştır.⁷⁶

Örneğin 1857 yılında Bursalı tüccarlar İstanbul-Bursa arasına Mudanya ve kurşunlu üzerinden bir hat inşası için resmi dilekçe vermişlerdir. Gerekli 50.000 kuruşluk masrafı kendileri tarafından karşılamasından memnun olunacağını yazmışlardır. Yine aynı yıl Filibe sancağı sakini olan tüccarların benzer istekle Bab-ı Âli'ye başvurduğunu görmekteyiz. İşçi masraflarını, telgraf direklerini, araç ve gereçleri kendilerinin temin edeceklerini iletmişlerdir. 1858'de benzer taleplerle Tırnova sancağı sakinleri Bab-ı Âliye başvurmuşlar ve kendi aralarında 54.401.50 kuruş toplamışlardır.⁷⁷

Manzum olarak söylenmiş aşağıdaki beyit telgrafla haberleşmenin bu dönemde halk arasında ki anlamını göstermesi açısından önemlidir.⁷⁸

**Bihaber kaldım deyu etme vücuda inhiraf
Sür'at ihbar için icad olundu telgraf.⁷⁹**

Tanzimat dönemi biterken ülkenin önemli ve orta büyüklükteki bütün merkezleri telgraf hatlarıyla birbirine bağlanmış, küçük merkezlerde yalnızca Türkçe, büyük merkezlerde ise Türkçe ile birlikte yabancı dille telgraf haberleşmesi yapılmıştır.⁸⁰

⁷⁵ Çadırcı, *a.g.e.*, s. 298.

⁷⁶ Yazıcı, "Tanzimatta Haberleşme...", s.345.

⁷⁷ Ata, "Talihsiz Osmanlı...", s.153-154.

⁷⁸ Aziz Akıncan, *Türkiye'de Posta ve Telgraftılık*, Ülkü Basımevi, 1946, s.5.

⁷⁹ Habersiz kaldım diye kendine etme azap

Hızlı haberleşme için icad oldu telgraf

⁸⁰ Yazıcı, "Tanzimatta Haberleşme...", s.346.

16 Ekim 1853 tarihinde Beylikçi Atıf Bey başkanlığında, telgraf hatlarının inşasını kontrol etmek için Dâhiliye Nezâreti' ne bağlı olarak bir Telgraf Komisyonu oluşturulmuştur. Ardından 29 Mart 1855 tarihinde Tercüme Odası hûlefâsından Mehmed Efendi (Billûrizade) Telgraf Müdür-i Umumisi olarak bu görevin başına getirilmiştir.⁸¹ Mehmed Efendi teknik işlerden daha çok idari ve mali işlerle ilgilenmiş, teknik işler ise Mr. Tolson'un idaresi altında İngiliz ve Fransız memurlar tarafından yürütülmüştür.⁸²

Mehmed Efendiden sonra yerine 1860'ta Telgraf Müdürü olarak Viyana Şehbenderi Davud Efendi bu görevi devralmıştır. Fakat kısa süre sonra bu görevin başına 1861 senesinde Franko Efendi getirilmiştir. Kasım 1861'de Franko Efendi'nin yerine Arif Efendi getirilmesine rağmen onun döneminde telgraf haberleşmesinde yaşanan sıkıntılar nedeniyle yerine 1862'de Hariciye telgrafçısı Kamil Bey getirilmiştir. Aralık 1862'de Diran Efendi, Mart 1863'te Aleko Efendi bu memuriyete tayin edilmiştir. Ağustos 1863'te Diran Efendi tekrar Telgraf Müdürü olmuştur. 1868 yılında Agaton Efendi bu görevi devralmıştır. Telgraf idaresine son olarak Feyzi Bey müdür olarak tayin edilmiştir. Onun döneminde Telgraf Müdürlüğü Posta Nezâreti ile birleştirilmiştir.⁸³ Tablo 2'de Posta ve Telgraf İdarelerinin birleşmesinden önce telgraf müdürlüğü yapmış kişilerin kronolojik listesi verilmiştir.

⁸¹ Asaf Tanrıku, *Türkiye Posta ve Telgraf ve Telefon Tarihi ve Teşkilât ve Mevzuatı*, cilt II. Efem Matbaacılık, Ankara 1984, s.564.

⁸² Mustafa Kaçar, "Osmanlı Telgraf İşletmesi", *Çağımı Yakalayan Osmanlı*, (Yay. Haz. Ekmeleddin İhsanoğlu, Mustafa Kaçar), İstanbul 1995, s.48-49.

⁸³ Kaçar, *a.g.m*, s.50-51.

Tablo 2: Posta ve Telgraf İdarelerinin Birleşmesinden Önce Telgraf Müdürlüğü Yapmış Kişiler

İsim	Tarih
Billûrizade Mehmet Efendi	14 Mayıs 1855-16 Eylül 1860
Davut Efendi	16 Eylül 1860-25 Temmuz 1861
Franko Efendi	25 Temmuz 1861-27 Aralık 1861
Arif Bey	27 Aralık 1861-15 Temmuz 1862
Kâmil Bey	15 Temmuz 1862-29 Aralık 1862
Diran Efendi	29 Aralık 1862-9 Mart 1863
Aleko Efendi	9 Mart 1863-13 Ağustos 1864
Diran Efendi	13 Ağustos 1864-27 Haziran 1868
Agaton Efendi	27 Haziran 1868-1871
Feyzi Bey	1871

Telgrafla ilgili ilk kanun 17 Şubat 1857 tarihli İstanbul ve taşra telgrafhanelerinde telgrafçılığı öğreneceklerle ilgili düzenlemedir. Daha sonra 3 Eylül 1857'den itibaren yürürlüğe giren “Hutû-tı Telgrafiye'nin Kat'ı ve Tatiline İctisâr Edenler Hakkında Tâyin ve Tahdîd Olunan Cezalar” başlıklı kanun çıkartılmıştır. Ardından yalnızca merkezde bulunan telgraf görevlilerini ilgilendiren 2 Ocak 1861 tarihli “Telgraf Memurlarının Vezâif-i Memuriyet ve Derecât-ı Hizmetlerine Dâir Nizâmname” çıkartılmıştır.⁸⁴ Aynı tarihte “Funûn-ı Telgrafiye Mekteb-i Nizâmname'si” de çıkartılmıştır.⁸⁵

Amerika'da icat edilen ve Avrupa'da hızla yayılan telgraf Osmanlı Devleti için başlangıçta tamamen yabancı bir konu olmuştur. Telgraf makinaları yapılmadığı gibi telgraf hatları için gerekli malzemeler de yapılamamıştır. Bu durum malzemenin Avrupa'dan getirilmesini gerektirmiş, ilk telgraf hatları ve malzemesi ise Fransa'dan getirilmiştir. Malzemenin geldiği gibi ilk görevlilerde Fransa'dan gelmiştir. Dolayısıyla haberleşme dili başlangıçta Fransızca yapılmıştır.⁸⁶

⁸⁴ Yazıcı, “Tanzimatta Haberleşme...”, s.346.

⁸⁵ Nizamnamenin Metni için bkz. Tanrıku, *Türkiye Posta ve Telgraf...*, cilt II, s.570.

⁸⁶ Nesimi Yazıcı, “Osmanlı Telgrafında Dil Konusu”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, cilt 26, 1983, s.752-753.

Mevcut koşullar nedeniyle ilk hatların çalıştırılması işi de Fransızlara verilmiştir. Fakat idare hemen yerli telgrafçı yetiştirilmesine önem vermiştir. Şubat 1855'te Tercüme Odası'nda çalışan Mustafa ve Voliç Efendiler Varna-Bükreş arası telgraf hattı inşası için görevlendirilmiş olan Le Comte Enkles'in yanında telgraf hatlarının inşası ve telgraf tesislerinin çalışması konusunda görevlendirilmişlerdir. 30 Ağustos 1854 tarihli bir irade üzerine yapılan anlaşma ile Fransa'dan getirilen memurların Osmanlı memurlarına telgrafçılığı öğretecekleri belirtilmiştir. Fransız telgrafçılar yanında yetişen memurlar, telgraf merkezlerine tayin edilmişler, bunlardan Feyzi Efendi üstün başarı göstererek ilk Türk muhabere memuru unvanını almıştır.⁸⁷

Voliç Efendi ile birlikte Le Comte Enkles'in yanında telgrafçılıkla ilgili temel bilgileri öğrenen Mustafa Efendi'nin özel çabaları sonucunda 28 Şaban 1272 (4 Mayıs 1856) yılında Edirne'den İstanbul'a ilk Türkçe telgraf gönderilmiştir.⁸⁸ Mustafa Efendinin bu büyük başarısıyla halkın bu hızlı haberleşme aracından faydalanması kolaylaşmış ayrıca Fransız memurlara olan ihtiyaç azalmış, gereksiz harcamaların önüne geçilmiştir.⁸⁹

1.3.1. Telgraf Fabrikası

Telgraf Müdürlüğü telgraf hatlarının kurulması için gerekli olan makine ve teçhizatları tamamen dışarıdan almıştır. Ülke içinden yapılan yardım insan eliyle yapılanlardan öteye gidememiştir. Ancak zamanla bu dışa bağımlılığın azaltılması için çalışmalar yapılmış, Mayıs 1869'da ilk makine imalatı gerçekleştirilmiştir.⁹⁰

Telgraf Müdürlüğü ilk yıllarında Avrupa'dan getirilen telgraf ve makine malzemelerinin ülke içinde sadece tamiri ile yetinmiştir. Daha sonraları bazı önemli sancaklarda bulunan telgrafhanelerde saat tamircileri telgraf tamir uzmanı olarak

⁸⁷ Yazıcı, *a.g.m.*, s.753-755.

⁸⁸ Edirne Valisi Rüstem Bekir Paşa tarafından İstanbul Telgraf Müdürü Billûrizade Mehmet Efendiye çekilen telgrafın bir örneği için bkz: "İlk Türkçe Telgrafın Edirne'den İstanbul'a Çekilişi/ Telgrafçılığın Kronolojik Cetveli", *Trakya Üniversitesi Dergisi*, sayı: 6, (Haziran) 1999, s.30.

⁸⁹ Yazıcı, *a.g.m.*, s.757-758.

⁹⁰ Demir, *a.g.e.*, s.64.

istihdam edilmiştir. Saatçi kalfalarından Süleyman ve Josef Efendi 500 kuruş maaşla İstanbul Telgrafhanesine tayin edilmişlerdir. Bir diğeri Osmanlı vatandaşı ve saat tamircisi Mikail Efendi ise, Varna telgrafhanesinde çalışırken aynı zamanda Edirne ve Şumnu'ya da geçici olarak bozuk cihazları onarmakla görevlendirilmiştir.⁹¹

Telgrafhaneye ait gerekli tamirler, Gülhane Parkı'nın girişi karşısında bulunan *Terzihane* diye anılan binanın bir odasında yapılmaya başlanmıştır ve Telgraf Müdürü Feyzi Bey zamanında kısmen de olsa imalata başlanmıştır.⁹² Bu gelişmede ilk yerli telgraf makinesinin Mikail Efendi tarafından yapılması etkili olmuştur.⁹³ Mikail Efendinin makinesi, Fransa'dan ithal edilenlerin yarısına mal olmuştur. Örneğin, 1869'da Fransa'dan ithal edilen makine 400 Franktı ve getirtilen bu makinelerin çoğu kısa zamanda arıza yapmaktaydı. Yerli imalat ise 250 Frank'a mal oluyordu. Mikail Efendi bu çalışması sonucunda 600 kuruş ile ödüllendirilmiş ve maaşı 1000 kuruş yapılmıştır. Benzer şekilde Telgraf atölyesinde yerli makine yapmış olan Süleyman Efendi, Cemal Bey ve Besim Beylerde ödüllendirilmişlerdir.⁹⁴

Bu ve bunun gibi bazı çalışmalar ülke içerisinde telgraf fabrikası kurulması fikrini canlandırmıştır. Mayıs 1869 yılında Terzihane binasında ilk üretime başlanmıştır. Bazı küçük parçaların ve telgraf makinelerinin üretimiyle başlayan çalışmalar özellikle İzzet Beyin (Nisan 1877-Ocak 1879 ile Haziran 1880-Mayıs 1888 arası) Nezâreti sırasında ve Raif Ferid Beylerle Madelli Efendi gibi müdürlerin gayreti ile artmıştır. Kuruluşundan itibaren binlerce alet ve makinenin tamir edildiği fabrikada 1869-1918 yılları arasında 5.000'in üzerinde telgraf makinesi, pil ve posta eşyası üretilmiştir. Özellikle Balkan ve Birinci Dünya Savaşları esnasında fabrikada üretim bir hayli artmıştır. Bu dönemde fabrikada seri üretim dışında farklı araç gereçlerde yapılmıştır. Örneğin 1886'da elektrikli sandal, elektrikli tramvay ve

⁹¹ Nesimi Yazıcı, "Osmanlı Telgraf Fabrikası", *Türk Dünyası Araştırmaları*, sayı: 22, (Şubat) 1983, s.71-73.

⁹² Tanrikut, *a.g.e*, cilt II, s.663.

⁹³ Yazıcı, *a.g.m*, s.75-76.

⁹⁴ Ata, "Talihsiz Osmanlı...", s.153-154.

elektrikli saatler bunlar arasındadır.⁹⁵ Fabrikada üretilen makineler 1884-1893-1901 yıllarında Viyana’da sergilenmiş ve çeşitli ödüller almıştır.⁹⁶

1.3.2.Posta ve Telgraf İdarelerinin Birleşmesi

1840'da Posta Nezâreti, 1855'te de Telgraf Müdürlüğü kurulmuştu. Her iki idarenin de görevleri birbirine çok yakındı. Böyle olunca ortak bir teşkilat içinde bulunmaları, hizmetin daha iyi yürütülebilmesi için faydalı olacaktı. Bu sayede teşkilat halka daha verimli hizmet sunabilecek, bina ve personel açısından geniş çapta tasarruf sağlanacaktı.

Bu nedenle sadarete bağlı bir müdürlük olarak çalışan Telgraf Müdürlüğü 21 Eylül 1871 yılında Posta Nezâreti ile birleşerek Dâhiliye Nezâreti’ ne bağlanmıştır. Bundan sonra teşkilat Posta ve Telgraf Nezâreti adını almıştır.⁹⁷ Devletin tasarruf politikasına uygun düşen bu birleşme neticesinde hazine toplam 9.540.022 kuruş tasarruf sağlamıştır.⁹⁸

Posta ve Telgraf Nezâreti tarafından 31 Ekim 1876'da çıkarılan "Posta ve Telgraf İdâre-i Umumîyesinin Teşkilât-ı Cedîdesine Dâir Nizamnâme" ile posta teşkilatı yeniden örgütlenmiştir. Bu nizamnâmenin amacı 1871'deki düzenlemeler dolayısıyla ortaya çıkan aksaklıkları düzeltmek olmuştur. Nizamnâme ile her memurun yetki ve sorumlulukları daha iyi belirtilmiştir. Nizamnâmeye göre idarenin başında Nâzır, onun altında iki genel müdür bulunacaktır. Merkezde Nezâretin en yüksek karar organı Posta ve Telgraf Meclisi olacaktır. Bu meclisin ise yüksek kademeli görevlilerden oluşacağı açıklanmıştır.⁹⁹

Taşra örgütünde yapılan düzenleme ile de her vilayet merkezinde bir başmüdür, sancaklarda müdür, kazalarda başmemur, gereken nahiyelerde birer memur bulunması kararlaştırılmıştır. Telgraf hatlarının korunması için dağlık bölgelerde üç,

⁹⁵ Yazıcı, *a.g.m*, s.80.

⁹⁶“İlk Türkçe Telgrafın Edirne’den İstanbul’a...”, s.32.

⁹⁷ Yazıcı, “Tanzimatta Haberleşme...”, s.346.

⁹⁸ Kaçar, *a.g.m*, s.51.

⁹⁹ Demir, *a.g.e*, s.39.

ova olan yerlerde beş, demiryolu güzergâhında ise sekiz saatte bir hat çavuşu görev yapacaktır. Yeni düzenleme ile teşkilattaki görevliler merkezde beş, taşrada dört gruba ayrılmış, ayrıca atama ve nakilleriyle ilgili hükümler getirilmiştir.¹⁰⁰

Osmanlı telgrafçıları telefon ile yakından ilgilenmişlerdir. Öyle ki telefon dünyada henüz emekleme dönemindeyken Osmanlı Devleti'nde kullanılmaya başlanmıştır. Hatta Telgraf Fabrikası'nda 1877 yılında Avrupa'da üretilenden çok daha ucuza bir telefon makinesi imal edilmiştir.¹⁰¹ İlk telefon hattı 1881 senesinde Soğukçeşme' de bulunan telgraf binası ile Yenicamii'de bulunan ahşap postane arasına çekilmiştir.¹⁰²

1.4. POSTA VE TELGRAF TEŞKİLATINDA EĞİTİM FAALİYETLERİ

Osmanlı Devleti'nde gerek telgraf hatlarının kurulması ve gerekse bu hatlar ile haberleşmenin sağlanması yabancı memurlar eliyle özellikle de Fransız memurlar yardımıyla sağlanmıştır. Fransızlar ile yapılan kontratlarda yanlarına verilecek kişilere telgrafçılığı öğretmeleri konusu da eklenmiştir. Böylelikle Telgraf Müdürlüğü kadrolarında çalışacak yerli memurlar yetiştirilmek istenmiştir. Bu usul telgrafçılıkta düzensiz de olsa bir öğretim faaliyetinin başlangıcı olarak kabul edilebilir.¹⁰³

Bu doğrultuda telgrafçılığı öğrenmeleri amacıyla Şubat 1855 yılında Le Comte Enkles'in refakatine Mustafa ve Voliç Efendiler verilmişler, Eylül 1855'de ise Fransa'dan getirtilen on iki memurun yanına telgrafçılığı öğrenmek üzere, Arif ve Le Comte Enkles'in yanında bulunup Haziran 1855'te İstanbul'a dönmüş olan Mustafa ve Voliç Efendiler görevlendirilmişlerdir.¹⁰⁴

¹⁰⁰ Yazıcı, "Tanzimat Döneminde...", s.208.

¹⁰¹ Demir, *a.g.e.*, s.155.

¹⁰² Aliye Önal, "Türkiye'de Telefon Teşkilatının Kuruluşu", *Çağını Yakalayan Osmanlı*, (Yay. Haz. Ekmeleddin İhsanoğlu, Mustafa Kaçar), İstanbul 1995, s.125.

¹⁰³ Kaçar, *a.g.m.*, s.111.

¹⁰⁴ Seyfi Toptaş, *İttihat ve Terakki Cemiyeti ve Osmanlı Posta ve Telgraf Teşkilatı*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2004, s.13

Bunlardan başka İstanbul Telgrafhanesinde bu işi öğrenmek amacıyla öğrenciler bulunmuştur. Fransız memurlar ülkelerine döndükçe veya yeni görevlilere ihtiyaç duyuldukça telgrafhanede yetiştirilen bu memurlar işe başlatılmışlardır. Zamanla yeni telgraf hatlarının tesisi ve yeni açılan merkezlerin dâhili haberleşmeyi her geçen gün artırmasıyla idare için buralara gönderilecek eleman yetiştirilmesi en önemli meselelerden biri olmuştur. Sadece İstanbul'da yapılan bu uygulamayı ülkenin diğer taraflarına da yaymak için Edirne Telgraf Merkezi'nde yetiştirilmek amacıyla eleman alımına başlanmıştır.¹⁰⁵

15 Cemazeyilahir 1273 (10 Şubat 1857) tarihinde telgrafhanelerde yetiştirilmek amacıyla alınacak talebelere mahsus bir nizamname çıkartılmıştır.¹⁰⁶ İki bölümden ve her bölümü 12 maddeden oluşan bu nizamnamenin ilk bölümü Türkçe, ikinci bölümü ise Fransızca haberleşme memurluğu için yetiştirilecek öğrencilere dair konuları içermektedir. Nizamnameye göre; telgrafhanelerde yetiştirilmek üzere en fazla on iki öğrenci alınacak ve bunlar 18 ila 30 yaş arasında olacaktır. Öğrencilerin okuma-yazma bilmesi, aynı zamanda yeterli ölçüde matematik bilgisine sahip olması gerekmektedir.¹⁰⁷ Her öğrenci dürüst ve namuslu olduğuna dair güvenilir iki kişiden Telgraf Meclisinin de kabul edeceği bir şehâdetnâme getirecektir. Öğrenciler Telgraf Meclisi önünde haberleşmenin sırlarını saklayacaklarına, telgraf nizam ve kanunlarına uyacaklarına dair yemin edeceklerdir. Öğrenciler ders esnasında olduğu kadar dersten sonrada kötü davranışlarda bulunmayacaklardır. Öğrenciler telgrafhane müdürü huzurunda sınava tabi tutularak, muhabere memuru tayin edileceklerdir. Sınavda başarılı olamayan öğrenci ise mezun olamayacaktır.¹⁰⁸

Telgrafçı ihtiyacı bu öğrenim şekliyle bir süre daha giderilmiştir. 1860 yılı sonlarında telgraf teşkilatı ülke genelinde bir hayli gelişme göstermiştir. Bu dönemde İstanbul'daki merkez teşkilatında çeşitli görevleri yürüten 82 memur ve teknik eleman bulunmaktaydı. Taşradaki merkez sayısı ise 44'e ulaşmıştı. Bütün bu

¹⁰⁵ Toptaş, *a.g.e.*, s.13-14.

¹⁰⁶ Kaçar, *a.g.m.*, s.112.

¹⁰⁷ Bahri Ata, "Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Telgrafçılar Nasıl Yetiştirildi?", *Prof. Dr. Yahya Akyüz'e Armağan (Türk Eğitim Tarihi Araştırmaları, Eğitim ve Kültür Yazılar)*, Prof. Dr. Cemil Öztürk- Dr. İlhami Fındıkçı (Ed.), Pegem Akademi, Ankara 2011, s.285.

¹⁰⁸ Mehmet Ali Yıldırım, *Tanzimat Döneminde Meslek Okulları*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2010, s.270-272.

gelişmeler sistemli bir şekilde öğrenci yetiştirmeyi zorunlu kılmıştır. Çünkü idare için Avrupa'daki gibi posta ve telgraf haberleşmesini bilen ve yabancı dile hakim olan kişileri bulmak zor bir konu olmuştur. Bu amaçla 25 Kasım 1860 tarihli telgraf nizamnâmesine posta ve telgraf haberleşmesini, matematiği ve Fransız dilini öğretmek için bir okul açılması maddesi eklenmiştir. Osmanlı tebaasından telgraf memurları yetiştirmek ve yabancı ülkelere muhtaç olmamak amacıyla açılacak olan mektep için bir nizamnâme de hazırlanmıştır. 11 Ocak 1861 tarihli iradeyle İstanbul'da Fünûn-ı Telgrafiye Mektebi açılmasına karar verilmiştir.¹⁰⁹

1.4.1. Telgraf Memur Mülazım Mektebi (Fünûn-ı Telgrafiye Mektebi)

İstanbul'da Soğukçeşme'de Gülhane Parkı'nın karşısında *Terzihane* diye isimlendirilen binada öğretime başlayan mektep için hazırlanmış olan kanuna göre Telgraf Müdürlüğü muavininin gözetiminde teorik ve uygulamalı olarak öğrencilere telgraf bilgisi dersleri verilmiştir. Cuma ve Pazar dışında haftanın beş günü eğitim-öğretime devam edilmiştir.¹¹⁰

Burada her gün öğleden sonra teorik olarak telgraf ile ilgili konular işlenecek, telgrafla haberleşme ve telgraf idaresini ilgilendiren konuların yanı sıra, telgraf idaresini ilgilendiren genel hesap usulleri, defterlerin tutulma ve gerekli kayıtlarının yapılması, idarenin mevcut ve gelecekte çalışma düzeni ile telgraflardan alınacak ücretlerin hesaplanması gibi konular öğretilmiştir.¹¹¹

Okulun eğitim süresi ise iki yıl olarak belirlenmiştir.¹¹² Her sene Hicri Şaban ayı başlarında sınavla öğrenci alan mektep 1864 yılına kadar faaliyette bulunmuştur. Modern bir programa sahip olan mektebe yeterli donanıma sahip öğrencinin ve ders araç gereçlerinin bulunması oldukça zor bir konu olmuştur. Ayrıca yaşanan mali sıkıntılar okulun kısa sürede kapanmasına neden olmuştur.¹¹³

¹⁰⁹ Yıldırım, *a.g.e*, s.272-273.

¹¹⁰ Çadırcı, *a.g.e*, s. 299.

¹¹¹ Ergin, *a.g.e*, s. 621.

¹¹² Davison, *a.g.m*, s.364.

¹¹³ Yıldırım, *a.g.e*, s.275.

1.4.2.Mekteb-i Fünûn ve Makinacıyan

PTT Genel Müdürlüğü İnsan Kaynakları Daire Başkanlığı Sicil ve Dosya Şube Müdürlüğü arşivinde bulunan Nezâret ve İstanbul Merkezi Defteri'nde, Mekteb-i Fünûn ve Makinacıyan ismiyle bir kadronun mevcut olduğu görülmektedir. Fakat hangi tarihte açılıp kapandığına dair herhangi bir bilgi yoktur. Ancak Rumi 1284 (1868) yılında böyle bir kadronun varlığı görülmektedir.¹¹⁴

1.4.3.Telgraf Mektebi

Fünûn-ı Telgrafiye Mektebi kapanınca telgraf memurlarının yetiştirilmesinde eski usule geri dönmüştür. Özellikle merkez ve Beyoğlu telgrafhanelerinde öğrenciler posta ve telgraf haberleşmesi konusunda eğitim almışlardır. Ancak buradaki eğitim faaliyeti bir program dâhilinde değildir. Bu ise öğrencilerin telgrafa ait konularla beraber memuriyette kullanacakları gerekli bilgilerden yoksun kalmalarına neden olmuştur. Taşrada ise memurlar yeterli donanıma sahip olmadıkları gibi görevlerini de tam anlamıyla yerine getirememişlerdir. Bu ise haberleşmede bir takım aksaklıkların meydana gelmesine neden olmuştur. Ayrıca telgraf merkezlerinde haberleşme Türkçe ve Fransızca yapıyordu. Fakat memurlar arasında her iki dile de hakim kimse bulunmamaktaydı. Bu ise Fransızca ve Türkçe için ayrı ayrı memur istihdam edilmesine neden olmuştur. Bu durum Posta ve Telgraf İdaresi'ne ek bir maliyet yüklemiştir.¹¹⁵

Bu sıkıntıları giderebilmek adına Posta ve Telgraf Nezâreti harekete geçmiş, memurların görev ve sorumluluklarını bir düzene bağlamak, idarenin hesaplarını hazinenin hesap usulüne uygun hale getirmek ve Türkçe ile Fransızca haberleşmelerini birleştirmek amacıyla memur yetiştirmek üzere 1871 yılında tekrar bir telgraf mektebi açma yoluna gitmiştir.¹¹⁶

¹¹⁴ PGM, İKDB, SDMA, *Nezâret ve İstanbul Merkezi Defteri* (1280-1285), Defter No: 8,s.21.

¹¹⁵ Yıldırım, *a.g.e*, s.276.

¹¹⁶ Yıldırım, *a.g.e*, s.276.

22 Şevval 1288'de (4 Ocak 1872) açılan ve 13 Ocak itibariyle eğitime başlayan, istenilen fayda elde edilemediği gerekçesiyle 12 Nisan 1296 (24 Nisan 1880) tarihinde kapatılan Telgraf Mektebi, Soğukçeşme Rüştüyesi'nin bulunduğu yerde, Terzihane diye tabir olunan binanın bir odasından ibaretti.¹¹⁷

Mektep daha sonra Çemberlitaş'ta Said Bey konağına nakledilmiştir. Mektebe 1000 kuruş tahsisat verilmiş ve okul dört sınıf üzere tasnif edilerek, birinci sınıf öğrencilerine 120, ikinci sınıf öğrencilerine 80, üçüncü sınıf öğrencilere 50 ve son sınıf öğrencilerine de 30 kuruş maaş verilmiştir. Mektepte İmla, Hüsnuhat, hesap, Coğrafya, Fransızca ve Mebâdi-i elektrik dersleri verilmiştir. Bu okulun öğretim kadrosu ise Emin, Rıfat, Salim ve Mustafa Asım Efendilerle Emile Locaine'den oluşmaktaydı.¹¹⁸

Okul 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında öğrencilerinin orduya gitmesi nedeniyle kapanmıştır. Bunun üzerine Posta ve Telgraf Nezâreti memur ile teknisyen ihtiyacını 1880 yılında Darüşşafaka'nın son sınıfında elektrik ve telgraf dersleri verilmesini sağlayarak, eğitimli personel ihtiyacını karşılama yoluna gitmiştir.¹¹⁹

Telgraf Mektebi vasıtasıyla telgraf aletlerinin onarımı, hatların kurulması ve bakımı konusunda pratik yapan öğrenciler planlı bir eğitime tabi tutulmuşlardır. Böylece Telgraf Müdürlüğü için gerekli olan eğitimli personel ihtiyacı bu okul vasıtasıyla karşılanmıştır.

PTT Genel Müdürlüğü İnsan Kaynakları Daire Başkanlığı Sicil ve Dosya Şube Müdürlüğü Arşivi'nde bulunan R. 1289 (1873-1874) tarihli ve 21 numaralı Mektep Defterine bakıldığında okulun dört sınıftan oluştuğu ve bu sınıflarda 127 öğrencinin eğitim gördüğü anlaşılmaktadır. Defter kayıtları incelendiğinde okulun müfredatı hakkında bir bilgi olmamakla beraber, defterden alabildiğimiz en önemli bilgi

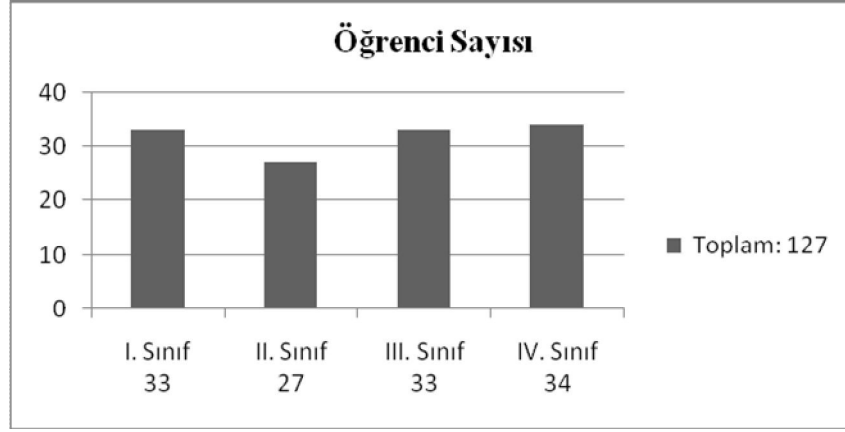
¹¹⁷Tanrıkut, *a.g.e.*, cilt. II, s.571-572.

¹¹⁸ Ata, "Osmanlı İmparatorluğu..." , s.288-289.

¹¹⁹Tanrıkut, *a.g.e.*, cilt. II, s.572.

öğrenci isimleri ve bazı öğrencilerin çeşitli memuriyetlere atandığı, bazılarının ise okuldan ihraç edildiği veyahut okulu terk ettiğine dair açıklamalardır.¹²⁰

Grafik 1: Telgraf Mektebi Öğrenci Sayısı

Okulun birinci sınıfında toplam otuz üç (33) öğrenci kayıtlıdır. Bunlar Mahmud Efendi, Çengelköylü Hüsnü Efendi, Mahmudpaşalı Mahmud Efendi, Bağdatlı Emin Efendi, Kasımpaşalı Hüseyin Efendi, Nazım Efendi, Kadırgalı Cemil Efendi, Gelibolulu İbrahim Efendi, Üsküdarlı Fahreddin Efendi, Silivrilili Hilmi Efendi, Üsküdarlı Zühdü Efendi, Sinanpaşalı Ömer Efendi, Hocapaşalı Bekir Efendi, Latif Efendi, Diyarbakırlı Bedos Haberciyan Efendi, Ayasofyalı Ali Tefvik Efendi, Üsküdarlı Hulusi Efendi, Nuri Efendi, Üsküdarlı Hüseyin Hüsnü Efendi, İshakpaşalı Nuri Efendi, Üsküdarlı Kadri Efendi, Üsküdarlı Şükrü Efendi, Şerif Efendi, Mehmed Efendi, Halim Efendi, Arslan Efendi, İsmail Efendi, Tahir Efendi, Mustafa Efendi, Mirgünlü Süleyman Efendi, Salih Tefvik Efendi, Vidinli Hamdi Efendi ve Şerafeddin Efendilerdir.¹²¹

Defterde öğrenci isimleri yanında bazı kısa notlarla öğrencilere ait bilgiler verilmiştir. Bazı öğrencilerin çeşitli memuriyetlere atandıkları, bazılarının alt veya üst sınıflara nakledildikleri ya da okuldan ihraç edildikleri bu notlardan anlaşılmaktadır. Örneğin gayr-i müslim bir öğrenci olan Diyarbakırlı Bedros Haberciyan'ın Kânûnisânî 1288 (Ocak-Şubat 1873) yılında Kadıkaryesi'ne

¹²⁰ PGM, İKDB, SDMA, *Mektep Defteri (1289)*, Defter No:21, s. 1-8.

¹²¹ PGM, İKDB, SDMA, *Mektep Defteri (1289)*, Defter No:21, s. 1-2.

(Kadıköy) Memur olduğu, İshakpaşalı Nuri Efendi ile Şerif Efendilerin R. 1289 Mart (Mart-Nisan 1873) ayının başında Muhasebeye Memur oldukları, Müvezzi olan Arslan Efendinin ise yine aynı tarihte Memur olarak atandığı görülmektedir.¹²²

Mektep Defteri kayıtlarından ikinci sınıfta toplam 27 öğrencinin bulunduğu anlaşılmıştır. Bu öğrencilerin isimleri ise Üsküdarlı Cemal Efendi, Feyruzağalı Estefan Efendi, Aziz Efendi, Mirgünlü Süleyman Efendi, Üsküdarlı Mustafa Efendi, Dramanlı Sadık Efendi, Üsküdarlı Akif Efendi, Üsküdarlı Şükrü Efendi, Çengelköylü Hüseyin Efendi, Sultan Süleymanlı Hafız Ahmed Efendi, Edirnekapılı Şemsi Efendi, Vidinli Hamdi Efendi, İncirköylü Canib Efendi, Ayasofyalı Şemseddin Efendi, Said Efendi, Yanyalı Besim Efendi, Tophaneli Zenub Efendi, Salih Tevfik Efendi, Cerrahpaşalı Faik Efendi, Hocapaşalı Osman Efendi, Galatalı Şakir Efendi, Mahmud Galib Efendi, Üsküdarlı Ramiz Efendi, Veznecilerli Hüseyin Hüsnü Efendi, Hırka-i Şerifli Nuri Efendi, Tophaneli Hüsnü Efendilerdir.¹²³

Bunlardan Üsküdarlı Şükrü Efendi Kânûnisânî 1288'de (Ocak-Şubat 1873) birinci sınıfa, Üsküdarlı Ramiz Efendi de R. 1289 (1873-1874) yılında üçüncü sınıfa nakledilmişlerdir. Feyruzağalı Estefan Efendi, Mirgünlü Süleyman Efendi, Vidinli Hamdi Efendi, Salih Tevfik Efendiler ise Mart ayından itibaren memuriyete alınmışlardır.¹²⁴

Üçüncü sınıfta toplam 33 öğrencinin kaydı bulunmaktadır. Bu öğrenciler ise, Mirgünlü Cemal Efendi, Aksaraylı Hüseyin Efendi, Üsküdarlı Ramiz Efendi, Hocapaşalı Osman Efendi, Yozgatlı İstefan Efendi, Ziya Efendi, Ayasofyalı Hüseyin Hüsnü Efendi, Eğinli Mehmed Efendi, Ahmed Recai Efendi, Veznecilerli Hüseyin Hüsnü Efendi, Kasımpaşalı Ahmed Nuri Efendi, Aksaraylı Ahmed Bican Efendi, Karagümrüklü Halil Efendi, Tayyar Efendi, Eyüblü Halid Efendi, Tophaneli İsmail Efendi, Tophaneli Hüsnü Efendi, Fatihli Mahmud Galib Efendi, Üsküdarlı Haydar Efendi, Üsküdarlı Rıfat Efendi, Galatalı Şakir Efendi, Beşiryan Efendi, Erdek Şakirdi Mustafa Efendi, Zühdü Efendi, Tahir Efendi, Sivashlı Mehmed Efendi, Fatihli Ahmed

¹²² PGM, İKDB, SDMA, *Mektep Defteri (1289)*, Defter No:21, s. 1-2.

¹²³ PGM, İKDB, SDMA, *Mektep Defteri (1289)*, Defter No:21, s. 3-4.

¹²⁴ PGM, İKDB, SDMA, *Mektep Defteri (1289)*, Defter No:21, s. 3-4.

Efendi, Çarşambalı Mehmed Behçet Efendi, Hırka-i Şerifli Mehmed Nuri Efendi, Süleymaniyeli Zühdü Efendi, Üsküdarlı Ramiz Efendi, Fatihli Ahmed Refik Efendi, Kirkor Tütünciyan Efendilerdir.¹²⁵

Aksaraylı Hüseyin Efendi devamsızlıktan dolayı Nisan 1289 (Nisan-Mayıs 1873) tarihinde okuldan ihraç edilmiştir. Üsküdarlı Ramiz Efendi Mart'tan itibaren ikinci sınıfa nakledilmiş aynı şekilde Hocapaşalı Osman Efendi de Kânûnisânî 1288 (Ocak-Şubat 1873) tarihinde ikinci sınıfa nakledilmiştir. Yozgatlı Estefan Efendi Kânûnisânî 1288'de (Ocak-Şubat 1873) Yozgat'a tayin olmuş, Veznecilerli Hüseyin Hüsnü Efendi ile Fatihli Mahmud Galib Efendi Mart'tan itibaren ikinci sınıfa, Tophaneli İsmail Efendi Mart 1289 (Mart-Nisan 1873) tarihinde birinci sınıfa, Tophaneli Hüsnü Efendi Nisan başında ikinci sınıfa nakledilmişlerdir.¹²⁶

Üsküdarlı Haydar Efendi Mart'tan itibaren okulu terk etmiştir. Galatalı Şakir Efendi Mart'tan itibaren ikinci sınıfa nakledilmiş, Beşiryan Efendi ise Nisan 1289 (Nisan-Mayıs 1873) tarihinde Beyoğlu'na Memur olarak atanmıştır. Erdek Şakirdi Mustafa Efendi Mart 1289 (Mart-Nisan 1873) başında birinci sınıfa nakledilmiştir. Hırka-i Şerifli Mehmed Nuri Efendi ise Nisan başında ikinci sınıfa nakledilmiştir.¹²⁷

Mektebin son sınıfı olan dördüncü sınıftaki toplam öğrenci sayısı 34'dür. Bunlar; Üsküdarlı Şemseddin Efendi, Üsküdarlı Mehmed Behçet Efendi, Adapazarlı Ömer Salim Efendi, Yerebatanlı Tahir Efendi, Fatihli Ahmed Efendi, Tatavlılı¹²⁸ Bedros Efendi, Samatyalı Avram Efendi, Beşiktaşlı Ali Rıza Efendi, Üsküdarlı Şükrü Efendi, Kirkor Tütünciyan Efendi, Süleymaniyeli Zühdü Efendi, Galatalı Şakir Efendi, Çarşambalı Mehmed Efendi, Karagümrüklü Arif Efendi, Üsküdarlı Mehmed Efendi, Sivaslı Mehmed Efendi, Beşiryan Efendi, Papasyan Efendi, Fatihli Mahmud Rauf Efendi, Fatihli Ahmed Efendi, İştıplı¹²⁹ Enver Efendi, Hırka-i Şerifli Mehmed Nurettin Efendi, Edirneli Tahir Efendi, Aziziyeli İbrahim Efendi, Ayasofyalı Baha Efendi, Karagümrüklü Yaver Efendi, Galatalı Hüseyin Hüsnü Efendi, Veznecilerli

¹²⁵ PGM, İKDB, SDMA, *Mektep Defteri (1289)*, Defter No:21, s. 5-6.

¹²⁶ PGM, İKDB, SDMA, *Mektep Defteri (1289)*, Defter No:21, s. 5.

¹²⁷ PGM, İKDB, SDMA, *Mektep Defteri (1289)*, Defter No:21, s. 6.

¹²⁸ İstanbul Şişli'de yer alan bir semt.

¹²⁹ Bugün Makedonya sınırları içinde yer alan bir kasaba.

Ali Hurşid Efendi, Ayasofyalı Ahmed Efendi, Fındıklılı İlhami Efendi, İbrahim Efendi, Diyarbakırlı David Çıracıyan Efendi, Kütahyalı Ömer Efendi, Ayvacıklı Zeki Efendilerdir.¹³⁰

Üsküdarlı Şemseddin Efendi okuldan ihraç edilmiştir. Adapazarlı Ömer Salim Efendi Nisan 1288 (Nisan-Mayıs 1872) tarihinde okulu terk ettiğinden yerine harici hakkı kullanılarak İbrahim Efendinin yerine almıştır.¹³¹ Yerebatanlı Tahir Efendi Mart 1289 (Mart-Nisan 1873) başında birinci sınıfa, Fatihli Ahmed Efendi ise üçüncü sınıfa nakledilmişlerdir. Tatalı Bedros Efendi Mart başında, Beşiktaşlı Ali Rıza Efendi Kânûnisânî 1288'de (Ocak-Şubat 1873) okulu terk etmişlerdir. Kırkor Tütünciyan Mart'tan itibaren memur olmuştur. Süleymaniyeli Zühdü Efendi ile Sivaslı Mehmed Efendi Mart'tan itibaren, Galatalı Şakir Efendi ile Beşiryan Efendi ise Kânûnisânî 1288'de (Ocak-Şubat 1873) üçüncü sınıfa nakledilmişlerdir.¹³² Fatihli Ahmed Efendi Nisan 1289 (Nisan-Mayıs 1873) tarihinde, Hırka-i Şerifli Mehmed Nurettin Efendi ise Mart'tan itibaren üçüncü sınıfa nakledilmiştir.¹³³

Mektep müdürlüğünde 2500 kuruş maaşla Zühdü Bey, Başmuallimlikte 1500 kuruş maaşla Rıfat, 600 kuruş maaşla Arapça hocası Asım, 1000 kuruş maaşla Rika hocası Salim, 800 kuruş maaşla Fransızca hocası Mustafa, 400 kuruş maaşla Hesab Muallimi ve Fransızca hocası muavini Abdullah, 1000 kuruş maaşla Kapuçuhadarı Fecai, 400 kuruş maaşla Kapuçuhadarı Arif, 300 kuruş maaşla İmam Asım Efendilerle 250 kuruş maaşla odacı Hasan ve 150 kuruş maaşla Mehmed Ağalar görülmektedir.¹³⁴

1.4.4.Galatasaray Lisesi'nde Telgrafçılık Eğitimi

Galatasaray Lisesi yani diğer adıyla Mekteb-i Sultani Tanzimat döneminde eğitim alanında yapılan çalışmalar sonucunda kurulmuş bir okuldur. Galatasaray Lisesi,

¹³⁰ PGM, İKDB, SDMA, *Mektep Defteri (1289)*, Defter No:21, s. 7-8.

¹³¹ Okula öğrenciler sınavla alınmaktaydı. İbrahim Efendi sınavı kazanamayan ve yedekte bekleyen bir öğrenci olabilir.

¹³² PGM, İKDB, SDMA, *Mektep Defteri (1289)*, Defter No:21, s. 7.

¹³³ PGM, İKDB, SDMA, *Mektep Defteri (1289)*, Defter No:21, s. 8.

¹³⁴ Tanrikut, *a.g.e, cilt. II,s.573*.

Fransız liseleri model alınarak dersleri Fransızca verilen bir okuldur. Eğitim kadrosunun çoğu Fransız olan ve Müslüman, Rum, Ermeni, Yahudi öğrencileri Fransız dili ve kültürü içinde birbirine yakınlaştırmak amacıyla 1 Eylül 1868'de açılmıştır.¹³⁵ Bu dönemde okula 341 öğrenci kaydedilmiştir. Bu öğrencilerin, 147'si Müslüman, 48'i Gregoryen Ermeni, 36'sı Rum, 34'ü Yahudi, 34'ü Bulgar, 23'ü Katolik Latin, 19'u ise Katolik Ermenisidir.¹³⁶

Okulda matematik, fizik, kimya, cebir, makine, mantık ve felsefe gibi pozitif ilimlerin yanında Kur'ân-ı Kerîm, kırâat, tecvîd, hat, ilmihâl, ahlâk ve İslâm Tarihi gibi dini ilimler de okutulmuştur.¹³⁷ Hızla gelişen okul, birkaç yıl içinde hukuk, ekonomi ve mühendislik bölümlerinin katılmasıyla adeta bir üniversite haline gelmiş, hukuk dersi ise ilk defa burada okutulmuştur.¹³⁸

Galatasaray Lisesi programına 15 Temmuz 1872'de telgraf tekniğine ait dersler eklenmesi yoluyla Posta ve Telgraf idaresi için gerekli olan uzman telgraf memurlarının İstanbul'da yetiştirilmesi istenmiş ise de bunun pek yararı görülmemiştir.¹³⁹ II. Meşrutiyet döneminde okulun 6. ve 7. Sınıflarının fizik dersi programlarında telgraf ve telsiz telgraf konularına yer verildiği görülmektedir.¹⁴⁰

Galatasaray Lisesi'nde eğitim dilinin Fransızca olması ayrıca lisede fizik, kimya, elektrik ve geometri gibi telgrafçılıkta gerekli olan bilim ve teknik derslerinin okutulması, Galatasaray Lisesinin Posta ve Telgraf idaresi tarafından tercih edilmesine neden olmuştur. Fakat Galatasaray Lisesi'ne gelenlerin genellikle gayrimüslim ya da zengin saraylı çocukları olması ve gözlerinin daha yüksek memuriyetlerde bulunması, buradaki öğrencilerin telgrafçılığa ilgi göstermemesine neden olmuştur.¹⁴¹

¹³⁵ Bayram Ali Çetinkaya, "Cumhuriyet Kadrolarını Yetiştiren Okul Mekteb-i Sultânî: Galatasaray I", *Somuncu Baba Aylık İlim-Kültür ve Edebiyat Dergisi*, sayı: 94, (Ağustos) 2008, s.32-33.

¹³⁶ Vahdet Engin, "Galatasaray Mekteb-i Sultanisi: Eğitim Tarihimizde Batılılaşmaya Doğru Atılan İyi Niyetli Bir Adım ve Hoş Bir Polemik", *Tarih ve Medeniyet*, sayı: 35, (Şubat) 1997, s. 52.

¹³⁷ Bayram Ali Çetinkaya, "Cumhuriyet Kadrolarını Yetiştiren Okul Mekteb-i Sultânî: Galatasaray II", *Somuncu Baba Aylık İlim-Kültür ve Edebiyat Dergisi*, sayı: 95, (Eylül) 2008, s.60.

¹³⁸ Niyazi Berkes, *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, (Yay. Haz.) Ahmet Kuyaş, YKY, İstanbul 2003, s.243.

¹³⁹ Ergin, *a.g.e*, s.622-623.

¹⁴⁰ Ata, "Osmanlı İmparatorluğu..." s.290.

¹⁴¹ Demir, *a.g.e*, s.61.

1.4.5.Darüşşafaka 'da Telgrafçılık Eğitimi

1863 yılında Cemiyet-i Tedrisiye-i İslamiye adında, yoksul ve yardıma muhtaç Müslüman halk çocuklarına eğitim ve öğretim imkânı sağlamak amacıyla bir dernek kurulmuştur. Bu dernekte başlangıçta esnaf çıraklarına ve devlet dairelerinde çalışan memurlara, okuma yazma, hesap, sosyal bilgiler ve dini bilgiler hakkında eğitim verilmiştir.¹⁴²

Paris büyükelçiliğinden dönen Cemiyet-i Tedrisiye-i İslamiye üyesi Sakızlı Esat Paşa'nın tavsiyesiyle Darüşşafaka'nın açılmasına karar verilmiştir. Esad Paşa Paris yakınlarındaki Prytanée Militaire de la Flèche adlı Fransız okulu gibi bu yeni okulun da Müslüman kız ve erkek yetim çocuklarına özgü bir kurum olmasını düşünmüştür. 1873 yılında faaliyete geçen okul o dönemde bir hayır kurumu tarafından açılan ilk özel okul olması, yoksul ve kabiliyetli Türk İslam çocuklarına öğrenim imkânları sağlaması açısından ilk halk okulu olma özelliğini kazanmıştır.¹⁴³

Telgraf okulunun kapalı olması nedeniyle Nezâret yeni bir okul aramaya yönelmiş ve bu okul modern eğitim veren Darüşşafaka olmuştur. Darüşşafaka 'da telgrafçılığın gerektirdiği yeni bilimler, teknikler öğretilmekte, bunun yanında Fransızcaya da büyük önem verilmekteydi.¹⁴⁴ 1880 yılında Darüşşafaka'nın son iki sınıf programına elektrik ve telgraf dersleri eklenmiş, 1873-1894 döneminde okul tam anlamıyla bir telgraf fen mektebi hüviyetini kazanmıştır.¹⁴⁵

Böylece hem telgraf mektebi sorunu halledilmiş hem de Darüşşafaka'dan mezun olacak öksüz ve yetim çocuklara geçimlerini sağlayacak bir meslek imkânı da sağlanmıştır.¹⁴⁶ Ayrıca Telgraf İdaresi'nde Osmanlı tebaasından olmayan yabancı

¹⁴² *Darüşşafaka Tarihi*, Ser Ofset San. Ve Tic. Ltd. Şti. İstanbul 1998,s.14.

¹⁴³ *İlk Halk Okulu Darüşşafaka (1873-1972)*, İstanbul 1972, s.4-5.

¹⁴⁴ Halis Ayhan- Hakkı Maviş, "Darüşşafaka" *Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, cilt 9, İstanbul 1994, s.8.

¹⁴⁵ *İlk Halk Okulu Darüşşafaka (1873-1972)*, İstanbul 1972, s.5-6.

¹⁴⁶ Demir, *a.g.e*, s.61.

memurların nüfusunu azaltmak amacı da Darüşşafaka vasıtasıyla sağlanmak istenmiştir.¹⁴⁷

Mezunlar Posta ve Telgraf Nezâreti Fen Kalemine memur olarak atanmıştır. Bu okuldan en iyi derece ile mezun olanlar, yükseköğrenim görüp mühendis olmak üzere Fransa'ya gönderilmişlerdir. Her iki yılda bir genellikle iki Darüşşafaka mezunu Paris'teki Yüksek Telgraf Mektebi'ne gönderilip burada ülke için gerekli telgraf mühendislerinin yetiştirilmesi sağlanmıştır.¹⁴⁸

1883 yılında çıkan Padişah iradesi ile yurtdışına ilk gönderilenler Mustafa Fuad, Mehmed Şevki, Ahmed Fahri ve Mustafa Salih (Zeki) Efendiler olmuştur. Telgraf İdaresi tarafından Paris'e gönderilen öğrencilere aylık 350 Frank, gidiş ve dönüş yolluğu olarak ta 500 Frank ödenmiştir. Eğitimlerini tamamlayan Mustafa Salih (Zeki) ve Ahmed Fahri Efendiler çeşitli görevlere yerleştirilmiş yerlerine Mehmed Ali ve Mustafa Nesimi Efendiler gönderilmiştir.¹⁴⁹

Mehmed Şevki ve Mustafa Efendiler ise Telgraf Fabrikası ile eşya mühendisliklerine tayin edilmişlerdir. Maaşları Trablusgarp hatları hasılatından ödenmiştir. 23 Ekim 1887'de Fransa'dan dönen Mehmed Ali Efendi ise Dersaâdet Telgraf Müdüriyeti Başkalemünde, Nesimi Efendi'nin ise Fen kaleminde görevlendirilmesi, onların yerine de Fen kaleminde görevli olan İhsan ve Mehmed Emin Efendilerin Fransa'ya gönderilmesi kararlaştırılmıştır. Paris'teki Ecole Supérieure des Telegraphes'de elektrik eğitimi alıp dönen İhsan ve Mehmed Emin Efendilerin yerine aynı yıl Darüşşafaka'dan en iyi derece ile mezun olan Mehmed Said ve Hasan Ferit Efendiler gönderilmişlerdir. Bu kişiler de 26 Kasım 1891'de aynı okulda eğitimlerini tamamlayarak dönmüşlerdir, yerlerine ise 1891 mezunlarından Giritli Hüseyin ve Mazlum Efendiler gönderilmişlerdir.¹⁵⁰ Fakat 1892 yılında Genç Türklerin siyasal bir gösteri yürüyüşü düzenlemesi ve bu yürüyüşe siyasetle uğraşan bazı Türk

¹⁴⁷ Ata, "Osmanlı İmparatorluğu..." s.290.

¹⁴⁸ Ayhan- Maviş, *a.g.m*, s.9.

¹⁴⁹ Ata, "Osmanlı İmparatorluğu..." s.291.

¹⁵⁰ Ata, "Osmanlı İmparatorluğu..." s.292.

öğrencilerin de katılmış olması nedeniyle Türk öğrenciler İstanbul'a geri çağırılmışlardır.¹⁵¹

Bu gelişmeler üzerine telgraf binası yanında bir ev kiralanarak Darüşşafaka'dan mezun olup telgrafçı olarak çalışacaklara telgraf işletmesi hakkında eğitim verilmek istenmiştir. Ancak II. Meşrutiyet'ten sonra Posta ve Telgraf Nezâreti Darüşşafaka'dan çıkanlara kapılarını kapatmış, onlar da yüksekokullara devam ederek başka meslekler edinmiş ve bu durum karşısında Darüşşafaka programından telgrafçılık dersi çıkarılmıştır.¹⁵²

17 Ekim 1908'de Telgraf Müfettişliği ve Başmüdürlük konusunda yeterli donanımına sahip olması için Paris'teki Ecole Supérieure des Telegraphes'e Darüşşafaka mezunlarından Hüsnü Sadık (Durukal), Abdürrezzak Bekir Vefa (Çeyrekbaşı), İsmail Hakkı, Ali Ulvi Efendiler ile Galatasaray Lisesi Mezunu Baha Tali (Öngören)¹⁵³ gönderilmiştir. Ayrıca 1910 yılında Abdülatif ve Hasan Efendiler de mühendislik eğitimi için aynı okula gönderilmişlerdir.¹⁵⁴

Darüşşafaka'da elektrik ve telgraf eğitiminin verilmesinin faydaları I. Dünya Savaşı sırasında görülmüştür. Bu dönemde yabancı işletme ve memurlarının yerine iş başına geçenler Darüşşafaka mezunları olmuştur. Türkiye Cumhuriyetinin ilk dönemlerinde de telefon, telsiz, telgraf ve radyoculukla ilgili görevlerde Darüşşafaka mezunlarının faydalı hizmetleri görülmüştür.¹⁵⁵

¹⁵¹ Bernard Lewis, *Modern Türkiye'nin Doğuşu*, TTK, 2000, s.184.

¹⁵² *Darüşşafaka Tarihi...*, s. 23-24.

¹⁵³ Baha Tali Öngören, TBMM 3.Dönem Kars milletvekilliği yapmıştır. PGM İKDB SDMA'da 1298 sicil numarası ile kayıtlıdır.

¹⁵⁴ Ata, "Osmanlı İmparatorluğu..." s.293.

¹⁵⁵ *Darüşşafaka Tarihi...* s.24.

2. BÖLÜM

PTT MEKTEB-İ ÂLİSİ

2.1.KURULUŞU

PTT Mekteb-i Âlisi, uzman telgrafçı konusunda başlayan sıkıntılar dolayısıyla 28 Recep 1327 (15 Ağustos 1909) / 1 Ağustos 1325 (14 Ağustos 1909) tarihli Muvazene-i Umumiye Kanunu ile 9 Kânûnisânî 1325 (22 Ocak 1910) tarihinde Nezâret binası içinde kurulmuş, Maarifi Umumiye Nezâreti Celilesi'nin 20 H.nolu ve 13 Teşrînievvel 1327 (26 Ekim 1911) tarihli ve 20/1660 U. kararı ile Mekatib-i Âli arasına alınmıştır.¹⁵⁶

Memurların mesleklerine ait bilgilerini genişletmek ve idare için gerekli yöneticileri yetiştirmek amacıyla kurulan okul 22 Ocak 1910'da eğitime başlamıştır.¹⁵⁷ Okul daha sonra R.1332 yılında (1916) Beyazıt'ta eski Harbiye Nezâreti binasının Süleymaniye'ye giden alt tarafındaki yol üzerinde bulunan geniş bir konağa taşınmıştır. Okul âli ve 'âdi yani fen ve idare kısmı olmak üzere iki kısma ayrılmıştır.¹⁵⁸

Posta ve Telgraf Nezâreti, okulun yüksek kısmına öğrenci alınacağı, bunların iki yıllık bir eğitimden sonra 600 kuruş maaşla memur olacakları ve bazılarının Avrupa'ya gönderilecekleri gibi vaatlerle, gazetelere ilanlar vermiştir. Gazetelerin 1912-13 ve 14 yıllarındaki ilanlarında okulun yüksek kısmına 17-27 yaşları arasında 10 kişi alınacağı ilan edilmiştir. Okulun yüksek sınıflarında onar öğrenci ayda 400'er kuruş maaş almışlardır.¹⁵⁹

Okulun giriş şartları, ileriki bölümlerde incelenecek olan Posta ve Telgraf Mekteb-i Âlisine Mahsûs Talimâtname'si 'ne bakıldığında ağırdır. İdare bu okulda eğitim göreceğ öğrencilerin nitelikli olmalarını istemiştir. Darülfünun Ulum-ı Riyâziye

¹⁵⁶PGM, İKDB, SDMA, *PTT Mekteb-i Âli Defteri (1329-1338)*, Defter No: 621,s.48.

¹⁵⁷ Ata, "Osmanlı İmparatorluğu..." s.295.

¹⁵⁸Tanrikut, *a.g.e.*, cilt. II, s. 573.

¹⁵⁹ Ergün, *a.g.e.*, s.396-397.

şubesi ikinci sınıf öğrencilerinin Fizik dersine dair bilimsel uygulamaları Posta ve Telgraf Mekteb-i Âlisinde yapmaları için Darülfünun idaresinin izin istemesi, teknik donanım açısından Mekteb-i Âli'nin Darülfünun'dan ileri bir düzeyde olduğunu göstermektedir.¹⁶⁰

Burada Fen Müfettişleri adıyla fenni hizmetlerde kullanılmak üzere yetiştirilen öğrenciler için iki sınıf mevcut olduğu gibi yüksek idare işlerinde istihdam edilmek üzere yetiştirilecek öğrenciler için de ayrıca iki sınıf mevcuttur. Okul binası mütarekeden sonra ilk olarak İngilizler daha sonrada Fransızlar tarafından işgal edilince, eğitime 1920 yılında Çiçek pazarında Çıracık Mektebi binasında devam edilmesi sağlanmıştır. Okul ilk olarak R. 1338 (1922) yılında kapatılmıştır. TBMM tarafından 1 Kânûnevvel 1339 (1 Aralık 1923) tarihinde yeniden açılan okul 1931 yılında tekrar kapatılmıştır.¹⁶¹

1933'te idare kısmı tekrar açılarak okul Ankara'ya nakledilmiştir.¹⁶² Daha sonra 1934 yılında İstanbul'a getirilen PTT Mekteb-i Âlisi Mühendis Mektebine devredilerek, eğitimin burada bir bölüm içerisinde verilmesi sağlanmıştır.¹⁶³

İbrahim Fikret Efendiye ait 4617 numaralı özlük dosyasının on dördüncü sırasında bulunan, PTT Genel Müdürlüğü Personel Dairesi Başkanlığı'nın 11.08.1977 tarih ve 28442 sayılı yazısında okulun o günkü anlamıyla iki senelik Yüksekokul statüsünde olduğu belirtilmektedir.¹⁶⁴

¹⁶⁰ Ata, "Osmanlı İmparatorluğu..." s.301.

¹⁶¹Tanrıkut, *a.g.e*, cilt. II, s.573.

¹⁶² PGM, İKDB, SDMA, *PTT Mekteb-i Âli Defteri* (No: 620) s.74.

¹⁶³ Ergin, *a.g.e*, s.626.

¹⁶⁴ PGM, İKDB, SDMA, *4617 Numaralı Özlük Dosyası*, Belge No: 14. Bkz.Ek: 16

2.2.POSTA VE TELGRAF MEKTEBİNE MAHSUS TALİMATNÂME

Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talîmatnâme, İstanbul'da İkdâm Matbaası'nda R. 1325 yılında (1909-1910) basılmış ve toplam otuz sayfadan ibarettir.¹⁶⁵ Talîmatnâmede, okulun idari yapısı, okula giriş şartları, öğrencilerde aranacaklar özellikler, eğitim-öğretim programı ile dersleri hakkında önemli bilgiler bulunmaktadır.

Talîmatnâmede öncelikle okulun birinci kısmı olan *tedrisât-ı âli* yani fen kısmının kabul şartları belirtilmiştir. Ardından okula girebilmek için yapılacak olan sınavın komisyonu ve *âli* kısmın eğitim öğretim programı hakkında detaylı bilgiler verilmiştir. Talîmatnâmede daha sonra okulun ikinci kısmı olan *tedrisât-ı âdiye* yani idare kısmına değinilmiştir. İkinci kısmın kabul şartları, sınav komisyonu ve eğitim-öğretimi programı hakkında detaylı bilgiler verildikten sonra her iki kısma ait sınav programı detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Çalışmamızda talîmatnâme detaylı bir şekilde incelenerek okulun eğitim faaliyetleri açıklanmaya çalışmıştır.

2.3. I. KISIM: TEDRİSÂT-I ÂLİYE (FEN KISMI)

2.3.1. Kabul Şartları

Talîmatnâmeden anlaşıldığı üzere Posta ve Telgraf Mekteb-i Âlisi yönetimi bir müdür, bir kâtip ve öğretmenler heyetinden oluşmaktadır ve mektep iki kısma ayrılmıştır. Birinci kısım *âli*, ikinci kısım ise *âdi* olarak adlandırılmıştır. Okula kabul edilmek için adaylarda bazı şartlar aranmıştır.

Örneğin birinci kısım için yirmi yaşından, ikinci kısım içinse on sekiz yaşından küçük olmamak şartı aranmıştır. Otuz yaşını aşan kişilerin ise mektebe kabul

165 Talîmatnâme Türk Telekomünikasyon A.Ş Genel Müdürlüğü kütüphanesinde yapılan çalışmalar esnasında bulunmuş ve PTT Genel Müdürlüğü İnsan Kaynakları Daire Başkanlığı'na kazandırılmıştır.

edilmeyeceği belirtilmiştir.¹⁶⁶ Öğrencilerin mezuniyetinin *idadi* seviyesinde olması yeterli görülmüş, ancak bunun kesin bir şart olmadığı açıklanmıştır.¹⁶⁷

Mektebin *âli* yani fen kısmına girecek adayın bir sınava tabi tutulduğu anlaşılmaktadır. Bu sınav her senenin Nisan ayında yapılmaktadır. Mektebe kabul edilecek öğrenci sayısının bir önceki senenin Ekim ayında on kişiyi geçmemek üzere ilan edileceği hususu açıklanmıştır.¹⁶⁸

Sınava girecek adayların iyi ahlaklı ve çalışkan olarak bilinmeleri gerektiğinin yanı sıra, adaylarda sınavın yapılacağı senenin başlangıcından en az bir yıl öncesinden idareye girmiş olması şartı aranmıştır. Adayların çalıştığı yerdeki yöneticilerinin, adaylar hakkındaki görüşlerini yazılı olarak bildirerek onların üst düzey bir memur olup olamayacaklarını bildirmeleri gerekmektedir. Sınava giriş için yapılan başvurular, sınav gününden iki gün öncesine kadar kabul edilecektir.¹⁶⁹

Talimatnâmeye göre sınavlar yazılı ve sözlü olmak üzere iki aşamalı olarak yapılacak, yazılı sınavlarda istenilen yeterliliği gösterebilen aday sözlü sınava girebilecektir. Yazılı sınavlar idare tarafından belirlenen şehirlerde aynı gün ve aynı saatte yapılacak, yazılı sınavda yeterli görülen adaylardan taşrada bulunanlar, sözlü imtihana girebilmek için İstanbul'a çağırılacaklardır. Belirlenen gün ve saatte geçerli bir özrü bulunmayıp, sözlü sınava katılmayan öğrenci sınav hakkını kaybetmiş sayılacaktır.¹⁷⁰

Fransızca dışındaki diller hariç sınav programındaki her kısım zorunlu tutulmuştur. Yazılı ve sözlü sınavların puanlaması sıfırdan yirmiye kadar belirlenmiştir. Her yabancı dil için önce okuma- yazma, tercüme ve son olarak ise konuşma olmak üzere üç aşamalı sınav yapılmış ve tümü üzerinden sıfırdan yirmiye kadar puan verilmiştir.

¹⁶⁶ PGM, İKDB, SDMA, *Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme*, İkdâm Matbaası, Dersâdet 1325, s.2.

¹⁶⁷ Öğrencilerin idadi mezunu olmaları şartı aranmıştır, ancak okula alınan öğrencilerin seçiminde idadi mezunlarına öncelik verildiğini, 621 numaralı Mekteb-i Âli Defteri'nde bulunan 150 numaralı Maarif Vekâlet-i Celilesine yazılmış olan belgeden görebilmekteyiz.

¹⁶⁸ Ata, "Osmanlı İmparatorluğu...", s.297.

¹⁶⁹ *Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme*, s.3.

¹⁷⁰ *Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme*, s.4.

Matematik ve fen bilimleri bilgisi sınavından en az dokuz alanmayan ve kazandığı tüm puanlar, bütün derslerin toplam değerinin üçte ikisine denk olmayan ve mors işaretlerini tanımayan adayların ise mektebe kabul edilmeyeceği açıklanmıştır.¹⁷¹

Sınav sonucunda mektebe girmeyi hak etmiş adayların adedi, o yıl alınacak öğrenci miktarından fazla olursa ikinci bir sınav yapılmaksızın ilk on kişinin mektebe kabul edileceği belirtilmiştir.¹⁷²

2.3.2. Sınav Komisyonu

Posta ve Telgraf Mekteb-i Âlisi sınav komisyonu; mektep müdürü ile bir adet, elektrik, matematik, coğrafya, kimya öğretmeni ve okul dışından idare tarafından seçilmiş iki kişiden oluşmaktaydı. Bu komisyon her defasında Posta ve Telgraf Müdüriyet-i Umumiyesi tarafından seçilmiştir. Komisyon yabancı dil sınavında o lisan konusunda uzman bir kişiyi hazır bulundurma yetkisine sahiptir. Komisyon yazılı sınavın hangi konulardan oluşacağını ve kimlerin sözlü imtihana katılabileceğini belirlemiştir. Sınavın sonucunda öğrencilerin puanlarını ve kimlerin mektebe kabul edileceğini belirlemede komisyonun diğer görevleri arasındadır.¹⁷³

2.3.3. Sınav Programı (I Numaralı Program)

Yukarıda da bahsedildiği üzere öğrenciler okula girmek için bir sınava tabi tutulmuşlardır. Posta ve Telgraf Mekteb-i Âlisi'ne Mahsûs Talimatnâme'de sınav programının bir numaralı programın olduğu eğitime dair yazılı ve sözlü sınavları içerdiği ve bu sınavın hangi konulardan ibaret olduğu açıklanmıştır.¹⁷⁴

Programın temel konuları □Ulûm-ı Riyâziye ve □Ulûm-ı Tabi□iyye yani matematik ve fen bilimleri olmak üzere iki alandan oluşuyordu. Sınava girecek öğrenciler

¹⁷¹Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme, s.5.

¹⁷²Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme, s.5.

¹⁷³Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme, s.6

¹⁷⁴Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme, s.22-29

matematik, kimya, hareket ses, ışık, elektrik ve mıknatıslanma, telgrafla haberleşme, coğrafya, kitabet gibi alanlardan yazılı ve sözlü olarak sınava tabi tutulmuşlardır.

2.3.3.1. □Ulûm-ı Riyâziye (Matematik Bilimleri)

□Ulûm-ı Riyâziye yani matematik alanı hesap, cebir, hendese konularını kapsamaktadır. Bu konuların hangi derslerden ibaret olduğu ise talimatnâmede detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

2.3.3.1.1. Hesâb

Hesâb konusu; Ta□dâd (Sayılar), A□dâd-ı tâmmenin cem□î, tarhî, darbî (Tam sayılarda toplama, çıkarma, çarpma), Darbe □âid de□âvi-i basita (Çarpma işlemine ait basit meseleler), A□dâd-ı tâmmenin taksimi (Tam sayılarda bölme işlemi), A□dâd-ı tâmmenin 3;9,4,5,2 ile kâbil-i taksîm hâssesi (Tam sayıların bölünebilir kuvvetleri), Kâsım-ı müşterek-i a□zâm (Ortak bölenlerin en büyüğü -obeb), A□dâd-ı asliyenin havâss-ı ibtidâ□iyyesi (Asal sayıların ilk kuvveti), misl-i müşterek-i asgarî (en küçük ortak kat- okek).

Küsûrâta müte□allık□ameliyyât (Artık sayılar ile alakalı uygulamalar), Kusûrât-ı a□şâriye (Ondalıklı kesirler), Kusûrât-ı □âdiyenin kusûrât-ı a□şâriyeye tahvili (Basit kesirlerin ondalıklı sayılara çevrilmesi) Devri kesirler (devirli kesirler), A□dâd-ı a□şâriyeye müte□allık□ameliyyât (Ondalık sayılara ait uygulamalar), Murabba□ ve cezr-i murabba□ (Kare ve karekök işlemleri), Nisbet ve tenâsüb (Oran Orantı), Mikyâsât (Ölçek) ve Mesâil-i muhtelifi gibi çeşitli matematik konularını içermektedir.¹⁷⁵

2.3.3.1.2. Cebir

Cebir konusu; □Ameliyyât-ı cebriye yani cebir konusuna ait uygulamalar, Birinci ve ikinci derecede mu□âdelât (Birinci ve ikinci dereceden denklemler), Mesâil-i

¹⁷⁵Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme, s.22-23.

□adadiye ve hendesiyye tatbîki (Sayılara ait meseleler ve geometriye uyarlanması) Silsile-i □adadiye ve hendesiye (Ardışık sayılar ve geometrik diziler) konularını içermektedir.¹⁷⁶

2.3.3.1.3. Hendesiyye

Hendesiyye yani geometri konusu ise; Hendese-i Sathiyye (Geometride alan), Hatt-ı müstakim zaviyeler, müsellesler, müvâzât, □amûd ve mâil-i hutût (Doğru açılar, üçgenler, paraleller, dikeyler, eğikler), Bir müsellesin ve bir Zü kesirü'l -adlâ'nın zevâyâ-ı mecmu□ası (Bir üçgen ve çokgenin açılarının toplamı), Mütevâzi'l-adlâ' (Paralelkenar), Muhit-i daire (Çember), Zâviye-i merkeziye (Merkez açısı), Kavisler, dörtler, Zaviyelerin mesâhası (Açıların ölçümü), Zâviye-i dâhiliye (İç açı), Hatt-ı müstakim ve muhît dâireye dâir mesâil-i ibtidâiye (Doğru çizgi ve dairenin çevresine ait meseleler), Hutût-ı mütenasibe (uygun hatlar), Müşâbehet (benzerlik) konularını içermektedir.

Ayrıca hendesiyye konusu başlığı altında; Zü- kesirü'l -adla muntazam murabba□ müseddes (Çokgen, kare ve altıgen), Muhit-i dâirenin kutra nisbeti(Dairenin çevresinin çapına oranı (Pi sayısı), Hendese-i mücesseme (Uzay Geometrisi), Mütevaziü's-sütûh (Paralel yüz), Menşûr (Prizma), Nâkisehrâm (Kesik piramit), Nâkısüstüvâne (Kesik Silindir), Mahrût (Koni), Mahrût-ı nâkıs (Kesik Koni) gibi derslerde sınav konusu içerisinde.¹⁷⁷

2.3.3.2. □Ulûm-ı Tabi□iyye (Doğa Bilimleri)

Sınava girecek öğrencilerin matematik alanında olduğu gibi □Ulûm-ı Tabi□iyye yani doğa bilimleri alanından da sorumlu olacakları talîmatnâme de belirtilmiştir. Bu alanda öğrencilerin hikmet, fizik, kimya, elektrik, telgraf, kitabet ve coğrafya gibi derslerden bilgilerinin ölçüleceği ve bu derslerin hangi konuları kapsadığı ayrıntılı

¹⁷⁶Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme, s.23.

¹⁷⁷Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme, s.23.

bir şekilde açıklanmıştır. Burada ise benzer konular aynı başlık altına alınarak açıklanmıştır.

2.3.3.2.1. Hikmet ve Câzibe-i Arziyye

Hikmet ve Câzibe-i Arziyye (yer çekimi) konusu başlığı altında; Teşkil-i Ecsâm yani cisimlerin oluşumu ve kudret konusundan değerlendirmeye tabi tutulacak öğrenci ayrıca Câzibe-i Arziyye yani yer çekimi konusundan da sorumludur. Bu başlık altında öğrencinin, Müşterek kablalar, Cidârlar (yüzey, duvar, hücre) üzerine icrâ olunan tazyik-i mai (su basıncı), Arşimed kanunu, Metreler, Tazyik-i nesimi mikyas-ı tazyik (Rüzgâr basıncı ve basınç ölçümü), Muhalliyetü'l-hevâ (Hava boşaltma tulumbası), Tulumbalar, Tazyik-i mai (Su basıncı), Sifon ve balonlar konularından öğrencilerin bilgilerinin ölçüleceği açıklanmıştır.¹⁷⁸

2.3.3.2.2. Hararet, Savt ve Ziya (Ses ve Işık)

Talimatnâmede ayrı ayrı üç başlık halinde açıklanmış olan hareket, ses ve ışık konularının hangi dersleri içerdiği aynı başlık altında incelenmiştir.

Hareket konusu başlığı altında; Ecsâmın tesir-i hararetle inbisatı (cisimlerin sıcaklığın etkisiyle genleşmesi), Ecsâm-ı salbe, (cisimlerin gerilmesi), Mayiñat ve gazâtın emsâl-i inbisâtiyesinin tañirifi (sıvı ve gazaların genleşmelerinin tarifi), Suyun kesâfet-i ñazimiyesi (suyun yoğunluğunun artması), Harâret-i mahsûsanın tarifi, Mahlûtanın esası (karışımların esasları), Buharların havası, yağmur, kar, şebnem, Nakliyyet, Hararet-i İnşâiyye dersleri bulunmaktadır.

Savt yani ses konusu; Suret-i husûl ve intişârı hava ve suda intişârı şiddeti, yani sesin meydana gelmesi ve dağılması, sesin hava ve sudaki yayılma şiddeti, irtifası ve ahengi derslerini içermekteydi.

¹⁷⁸Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme, s.24-25.

Ziyâ yani ışık konu başlığı altında ise ziyânın hatt-ı müstakim istikâmetinde intişârı (ışığın düz bir hat doğrultusunda dağılması), Sürûat-ı inşikas kanunları-ayineler (aynalar), inkisar (kırılma) ve menşur (yayılma), adeseler (mercekler), teleskopların esası, ziyanın tahlili ve terkibi, muhtelif sanayi-i ziyaiye tayfları ve fotoğrafın esası gibi konulardan öğrencinin sorumlu olacağı belirtilmiştir.¹⁷⁹

2.3.3.2.3. Elektrik ve Mıknatısiyyet

Sınav programının en kapsamlı alanı bu konu başlığı altında toplanmıştır. Elektrik ve Mıknatıs konusu, Elektrik ve Mıknatısiyyet, Mıknatısiyyet, Elektrik Hareketi, Mıknatısiyyet-i Elektrikiyye, Mıknatısiyyet-i Elektrikiyyenin Tesiri olmak üzere beş konu başlığı altında açıklanmıştır. Okulun amacı özellikle uzman telgrafçı yetiştirmek olduğu için telgraf ve telgraf aletleri için bu alanın önem taşıdığı ve bu nedenle bu konu üzerinde önemle durulduğu anlaşılmaktadır.

Elektrik ve Mıknatısiyyet konusu başlığı altında; elektrikiyyet-i sakine yani durağan elektrik, hadisat-ı esasiye, Kolomp Kanunu, elektrikin nakiller üzerinde suret-i turu, sivri uçların iktidarı tesir-i elektriki, elektroskop, mesaha-i elektrikiyye, Kûvve-i muharrike-i elektrikiyyenin tarifleri (elektromotor kuvvetlerin tarifleri), elektrik makineleri, Paratonerler gibi konular bulunmaktadır.

Mıknatısiyyet dersine bakıldığında ise hâdisât-ı umumiye mesâha-i mıknatısiyye, arzın saha-i mıknatısiyyesi (dünyanın manyetik alanı), pusula, mıknatıslama usulleri, mıknatıslarda mıknatısiyyetin muhafazası gibi konulardan oluştuğu görülmektedir.

Elektrik Hareketi konusu başlığı altında; pilin esası, başlıca piller, cereyan kanunları: şiddet, mukavemet, kuvve-i muharrike, Ohm Kanunu, Joule Kanunu, pillerin iştiraki gibi alanları kapsamaktadır.

Mıknatısiyyet-i Elektrikiyye ve Mıknatısiyyet-i Elektrikiyyenin Tesiri konuları incelendiğinde; Galvanometrenin esası, cereyanların cereyanlar üzerine tesiri,

¹⁷⁹Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme, s.25-26.

Solenoid¹⁸⁰, cereyanlar vasıtasıyla mıknatıslanma konularını kapsadığı görülmektedir. Mıknatısiyyet-i Elektrikiyyenin Tesiri konusu başlığı altında ise; Hadisat-ı esasiye, cereyanın kendisi üzerine tesiri, self endüksiyon¹⁸¹, Lenz kanunu, elektrik bi't-tesir makinelerinin esası (elektrikle çalışan makinelerin esası), endüksiyon makinelerinin kabiliyet-i tahvili gibi konuları kapsadığı görülecektir.¹⁸²

2.3.3.2.4. Telgraf ve Telefon Tatbiki

Bu alanın konuları incelendiğinde ise; bir telgraf devresinin unsurları, müstamil yani kullanılan aletlerin esası: mors, çingirak, müceddid, adi bir postanın tesisi, bir telefon devresinin unsurları, adi bir postanın tertibi, müstamil aletlerin esası, telefon ve mikrofön gibi konular bu alanın dersleri arasındadır.¹⁸³

2.3.3.2.5. Kimya

Kimya konusu ise şu dersleri kapsamaktaydı; basit ve mürekkeb (bileşik) cisimler, su tahlil ve terkibi, müvellidü'l-mâ' (Hidrojen), Müvellidü'l-humûza(Oksijen) hava tahlili, azot, rumuzât-ı kimyeviyye esasları, hâımızlar (Asitler), hâımız-ı azot (Nitrik asit), Amonyak ve klor, Hâımız-ı klor-i mâ (Hidroklorik asit), Mâ-i zerrin (Altın suyu), İyot ve kükürt, Hâımız-ı kibritî (Sülfüt asidi), hâımız-ı kibrit (Sülfürikasit) Hâımız-ı fosfor (Fosfor asidi)Hâımız-ı fahim (Karbonik asit) Fahm (Kömür), Karbonlu müvellidü'l-mâ', Bataklık gazları, benzin, şule (alev).¹⁸⁴

2.3.3.2.6. Coğrafya ve Kitabet

Bu alan; kıt'ât-ı hamsenin muhtasarân coğrafyası yani beş kıtanın coğrafyası ve Avrupa ile Memâlik-i Osmaniye'nin coğrafyası hakkında bilgileri kapsamaktadır. Öğrencilerin kitabet konusunda ise verilen bir konu hakkında kompozisyon

¹⁸⁰ Sarmal yapıda, bobin şeklinde genelde manyetik alan oluşturmak ya da manyetik alandan yararlanmak için kullanılan iletken tel sarım.

¹⁸¹ Endüksiyon; elektrikle yüklü bir cismin diğer bir cisme teması sonucu o cisimde de elektrik akımı oluşturmasıdır. Self endüksiyon (öz endüksiyon) ise bu elektrik akımı üzerinde oluşan ters akımdır.

¹⁸² *Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme*, s.26-27.

¹⁸³ *Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme*, s.28.

¹⁸⁴ *Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme*, s.28.

yazacakları belirtilmiş resim dersi için ayrıca bir sınav yapılmayacağı, öğrencilerin sınav yapılacak derslere ait resimleri iyi bir şekilde yapmaları gerektiği açıklanmıştır.¹⁸⁵

2.3.4. Okutulan Dersler

2.3.4.1. I. Sınıf Dersleri

Mektebin birinci kısmına kabul edilen memurlar her türlü hizmetten muaf tutulmuşlardır. Memurların öğrenimleri esnasında sahip oldukları maaşlarının İstanbul'daki idare merkezi tarafından ödeneceği ve öğrenimleri sırasında özlük haklarının korunacağı açıklanmıştır.¹⁸⁶

Tedrisat-ı Âliye iki sınıftan oluşur. Birinci sınıf eğitimi Ekim ayında başlayıp Nisan sonuna kadar devam eder. Yıllık sınavlarının Temmuz'un birinde başlayarak o ay içinde sonlandırılacağı açıklanmıştır. Haftalık ders programı ise Tablo 3'te görüldüğü gibidir.

Tablo 3: I. Sınıf Ders Programı (Fen Kısmı)

Dersler	Haftalık Ders Saati
Fransızca	1
Cebir ve Hendese ve Müsellesât Tatbikâtı Ve Evveliyât-ı Riyâziye-i □ Âliye	1
Hendese-i Tersîmiyye ve Menâzır	1
Makine	1
Nazarî Elektrik ve Mıknatsiyyet	3
İnşaat-ı Hutût-ı Berriyye	2
Telgraf ve Telefon Âlâtı	1
Usûl-i Muhâsebe ve Usûl defteri	1
Hukûk-ı İdâre	1
TOPLAM	12

¹⁸⁵Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme, s.29.

¹⁸⁶Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme, s.7

Tablo 3'ten görüldüğü üzere öğrenciler haftada bir saat Fransızca, bir saat geometri, üçgen ve yüksek matematiğe giriş, bir saat geometrik şekillerin çizimi, bir saat makine, üç saat nazari elektrik ve mıknatısiyyet yani elektrik ve mıknatıs teorisi dersini görmektedir. Bunların yanı sıra haftada iki saat kara hatlarının (telgraf hatları) inşası dersi, bir saat telgraf ve telefon aletleri dersi ve son olarak haftada birer saatten muhasebe ve idare hukuku dersleri bulunmaktadır. Öğrenci ayrıca bu derslerden başka Fransızca müzakereci ile haftada bir saat ders yapacağı gibi mors ve hük¹⁸⁷ muhaberesi dershanesinde de egzersiz ve pratik yapabilecektir.¹⁸⁸

Birinci sınıf sınavları sözlü, yazılı ve uygulamalı olup herhangi bir dersten yedi (7) puandan aşağı alanlar ile tüm derslerden en az yüz (100) puan alamayanlar bir üst sınıfa geçemeyecektir. Sınavların hangi derslerden ve nasıl yapılacağı ise Tablo 4'te açıklanmıştır.

Tablo 4: I. Sınıf Sınav Programı (Fen Kısmı)

Dersler	Şifahi (Sözlü)	Tahriri (Yazılı)	Ameli (Uygulamalı)
Fransızca	1	1	
Cebir ve hendese ve müsellesat ve tatbikatı ve evelliyat-ı riyaziye	1	1	
Hendese-i Resmiye ve Menazır	1	1	1
Makine	1	1	
Nazarı Elektirik ve Mıknâtısiyyet	1	1	1
İnşaat-ı Hutut-ı Berriye	1	1	
Telgraf Telefon Alâtı	1		1
Usul-ı Muhasebe ve usul-ı defteri	1	1	
Elektirik-i Sınai ve hukuk-ı idare hakkında Konferans	1		

¹⁸⁷ 1855'de Amerika'da bir müzik öğretmeni olan David Edward Hughes (1831-1990) Morse'un telgraf makinesinden iki kat hızlı, mesaj gönderme-alma eşzamanlı ve mesaj yazabilen bir telgraf makinesinin patentini almıştır. Bu araç ile saatte 5020 kelimelik mesaj göndermek mümkündü ve bu Morse'un telgraf makinesinden 20 kat daha hızlıydı. Bkz. Ata, "Talihsiz Osmanlı..." s.154.

¹⁸⁸ *Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme*, s.7-8.

Matematik, geometri, makine, kara hatlarının inşaatı, muhasebe ve Fransızca, derslerinden hem yazılı hem de sözlü sınava girecek olan öğrenci; geometrik şekillerin çizimi ve elektrik ile mıknatıs teorisi derslerinden ise yazılı, sözlü ve uygulamalı sınava tabi tutulacaktır. Telgraf ve telefon aletleri dersinden ise sözlü ve uygulamalı sınava girecek olan öğrenci, idare hukuku ve elektrik sanayisi ile ilgili derslerden ise yalnızca sözlü sınava tabi tutulacaktır.¹⁸⁹

2.3.4.2 II. Sınıf Dersleri

Talimatnâme'yi incelediğimizde Mekteb-i Âli'nin ikinci sınıfının iki aşamadan oluştuğu anlaşılmaktadır. Öğrencinin ilk olarak Tablo 5'te verilen derslere devam edeceği, ardından bir nevi staj diyebileceğimiz okulda öğrendiklerini tatbik edeceği eğitime alınacağı anlaşılmaktadır.

Tablo 5: II. Sınıf Ders Programı (Fen Kısmı)

Dersler	Haftalık Ders Saati
Fransızca	2
Mesâha-i Elektrikiyye	1
Mesaha-i Elektrikiyye □ Ameliyatı-	1
Taht-el-arz ve taht-el- bahri hutût	1
Posta İşletmesi ve Nizâmâtı	2
Telgraf İşletmesi ve Nizâmâtı	2
Telgraf ve Telefon Alâtı	1
Mebânî ve Levâzım	1
Hukuk-ı İdare ve Elektrik-i Sınâ □ i Hakkında Konferans	1
TOPLAM	12

Tablo 3 ve 5'ten görüleceği üzere ilk sene haftada bir saat olan Fransızca dersi ikinci sınıfta ikiye çıkartılmıştır. Elektrik ölçme dersi ve uygulamalı elektrik ölçme dersinin

¹⁸⁹Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme, s.9.

birer saat olacağı ve bu dersin İstanbul ve Beyoğlu Telgrafhanesine bağlı olan teller üzerinde uygulanacağı belirtilmiştir. Posta ve Telgraf İşletmelerine ait mevzuatların incelendiği dersler haftada iki saat olarak verilmiştir. Telgraf ve telefon aletleri dersi, binalar ve araç gereçler dersi, idare hukuku ve elektrik dersi yine haftada birer saat olarak verilmiştir. Derslerin Ekim ayında başlayacağı, Şubat ayının başı itibariyle de derslere son verileceği talimatnâme de açıklanmıştır.¹⁹⁰

İkinci sınıf sınavlarının Tablo 6'dan da görüleceği üzere sözlü, yazılı ve uygulamalı olmak üzere Martın 15'inde yapılacağı talimatnâmede açıklanmıştır.

Tablo 6: II. Sınıf Sınav Programı (Fen Kısmı)

Dersler	Şifahi (Sözlü)	Tahriri (Yazılı)	Ameli (Uygulamalı)
Fransızca	1	1	
Mesâha-i Elektrikiyye	1	1	1
Mesâha-i Elektrikiyye Ameliyâtı– Dersâdet Beyoğlu Telgrafhanelerinde Merbût Hutut-ı Telgrafiyenin Muâyenâtı -			
Telgraf ve Telefon Alâtı	1		1
Taht'el –Arz ve Taht'el-Bahri Hutut	1	1	1
Posta İşletmesi ve Nizâmâtı	1	1	
Telgraf İşletmesi ve Nizâmâtı	1	1	
Mebânî ve Levâzım	1	1	

Öğrenci Fransızca, Posta ve Telgraf İşletmesine ait mevzuat ile binalar ve araç gereçler derslerinden hem sözlü hem de yazılı olarak sınava tabi tutulacak, telgraf ve telefon aletleri dersinden sözlü ve yazılı sınava tabi olurken, Mesâha-i elektrikiyye yani elektrik ölçme ve telgraf hatları derslerinden ise tüm sınavlara tabi tutulacaktır.

¹⁹⁰Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme, s.10.

Sınava giren öğrencinin herhangi bir dersten aldığı puan, yedi (7) puandan aşağıda kalmışsa veya tüm derslerin toplamında almış olduğu puan yüz (100) puanın altındaysa, öğrenci sınıfını geçemeyecektir.¹⁹¹

Sınavlar sonuçlanınca öğrenci, okul yönetiminin belirleyeceği ve idare merkezinin de onaylayacağı bir süre zarfında uygulamada bulunmak üzere çeşitli dairelerde eğitim görmek üzere eğitime gönderilecek ve bu uygulamalı eğitim altı aydan az olmayacaktır.¹⁹²

Öğrencilerin uygulamalı eğitim görecekları yerler ise şunlardır:

1. Fen kalemi ve muayene komisyonu ile posta ve telgraf işleri kalemlerinde ve muhasebe ile anbar müdüriyetleri kalemlerinde.
2. İstanbul ve Beyoğlu Telgrafhanelerinde ve telefon dairelerinde.
3. İstanbul ve Yenicâmi□, Galata ve Beyoğlu Sirkeci Postahanelerinde.
4. Müdüriyet-i □Umûmiyye fabrikasında.
5. İstanbul- Cısr-i Mustafapaşa, İstanbul- Selanik, İstanbul- Konya demiryolu seyyar muamelatında.
6. İstanbul- İzmir -İstanbul- Selanik, İstanbul- Trabzon deniz Hatları seyyarları maiyetinde.
7. Estern ve Köstence Kablo Kumpanyaları telgrafhanelerinde.
8. İstanbul Başmüdüriyeti dâhilinde hatların tamiratında.
9. O sene içerisinde Memâlik-i □Osmanîyede yapılacak önemli hatların inşaatında ve kablo tamirat ve kontrolünde.
10. Bahriye Nezâreti Elektrik Fabrikası, Haydarpaşa İstasyonu'ndaki Elektrik Dairesi gibi elektrik müesseselerinde.
11. Telsiz Telgraf istasyonlarında.

¹⁹¹Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme, s.11.

¹⁹²Ata, "Osmanlı İmparatorluğu...", s.298.

Bu süre zarfında öğrencilere idare merkezi tarafından belirlenen ve yirmi (20) kuruştan aşağı olmayan günlük bir ücret verilecektir, ayrıca bu eğitimleri esnasında öğrencilere refakat edenlere de harcırah verileceği belirtilmiştir.¹⁹³

Öğrenciler bu eğitimleri esnasında bağlı buldukları dairelerin her türlü işlerini öğrenmek ve hatların tamiri ve inşasında bulunmakla sorumlu olmuşlardır. Talimatnameye göre öğrencinin uygulamalı eğitimde öğrendiği bu işleri öğrendiğine dair okul yönetimine, bağlı bulunduğu daire ve kalem müdürleri veya hatların inşasından sorumlu müfettiş ve mühendisler tarafından düzenlenmiş bir belge teslim etmesi gerekmektedir. Öğrenci bulunduğu dairenin işlerini öğrendiğine dair belgeyi ibraz edemez ise öğrencinin bir başka daireye gönderilmeyeceği ve o senenin sınavlarına kabul edilmeyeceği açıklanmıştır.¹⁹⁴

Örneğin 4494 sicil numaralı Mehmed Aziz Efendi tatbikat görmek üzere İstanbul Telgraf Merkezi'nde 7 Haziran 1335'te (7 Haziran 1919) başlamış ve burada görmüş olduğu uygulamalı eğitim Teşrînisânî 1335 sonunda (Kasım 1919) bitmiştir. Aziz Efendi girmiş olduğu sınavdan âlâ dereceyle geçmiş ve 700 kuruş maaşla Beyoğlu Postanesi memuru olarak tayin edilmiştir.¹⁹⁵

4270 sicil numaralı Cemil Efendi ise tatbikat görmek üzere İstanbul Telgraf Merkezi'nde 3 Haziran 1335 tarihinde (3 Haziran 1919) başlamış ve burada görmüş olduğu eğitimini 5 Temmuz 1335 tarihinde (5 Temmuz 1919) bitirmiştir. Cemil Efendi Kânûnisânî 1334 (Ocak 1918) yılında mektebe iki (2) gün gelmemiştir ve bu nedenle adı geçen iki (2) günlük maaşı kesilmiştir. Cemil Efendi okuldan karîb-i âlâ derece ile mezun olmuş, 18 Kânûnisânî 1336 (18 Ocak 1920) tarihli kayıttan anlaşıldığı üzere 700 kuruş maaşla İstanbul Paket Postanesi memurluğuna tayin edilmiştir.¹⁹⁶

¹⁹³ *Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme*, s.12-13.

¹⁹⁴ *Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme*, s.13-14.

¹⁹⁵ *PTT Mekteb-i Âli Defteri (1329-1338)*, Defter No: 621, s.3.

¹⁹⁶ *PTT Mekteb-i Âli Defteri (1329-1338)*, Defter No: 621, s.4.

Bu süre zarfında öğrencinin hastalık gibi kabul edilebilir bir mazeretine binaen bir kalem veya dairenin işlerini öğrenemeyeceği sabit olursa öğrenciye geçici bir süre izin verileceği ve o daire veya kaleme ait işleri öğrenebilmesi için ek süre verileceği belirtilmiştir.¹⁹⁷

Öğrenci uygulamalı eğitimi sırasında bulunduğu görevleri hakkında birer rapor hazırlayacaktır. Öğrencinin bu eğitimin sonunda tecrübe ettiği işlere dair sadece sözlü bir sınavdan sorumlu tutulacağı yine talimatname ile açıklanmıştır.¹⁹⁸

Geçerli bir özrü olup o sene içerisinde toplam bir ay eğitime katılmayan öğrenci o seneki imtihana giremeyip gelecek senenin eğitimine katılabilecektir. Eğitim süresi boyunca kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın toplam yirmi (20) gün devamsızlık yapan öğrenci hiçbir zaman sınavlara giremeyecek, okula sabah gelip derse giren fakat diğer derslere katılmayan öğrenci tüm gün yok sayılacaktır.¹⁹⁹

Örneğin Hasan Tahsin Efendinin okula devam etmediğinden ve yine Yakub Efendinin ise dört aydan beri okula devam etmediğinden, 2 Mart 1335 (2 Mart 1919) tarihli kayıttan anlaşıldığı üzere okul ile ilişkileri kesilmiştir.²⁰⁰

Öğrenim süresi esnasında iki (2) dersten geçemeyen öğrenci ile bir defa kaldığı dersten ikinci sınavda da başarılı olamayan öğrenci bir üst sınıfa geçemeyecektir. Ancak bunlar yeni senenin derslerine devam edebilecektir. Üç (3) dersten kalanlar ise okuldan çıkarılacaktır. Okuldan diploma almadan ayrılanlar ise hiçbir imtiyaza sahip olamayacaktır.²⁰¹

Nazari derslerin her birinin sonunda sınav yapılacak ve bu sınavı yapacak komisyon ise şu kişilerden oluşacaktır:

- 1- Sınav heyetine başkanlık etmek üzere fen kalemi müdürü
- 2- Mektep müdürlüğüyle sorumlu öğretmenler

¹⁹⁷ *Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme*, s.14.

¹⁹⁸ *Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme*, s.14-15.

¹⁹⁹ *Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme*, s.15.

²⁰⁰ *PTT Mekteb-i Âli Defteri (1329-1338)*, Defter No: 621, s.9.

²⁰¹ *Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme*, s.15.

3- Bir müfettiş ve idare merkezi tarafından seçilmiş iki kişi

Uygulamalı eğitim sonunda ise mezuniyet sınavı yapılacak, bu sınavı yapacak komisyon ise şu kişilerden oluşacaktır:

1. Sınav heyetine başkanlık etmek üzere idare merkezinden bir şube müdürü
2. Okul müdürü
3. Okulun öğretmenleri
4. Fen kalemi ve Fabrika müdürleri
5. Bir müfettiş ve kalem müdürlerinden veya memurlar arasından seçilmiş itibarlı iki kişi

Heyetin başkanı ve müfettişi ile şube müdürlerini veyahut memurları genel müdür seçecektir.²⁰² Bu heyet, öğrencinin nazari dersler sonunda yapılan sınavlardan aldığı puanlar ile uygulamalı eğitiminde almış olduğu belgeyi kendi takdiriyle birleştirerek, öğrencinin yeterliliğini gösteren bir diploma hazırlamakla ve hazırlamış olduğu bu diplomayı idare merkezine sunmakla görevlendirilmiştir.²⁰³

Geçerli bir mazereti olmaksızın devamsızlık yapan ve kötü ahlakından dolayı kayıtları silinmiş öğrencilerin durumları hakkında ise idare hükümlerinin daha sonra ayrıca yerine getirileceği talimatnâmede açıklanmıştır.²⁰⁴

2.4. II. KISIM: TEDRÎSÂT-I ‘ÂDİYE (İDARE KISMI)

2.4.1. Kabul Şartları

Posta ve Telgraf Mektebinin ikinci kısmı olan Tadrîsât-ı ‘Âdiye yani idare kısmında eğitim bir senedir. İkinci kısma her sene kırka yakın öğrencinin kabul edilmesi ve okula kabul edilecek öğrencilerin belirlenmesi için her yılın Mayıs ayında sınav yapılması kararlaştırılmıştır. Okula kabul edilecek öğrencilerde iyi ahlaklı ve sağlıklı

²⁰² *Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme*, s.16.

²⁰³ *Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme*, s.16-17.

²⁰⁴ *Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme*, s.17.

olmaları şartı aranmıştır. Okula öncelikle İstanbul'da bulunan memurların kaydı yapılmıştır. Daha sonra ise İstanbul'a yakınlığı göz önünde bulundurularak taşrada bulunan memurların kayıtları yapılmıştır.²⁰⁵

Okula girmek isteyen memur, çalıştığı birimdeki amirine eğitim talebini içeren bir dilekçe verecek, amir ise eğitim talebinde bulunan memur hakkındaki görüşlerini de ekleyerek bu dilekçeyi Genel Müdürlüğe gönderecekti. Mektebin ikinci kısmına giriş için yapılan sınav, (II) Numaralı Programa ait olmak üzere yazılı ve sözlü iki bölüme ayrılmıştır. Sınavda her ders on (10) puan üzerinden hesaplanmıştır. Öğrenci öncelikle yazılı sınava girecek ve bu sınavlardan yedi (7) puan alamaz ise sözlü sınavlara giremeyecektir. Sözlü sınavdan beş (5) puan alamayan öğrenci ise okula kabul edilmemiştir.²⁰⁶

2.4.2. Sınav Komisyonu

Sınav komisyonuna Mektebin Müdürü başkanlık edecektir. İdare merkezi tarafından belirlenmiş iki öğretmen ve bir adet memur komisyonun diğer üyeleri olacaktır. Komisyon, Mektebin Âli kısmındaki gibi yazılı sınavın hangi konulardan oluşacağını ve kimlerin sözlü imtihana gireceğini belirlediği gibi, sınav sonucunda öğrencilerin puanlarını ve kimlerin mektebe kabul edileceğini belirlemiştir.²⁰⁷

2.4.3. Sınav Programı (II Numaralı Program)

Yukarıda da bahsedildiği üzere mektebin ikinci kısmına kayıt yaptırabilmek için giriş sınavında başarılı olmak gerekmektedir. Bu sınav iki numaralı programa göre yapılmıştır. İki numaralı programın konularının ise Türkçe, Matematik ve Coğrafya derslerinden oluştuğu talimatnâmede açıklanmıştır.²⁰⁸

²⁰⁵ *Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme*, s.17-18.

²⁰⁶ *Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme*, s.18-19.

²⁰⁷ *Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme*, s.19.

²⁰⁸ *Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme*, s.29-30.

2.4.3.1. Türkçe

Türkçe konusu başlığı altında öğrencinin; imlâ bilgisi, hüsn-i hat yani güzel yazı yazabilme, kitâbet yani bir konu hakkındaki kompozisyon yazabilme, kabiliyetleri ölçülmüştür.²⁰⁹

2.4.3.2. Hesâb

Hesâb konusu; Hesâb ilminin tarifi, Ta□dâd ve terkîm (sayıları okuma ve yazma), Cem' (toplama işlemi) ve Cem'in mizânı (toplama işleminin sağlaması) konusu, Tarh (çıkarma işlemi), Tarhın mizânı (çıkarma işleminin sağlaması) konusu, Darp (çarpma işlemi), Kerrat Cetveli (çarpım tablosu), darbın mizanı (çarpma işleminin sağlaması) konusu, Taksim (bölme işlemi), taksimin mizânı (bölme işleminin sağlaması) Kesr-i adi (bayağı kesirler), Sûret ve Mahrec (pay ve payda), Kesrin enva' (kesirli sayıların çeşitleri), Tevhîd-i mahrec ve usûl-i mûhtelifesi yani paydaları eşitleme usulleri gibi derslerden oluşmaktaydı.

Ayrıca hesâb konusu başlığı altında öğrencilerin; Kesr-i adiyenin cem'î, tarhı, darbı, taksîmî yani bayağı kesirlerde toplama, çıkarma, çarpma ve bölme işlemleri konusu, Kesr-i aşârî (Ondalıklı kesirler), Virgöl, Kesr-i aşârîyyenin ta□dâd ve terkimi (ondalıklı kesirleri okuma ve yazma), kesr-i aşârîyyenin cem'î, tarhı, darbı ve taksîmî (ondalıklı kesirlerde toplama, çıkarma, çarpma ve bölme işlemi), Nisbet, Mukaddem ve Tâlî, Hudûd, Aksî Nisbet ve Tenasüb derslerine ait bilgileri de yapılacak olan sınavla ölçülecekti.²¹⁰

2.4.3.3. Coğrafya

Programın bu kısmında, Osmanlı ülkesinin sınırları, Osmanlı İmparatorluğu'nun Avrupa, Asya ve Afrika'da bulunan sınırları içerisindeki meşhur dağları, nehirleri,

²⁰⁹ *Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme, s.29.*

²¹⁰ *Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme, s.29-30.*

körfezleri, burunları, Akdeniz'deki Osmanlı adaları, vilayetleri, livâları, kazaları gibi konular bulunmaktaydı.²¹¹

2.4.4. II. Kısım Eğitimi

Mektebin ikinci kısmına devam eden öğrenciler ders saatleri esnasında hizmetten muaf tutulmuşlardır. Ancak dersleri sona erdiğinde görevlerinin başında bulunmalarının gerektiği, ayrıca taşradan gelen öğrencilerin ise çeşitli kalemlerin yanı sıra posta ve telgraf merkezlerinde çalıştırılacağı, öğrencilerin öğrenimleri esnasında tüm özlük haklarının da korunacağı açıklanmıştır.²¹²

İdare kısmında öğrencilerin Tablo 7'den görüleceği üzere toplam 18 saat olmak üzere on (10) dersten eğitim almaları gerekiyordu. Öğrenciler, □İlm-i Mesâha²¹³, Muhasebe ve Defter tutuma usulleri, Muhtasar hikmet, Uygulamalı elektrik ve Telgraf ve Telefon Aletleri dersi, Posta ve Telgraf İşletmelerine ait kanunların okutulduğu ders, Osmanlı ve dünya coğrafyasına ait bilgilerin verildiği ders, İdare Hukuku, Fransızca ve son olarak Hük ve Mors ile haberleşmeye ait bilgilerin verildiği derslerin eğitimini almışlardır. Ekim ayında başlayan eğitim Nisan ayının sonunda bitmiştir. Yılsonu sınavları ise Temmuz ayında yapılmıştır.²¹⁴

²¹¹ *Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme, s.30.*

²¹² *Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme, s.19.*

²¹³ Genel olarak çizgileri, yüzeyleri ve hacimleri ölçme yollarını, yöntemlerini öğreten ilim dalı.

²¹⁴ *Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme, s.20.*

Tablo 7: II. Kısım Ders Programı

Dersler	Haftalık Ders Saati
□ Amelî ve Nazarî Mükemmel Hesâb ve □ İlm-i Mesâha	1
Usûl-i Defteri ve Usûl-ı Muhâsebe	1
Muhtasar Hikmet	1
□ Amelî Elektrik ve Telgraf ve Telefon Âlâtı	1
Posta İşletmesi ve Nizâmâtı	2
Telgraf İşletmesi ve Nizâmâtı	2
Osmanlı Coğrafyası ve Kıta □ ât-ı Hamse Coğrafyası	1
Muhtasar Hukûk-ı İdare	1
Fransızca Kıra □ et (Kıra □ et ve Hüsnu hat)	2
Hük ve Mors Muhâberâtı	6
Toplam	18

Öğrenci günde üç (3) saat eğitim almıştır. Sınavlar yazılı ve sözlü olarak iki kısımdan ibaret olup, her kısım için on (10), her ders için yirmi (20) puan üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Herhangi bir dersten yedi (7) puan alamayan öğrenci okuldan mezun olamamıştır. Bir dersten kalan öğrenci tekrar sınava girebilirken iki dersten kalan öğrenci ile bir dersten ikinci defa sınavda kalan öğrencinin okul ile ilişkisi kesilmiştir.²¹⁵

Yılsonunda yapılan mezuniyet sınavını, başkanlığını okul müdürünün yaptığı ve okuldan iki öğretmen ile genel müdürlük tarafından seçilmiş iki memurun oluşturduğu bir heyet yapmıştır. Bu heyet öğrencinin yeterliliğini gösteren bir diploma hazırlamakla ve hazırlamış olduğu bu diplomayı idare merkezine göndermekle görevlendirilmiştir.²¹⁶

Derslerinin tamamından yüz seksen (180) ve üzeri puan alan öğrenci aliyy-ül-âlâ yani pekiyi, yüz elli (150) ve daha yüksek puan alanlar âlâ yani iyi, yüzelli (150)puandan aşağı puan alan öğrenciler ise karîb-i âlâ yani orta derece ile diploma almayı hak edeceği talimatnamede açıklanmıştır. Pekiyi derece ile mezun olan

²¹⁵Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme, s.21.

²¹⁶Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme, s.21.

öğrenci iki, iyi derece ile mezun olan öğrenci bir buçuk sene, orta derece ile mezun olan öğrenci ise bir sene kademe kazanarak memuriyete başlamıştır.²¹⁷

Eğitim süresince mazeretsiz olarak otuz gün devamsızlık yapan ile ahlakı kötü olduğuna kanaat getirilen öğrencinin okul ile ilişkisinin kesileceği, kabul edilebilir bir mazeret nedeniyle devamsızlık yapmış olan öğrencinin, bu durumu bir evrakla ispatlarsa gelecek senenin eğitimine kabul edileceği, ayrıca devamsızlık ve kötü ahlakı nedeniyle okuldan ihraç edilen öğrenci için idare tarafından yaptırımların da uygulanacağı talimatnâmede açıklanmıştır.²¹⁸

²¹⁷*Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme*, s.21-22.

²¹⁸*Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme*, s.22.

3. BÖLÜM:

PTT MEKTEB-İ ÂLİSİ EĞİTİM KADROSU VE MEZUN ÖĞRENCİLERİ

PTT Mekteb-i Âlisi'ni açanlar, yönetenler ve dersleri verenlerin hemen hemen tamamı Darüşşafaka'dan mezun olmuş kişilerdir. Bu nedenle okulun kuruluşunda ve gelişiminde Darüşşafaka önemli bir yer tutmuştur diyebiliriz.²¹⁹

Okulun ilk açıldığı yıllarda, Tablo 8 ve 9'dan görüleceği üzere, her iki kısımda ikisi gayrimüslim olan toplam on sekiz (18) öğretmen eğitim vermiştir. Okulun her iki kısmında eğitim veren öğretmenler arasında ders ücreti açısından bir farklılık bulunmaktadır. Her iki tabloyu karşılaştırdığımızda okulun *âli* kısmındaki öğretmenlerin *âdi* kısımda bulunan öğretmenlere nazaran on kuruş daha fazla ders ücreti aldığı anlaşılmaktadır.

Okulun kayıtlarının tutulduğu PTT Mekteb-i Âlisi defterlerinde okulun ilk döneminde öğretmenlik yapmış kişiler hakkında bilgiler bulunmamaktadır. Fakat 1926 ve 1927 yılında okulda dört (4) öğretmenin bulunduğu 621 numaralı Mekteb-i Âli Defteri kayıtlarında görülmektedir. 1933 ve 1934 senesi eğitim-öğretim döneminde ise okulda on iki (12) öğretmenin bulunduğu 683 numaralı Mektep defterinden anlaşılmaktadır. Mektep defterlerinde okulun eğitim kadrosu hakkında düzenli bir kayıt bulunmamaktadır. Bu nedenle okulun eğitim faaliyetlerini sürdürdüğü yıllarda eğitim veren öğretmenlerin sayısı tam olarak tespit edilememiştir.

3.1. EĞİTİM KADROSU

Okulun *âli* yani fen kısmında toplam dokuz (9) öğretmen haftada on iki (12) saat eğitim vermiş ve bunun karşılığında okul tarafından öğretmenlere haftada dört yüz (400) kuruş ücret ödenmiştir. Fransızca dersi haftada bir saat olmak üzere Telgraf Mesâlihi Kalemi Müdürlüğünü yapan Mehmed Fahri Bey tarafından okutulmuştur.

²¹⁹ Ergin,*a.g.e.*,s.625.

Cebir ve Hendese ve Müsellesât Tatbikâtı ve Riyâziye-i Âlîye dersini ise yine haftada bir saat olmak üzere Darüşşafaka ve Mekteb-i İdâdi Ulûm-ı Riyâziye muallimlerinden Fatin Efendi okutmuştur.²²⁰

Haftada üç (3) saat olmak üzere makine dersini Fen Kalemi Müdürü Mustafa Efendi okuturken; Nazar-i Elektrik dersini ise Fen Kalemi Müdürü Mehmed Emin Bey okutmuştur. İnşaat-ı Hutût-ı Berriye dersi haftada iki (2) saat olmak üzere yine Fen Kalemi Müdürü Mehmed Emin Bey tarafından okutulmuştur.

Kırım kökenli bir aileden gelen Mehmed Emin Beyin PTT Genel Müdürlüğü'nde bulunan özlük dosyasının incelenmesinde H. 1284 (1867-1868) yılında İstanbul'da doğduğu, Darüşşafaka ve Paris'teki Yüksek PTT Mektebinden mezun olduğu, Almanca, İngilizce, Fransızca ve Tatarca bildiği, soyadı kanunuyla beraber Kalmuk soy ismini aldığı anlaşılmaktadır.²²¹

1 Teşrinievvel 1302 (13 Ekim 1886) tarihinde memuriyet hayatına başlayan Kalmuk bir dönem PTT Mekteb-i Âlisi Müdürlüğü görevinde de bulunmuştur. İstanbul Telefon Başmüdürlüğü Mütercimliği görevini yürütürken 5 Haziran 1948 yılında yaş haddinden emekli olan Kalmuk, memuriyet hayatı boyunca 4.Mecidi Nişanı, 4.Osmani Nişanı ve Nikel Hicaz Madalyaları ile taltif edilmiştir.²²²

Kalmuk, PTT idaresinin gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır. Çeşitli uluslararası konferanslarda Türkiye'yi temsil etmiş, Kastamonu-Bakü, Marmaris-Lazkiye²²³ telgraf kablolarının döşenmesi, İstanbul-Elarış²²⁴ kara hattının yapılması, İstanbul-Köstence²²⁵ telgraf kablosunun tamiri, Lazkiye-Kıbrıs telgraf kablosundaki arızanın giderilmesi gibi önemli hizmetleri bulunmuştur. İstanbul'da Dârülmualimin (Erkek

²²⁰ Fatin Efendi (Muhammed Fatin Gökmen), Türkiye'de modern astronomi eğitiminin temellerini atmıştır ve Kandilli Rasathanesinin kurucusudur. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Osmanlı Astronomi Literatürü Tarihi*, Haz: Ekmeleddin İhsanoğlu, Ramazan Şeşen, Cevat İzgi, Cemil Akpınar, İhsan Fazlıoğlu, IRCICA, İstanbul 1977, s.520-521.

²²¹ PGM, İKDB, SDMA, ÜC- 767 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı, s.1.

²²² PGM, İKDB, SDMA, ÜC- 767 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı, s.4-10.

²²³ Bugün Suriye sınırları içinde bulunan bir kent.

²²⁴ Bugün Mısır sınırları içinde bulunan bir kent.

²²⁵ Bugün Romanya sınırları içinde bulunan bir kent.

Öğretmen Okulu) ve Dârümuallimât'ta (Bayan Öğretmen Okulu), Askeri Fen Tatbikât Mektebi'nde ve Mühendis Mektebi'nde de öğretmen olarak çalışmıştır.²²⁶

Telgraf ve Telefon Alâtı dersi Nesimi Bey, Hendese-i Tersîmiyye ve Menâzır dersi Mekteb-i Harbiye Kozmografya ve Menâzır Muallimi Ahmed Ziya Bey, Hukûk-ı İdare dersi Umur-ı Hukûkiyye Müdürü Hakkı Bey, Usûl-i Muhâsebe ve Usûl defteri dersi Muhasebe Müdür Muavini Halim Bey tarafından haftada bir saat olmak üzere okutulmuştur. Fransızca mükâleme yani söyleşi dersi öğretmenliğini ise Hukûk kaleminde Ali Vahap Efendi haftada bir saat olmak üzere okutmuştur.

Tablo 8: Fen (Âli) Kısmı Öğretmenleri

Dersler	Öğretmenler	Haftalık Ders Saati	Saatlik Ders Ücreti (Kuruş)
Fransızca	Mehmed Fahri Bey (Telgraf Mesâlihi Kalemi Müdürü)	1	40
Cebir ve Hendese ve Müsellesât tatbikâtı ve Riyâziye-i □Âliye	Fatin Efendi (Darüşşafaka ve Mekteb-i İdadi Ulûm-ı Riyâziye Muallimlerinden)	1	40
Makine	Mustafa Efendi (Fen Kalemi Müdürü)	3	40
Nazar-i Elektrik	Mehmed Emin Bey (Fen Kalemi Müdürü)		40
İnşaat-u Hutût-ı Berriye	Mehmed Emin Bey (Fen Kalemi Müdürü)	2	40
Telgraf ve Telefon Alâtı	Nesimi Bey	1	40
Hendese-i Tersîmiyye ve Menâzır	Ahmed Ziya Bey (Mekteb-i Harbiye Kozmografya ve Menâzır Muallimi)	1	40
Hukûk-ı İdare	Hakkı Bey (Umur-ı Hukûkiyye Müdürü)	1	40
Usûl-i Muhâsebe ve Usûl defteri	Halim Bey (Muhasebe Md. Muavini)	1	40
Fransızca Mükâleme Muallimi	Ali Vahap Efendi (Hukuk kaleminde) ²²⁷	1	40
TOPLAM		12	400

²²⁶ Savaş Ş. Barkçin, *Ahmed Avni Konuk, Görünmeyen Umman*, Klasik Yayınları, İstanbul 2009, s.77.

²²⁷ Tanrikut, *a.g.e*, cilt. II, s.573-574.

Okulun idare kısmında toplam dokuz (9) öğretmen görevlendirilmiştir. Bunlardan ikisi ise gayrimüslimdir. Haftada on sekiz (18) saat ders veren öğretmenlere toplam iki yüz yetmiş (270) kuruş ücret ödenmiştir. □Amelî ve Nazarî Mükemmel Hesâb ve □İlm-i Mesâha dersini Mektep Müdürü Mehmed Sabri Bey haftada bir (1) saat, Usûl-i Defter ve Usûl-ı Muhâsebe dersini Fabrika Müdürü Madelli Efendi yine haftada bir (1) saat, Muhtasar Hikmet dersini ise Posta Mesâlihi Kalemi Müdürü Ahmed Avni Bey haftada iki (2) saat okutmuşlardır.

Okul Müdürü Mehmed Sabri Bey (Toprak), Osmanlı ve Cumhuriyet döneminde hem bürokraside hem de siyasette önemli görevler almış çok yönlü bir kişiliğe sahiptir. Mehmed Sabri Bey II. Meşrutiyet döneminde İttihat ve Terakki, Cumhuriyet'in ilk döneminde ise Halk Fırkası milletvekili olarak mecliste yer alan, Teceddüt Fırkası'nın kurulmasında önemli bir yeri olan bir siyasetçidir. Ayrıca Millî Mücadele'de aktif olarak yer almış, Fenerbahçe Spor Kulübü'ne hem Osmanlı hem de Cumhuriyet döneminde başkanlık yapmış olan Mehmed Sabri Bey Cumhuriyet döneminde 1925 ve 1927 yıllarında Tarım Bakanlığı görevinde bulunmuştur.²²⁸

Muhtasar Hikmet dersi veren Ahmed Avni Beyin PTT Genel Müdürlüğü'nde bulunan özlük dosyasının incelenmesinde, H. 1287 (1870/1871) yılında İstanbul'da doğduğu Darüşşafaka ve Hukuk Mektebi mezunu olduğu, Fransızca, Arapça ve Farsça bildiği anlaşılmaktadır.²²⁹

23 Temmuz 1306 (4 Ağustos 1890) yılında dört yüz (400) kuruş maaşla Galata Postanesinde Memur olarak işe başlayan Ahmed Avni Bey çeşitli kalemlerde kâtiplik, Müdür Muavinliği yapmış, Telgraf Mekteb-i Âlisi'nde dersler vermiş, 29 Eylül 1930 yılında başlamış olduğu Hukuk Müşavirliği görevinden 16 Mayıs 1935 yılında kendi isteği üzerine emekliye ayrılmıştır.²³⁰ Orduya ait telgraf muhaberesinin işleminde göstermiş olduğu hizmetlerinden dolayı Beyaz Şeritli Harp Madalyası ile

²²⁸Seyfi Yıldırım,“ Osmanlı'dan Cumhuriyete Bir Bürokrat ve Siyasetçi: Mehmed Sabri Toprak(1878-1938)”,*Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, cilt XXIV, sayı: 71, (Temmuz) 2008,.s.515.

²²⁹ PGM, İKDB, SDMA, *Me 96 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı*, s.1.

²³⁰ PGM, İKDB, SDMA, *Me 96 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı*, s.2-6.

taltif edildiği, Harbiye Nezâreti'nden alınan 27 Ağustos 1334 (27 Ağustos 1334) tarih ve 8/ 11758 sayılı tezkireden anlaşılmaktadır.²³¹

Ahmed Avni Bey memuriyetinin yanı sıra çok yönlü üretken bir yazardır. Mûsikî, tasavvuf ve edebiyat alanlarında eserler bırakmıştır. Zamanının İtrî'si olarak bilinen Ahmed Avni Beyin çok yüksek bir makâmât bilgisi vardır. Mûsikî eğitimine Darüşşafaka'da başlayan Ahmed Avni Bey, Klâsik Türk Mûsikîsi'nin Osmanlı dönemindeki son büyük bestekârı olarak kabul edilen Zekâi Dede Efendinin talebesidir. Ahmed Avni Bey şu an mevcut olan en fazla makam tanımını Fihrist-i Makâmât adlı Kâr-ı Natıkı besteleyerek yapmıştır.²³²

Ahmed Avni Bey'in ilk bestesi 1888 yılında yirmi yaşında yazdığı, Karcığâr makamından çifte sofyân usulünde "Ey dilberi-i şen" başlıklı şarkısıdır. Ahmed Avni Bey'in, ayin-i şerifleri, bir adet kâr-ı nâtıkı, üç adet kârı, besteleri, ağır semâileri, yürük semâileri, şarkıları olmak üzere kırka yakın Mûsikî eseri bulunmaktadır.²³³

Ahmed Avni Bey tasavvuf alanında birçok tercüme ve şerhler yazmıştır. Tasavvuf alanındaki en önemli eseri Mesnevî-i Şerîf'in şerhidir. Bu şerh bugüne kadar yazılmış olan Mesnevi şerhlerinin en kapsamlısıdır.²³⁴

Bir diğer ders olan □Amelî Elektirik ve Telgraf ve Telefon Âlâtı dersini Telgraf Mesâlihi Kalemi Müdürü Fahri Bey haftada iki (2) saat, Posta İşletmesi ve Nizâmâtı dersi haftada bir (1) saat olmak üzere Tahrirat kalemi Müdürü Ahmed Hamdi Bey tarafından, Telgraf İşletmesi ve Nizâmâtı dersi haftada iki (2) saat olmak üzere

²³¹ PGM, İKDB, SDMA, *Me 96 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı*, s.8.

²³² Barkçin, *a.g.e*, s.23-24.

²³³ Barkçin, *a.g.e*, s.135-138.

²³⁴ Ahmed Avni Konuk ayrıca Mevlana'ya ait Fîhi Mâ Fîh dilimize çevirmiştir. Bu çeviri eserin dilimizdeki ilk tercümesidir. Muhyiddin İbn Arabî'nin Fusûsu'l-hikem adlı eserinin tercüme ve şerhi bir diğer eseridir. Mahmud Şebüsterî'nin Gülşen-i Râz adlı eserin tercümesi ve şerhi, Muhyiddin İbn Arabî'nin Ahadiyye adındaki risâlesinin şerhi, Şerh-i Gazel, Ahmed bin Süleyman Trablûsî'nin Mir'atü'l-irfan adlı eserinin tercümesi, İbn Arabî'nin Muhâdaratu'l-ebrar adlı risâleden bir vak'anın tercümesi, İbn Arabî'ye ait arapça beyitlerin şerhi, Amerika'da Sorulan 17 Suâle Cevap, burada yer verdiğimiz bazı tasavvufi eserleridir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Barkçin, *a.g.e*, s.227-249.

Telgraf Mesâlihi Kalemî Mümeyyizlerinden Hüseyin Azim Bey tarafından verilmiştir. Osmanlı Coğrafyası ve Kıtaâat-ı Hamse Coğrafyası dersi Memurin Kalemî Memurlarından Sabri Bey tarafından haftada bir (1) saat, Muhtasar Hukûk-ı İdare dersi Mektep Müdürü Mehmed Sabri Bey tarafından haftada bir (1) saat, Fransızca Kıraâet (Kıraâet ve Hüsni hat) dersi İstanbul Başmüdürü Ferid Bey tarafından haftada bir (1) saat, Hük ve Mors Muhâberâtı dersi ise Antuvan Efendi tarafından haftada altı (6) saat, olmak üzere okutulmuştur.

Tablo 9: İdare (‘Âdi) Kısmı Öğretmenleri

Dersler	Öğretmenler	Haftalık Ders Saati	Saatlik Ders Ücreti (Kuruş)
□Amelî ve Nazarî Mükemmel Hesâb ve □İlm-i Mesâha	Mehmed Sabri Bey (Mektep Müdürü)	1	30
Usûl-i Defter ve Usûl-ı Muhâsebe	Madelli Efendi (Fabrika Müdürü)	1	30
Muhtasar Hikmet	Ahmed Avni Bey (Posta Mesalihi Kalemî Müd)	2	30
□Amelî Elektrik ve Telgraf ve Telefon Âlâtı	Fahri Bey (Telgraf Mesâlihi Kalemî Müd)	2	30
Posta İşletmesi ve Nizâmâtı	Ahmed Hamdi Bey (Tahrirat Kalemî Müd)	1	30
Telgraf İşletmesi ve Nizâmâtı	Hüseyin Azim Bey (Telgraf Mesalihi Kalemî Mümeyyizlerinden)	2	30
Osmanlı Coğrafyası ve Kıtaâat-ı Hamse Coğrafyası	Sabri Bey (Memurin Kalemî Memurlarından)	1	30
Muhtasar Hukûk-ı İdare	Mehmed Sabri Bey (Mektep Müdürü)	1	30
Fransızca Kıraâet (Kıraâet ve Hüsni hat)	Ferid Bey (İstanbul Başmüdürü)	1	30
Hük ve Mors Muhâberâtı	Antuvan Efendi ²³⁵	6	20
TOPLAM		18	290

1926-1927 yılı eğitim dönemine gelindiğinde ise okuldaki öğretmen sayısı dörde (4) düşmüştür. PTT Mekteb-i Âli Defteri kayıtlarına göre bu kişiler; Fransızca öğretmeni Fuad Bey, Elektrik ve Mıknatısiyet dersi öğretmeni Mehmet Emin Bey, Hendese-i Resmîye ve İnşaat-ı Hutut dersi öğretmeni Hasan Bey ve Usul-ı Muhasebe ve

²³⁵Tanrikut, *a.g.e, cilt. II, s.574.*

Riyaziye dersi öğretmeni Mustafa Beylerdir. Mors muhabere dersinin ise kim tarafından verileceği belirtilmemiştir. Fuad Bey haftada üç (3) saat olmak üzere ayda on iki (12) lira, Mehmed Emin Bey haftada dört (4) saat olmak üzere ayda otuz iki (32), Hasan Bey haftada üç saat olmak üzere yirmi dört (24) lira, Mustafa Bey ise haftada dört (4) saat olmak üzere ayda otuz (32) lira ücret almışlardır. Mors Muhaberesi dersini verecek olan öğretmene ise haftada üç (3) saat olmak üzere ayda on iki (12) lira ücret ödenmiştir.²³⁶

683 sayılı Mektep defterinde 1933 ve 1934 yılları arasında PTT Mekteb-i Âlisi'nde görev almış öğretmenler ve eğitim verdikleri dersler hakkında kayıtlar yer almaktadır.²³⁷

Tablo 10: 01.02.1933 - Haziran 1934 Döneminde PTT Mekteb-i Âlisi'nde Eğitim Veren Öğretmenler

Sicil	Öğretmenler	Okuttuğu Ders	Tahsili
1010	Yusuf ARF	Posta İşletmesi ve Nizâmâtı	Selanik Mekteb-i Hususisi
4237	Eyüp Sabri ARSERİM	" "	PTT Mekteb-i Âlisi ve Ankara Hukuk Fakültesi
300	İhsan Cemal KARABURÇAK	Telgraf İşletmesi ve Nizâmâtı	PTT Mektebi Alisi
4321	Mehmet Fuat TOKAT	Coğrafya	PTT Mekteb-i Âlisi ve Paris Elektrik Mekteb-i Âlisi
1754	Mustafa Mazhar DERİNER	" "	PTT Mektebi Âlisi, Paris Elektrik Mekteb-i Âlisi
5562	Abdullah Necati TONER	Hesap ve Cebir	PTT Mekteb-i Âlisi Paris Elektrik Mekteb-i Âlisi
4674	İbrahim Şükrü ESGÜN	Hikmet ve Elektrik-Fransızca	PTT Mekteb-i Âlisi ve Paris Elektrik Mekteb-i Âlisi
	Cafer	Muhasebe ve Defter Usulü	Maliye Bakanlığı'nda çalışır.
5203	Mehmet Emin SÖZEN	Fransızca	PTT Mekteb-i Alisi ve Paris Elektrik Mekteb-i Âlisi
6965	Nahit İPEKOĞLU	Telgraf Aletleri	PTT Mekteb-i Âlisi
5074	Halil İMBAT	Mors Muhaberatı	Rüştiye ve Adliye Meslek Mektebi
3438	Mehmet Cevdet ARIBAY	Tabii Makineler	Darüşşafaka

²³⁶ PGM, İKDB, SDMA, *PTT Mekteb-i Âli Defteri (1329-1338)*, Defter No: 621 s.41

²³⁷ PGM, İKDB, SDMA, *683 numaralı Mektep Defteri (1933)*, Defter No.683 s.1.

Okulun son eğitim döneminde *âli* yani fen kısmında eğitim verilmemiştir. Bu sene okulun yalnızca *âdi* yani idari kısmında eğitim verilmiştir. Bu dönemde öğretmenlik yapmış kişilerin birçoğunun PTT Mekteb-i Âlisi mezunu olduğu görülmektedir. Bu kişiler aynı zamanda Paris'te bulunan Elektrik okuluna da devam etmişlerdir. Bunlardan Eyüp Sabri Arserim, okulun *âli* kısmından 1919 senesinde mezun olmuştur. Kendisi hakkında mezun öğrenciler kısmında detaylı bilgiler bulunmaktadır. Arserim PTT'de Genel Müdür Yardımcılığına kadar yükselmiştir. Okulun bir diğer öğretmeni olan Yusuf Arf ile beraber posta hizmetlerine dair bilgilerin öğretildiği Posta İşletmesi ve Nizâmâtı dersini vermiştir.

Coğrafya dersi öğretmenlerinden Mustafa Mazhar Deriner 1915 senesi, Hesap ve Cebir dersi öğretmeni Abdullah Necati Toner ise PTT Mekteb-i Âlisi'nin 1917 senesi fen kısmı mezunlarındandır.

Coğrafya dersini veren bir diğer öğretmen Mehmet Fuat Tokat, Hikmet ve Elektrik ile Fransızca dersini veren İbrahim Şükrü Esgün ve bir diğer Fransızca öğretmeni olan Mehmet Emin Sözen PTT Mekteb-i Âlisi'nin 1922 yılı mezunlarındandır. Ayrıca Telgraf Aletleri dersini veren Nahit İpekoğlu 1919, Telgraf İşletmesi ve Nizâmâtı dersini veren İhsan Cemal Karaburçak ise 1914 senesinde okulun fen kısmından mezun olmuşlardır.

3.2. MEZUN ÖĞRENCİLER

Mekteb-i Âli Defterleri kayıtlarına bakıldığında, Tablo 11'den de görüldüğü üzere, okulun kayıtları 1913 yılından 1934 yılına kadar tutulmuştur ve okulun fen kısmından 1913 ve 1930 yılları arasında olmak üzere toplam on üç (13) dönemde yüz yirmi altı (126) öğrenci mezun olmuştur. İdare kısmından ise 1918 yılından başlayarak 1934 yılına kadar sekiz (8) dönemde toplam yüz yedi (107) öğrenci mezun olmuştur.²³⁸

²³⁸PTT Mekteb-i Âli Defteri (1329-1338), Defter No.621 s.1-2.

Tablo 11: 1913-1934 Arası Mezun Öğrenciler

Yıllar	Fen Kısmı	İdari Kısm
1913	18	—
1914	8	—
1915	5	—
1916	4	—
1917	10	—
1918	8	13
1919	9	7
1920	1	4
1921	10	3
1922	10	—
1924	—	14
1925	—	19
1926	—	22
1928	9	—
1929	7	—
1930	27	—
1934	—	25
TOPLAM	126	107

PTT Mekteb-i Âlisi'nin ilk mezunlarını 1913 yılında *âli* yani fen kısmından vermiştir. Fen kısmı kesintisiz olarak 1922 yılına kadar eğitim vermiş ve bu dönemde toplam seksen üç (83) kişi bu bölümden mezun olmuştur. Okul diğer mezunlarını altı sene sonra vermeye başlamıştır. Bu dönem de üç sene mezun veren okuldan 1928–1929 ve 1930 yıllarında toplam kırk üç (43) öğrenci mezun olmuştur. Okulun son dönemi olan 1934 yılında ise okulun *âdi* yani idari bölümü mezun vermiştir.

Okulun *âdi* yani idari bölümünden ilk mezunlar 1918 yılında çıkmıştır. 1921 yılına kadar kesintisiz eğitime devam eden idari bölümden bu dönemde yirmi yedi (27) öğrenci mezun olmuştur. Okulun idari bölümünden iki sene mezun çıkmadığı

görülmektedir. 1924 yılından itibaren yeniden eğitim verilen idari kısımdan üç (3) sene içerisinde 1926 yılına kadar (55) öğrenci mezun olmuştur. Okulun idari kısmı son mezunlarını aynı zamanda PTT Mekteb-i Âlisi'nin de son yılı olan 1934 yılında yirmi beş (25) öğrenciyle vermiştir.

PTT Mekteb-i Âlisi Defteri kayıtlarında bulunan sicil numaralarından toplam 50 mezunun kişisel bilgilerine ulaşılmış ve bu bilgiler, yıllara göre tablolar halinde; sicil numaraları, baba adları ve baba meslekleri, doğum yerleri ve tarihleri, göreve ilk başladıkları yerler ve tarihleri, son görev yerleri ve tarihleri ile soyadları eklenerek açıklanmıştır.

3.2.1 Tedrisât-ı Âlîye (Fen Kısmı)

3.2.1.1. 1913 Senesi Mezunları

1910 yılında açılan PTT Mekteb-i Âlisi ilk mezunlarını fen kısmından 1913 yılında vermiştir. Buradan anlaşılıyor ki, okulun *âli* kısmında eğitim iki sene olduğuna göre, PTT Mekteb-i Âlisi eğitime 1911 yılında başlamıştır. Bu sene toplam on dört (14) öğrenci okuldan mezun olmuştur. Bunlardan dördü bahriye subayıdır. Tablo 13'ten de görüleceği üzere okulun ilk mezunları; Ali Nureddin, Ali Vahap, Ali Kemal, Mehmed Ziya, Mehmed Zeki, Mehmed Ali, Abdullah, Mahmud Aram, Mehmed Sami ve Hüseyin Hüsnü Efendilerdir.²³⁹ Mehmed Ziya, Hüseyin Hüsnü, Mehmed Niyazi, Eşref Sıdkı ve Ruhi Efendiler ise okuldan mezun olan bahriye subaylarıdır. Okulda eğitim alan bu subaylar hakkında ki bilgilere 620 numaralı Mekteb-i Âli Defterinde ulaşılmıştır.²⁴⁰

Bu kişiler hakkında bu dönemde okuldan mezun oldukları dışında her iki defterde de detaylı bir bilgi bulunmamaktadır. Bahriye subaylarının neden PTT Mekteb-i Âlisi'nde eğitim aldıkları da kayıtlarda belirtilmemektedir. Ancak bu kişilerin askeri haberleşme konusunda eğitim almak amacıyla PTT Mekteb-i Âlisi'ne kaydedildikleri

²³⁹PTT Mekteb-i Âli Defteri (1329-1338), Defter No.621 s.1.

²⁴⁰PTT Mekteb-i Âli Defteri (1333), Defter No: 620, s.58.

düşünülebilir. 621 numaralı Mekteb-i Âli Defteri'nde 1913 senesinde mezun olan öğrenciler hakkında detaylı bilgilere ulaşılmaktadır. Bu kişilerin sicil numaraları da 621 numaralı Mekteb-i Âli Defteri'nde bulunmaktadır. Bu sayede mezunların özlük dosyalarına ulaşılmıştır. Tablo 12'de görüleceği üzere özlük dosyasına ulaşılabilen 1913 yılı mezunları hakkında, doğum yerleri ve tarihleri, baba adları ve meslekleri, ilk görev yerleri ve bu göreve başladıkları tarihler, son görev yerleri ve tarihleri ile soyadları gibi veriler sunulmaktadır, detaylı bilgiler verilmiştir.

Tablo 12: 1913 Senesi Mezunları (Fen Kısmı)

1913 Senesi Mezunları	Sicil	Baba Adı ve Mesleği	Doğum Yeri ve Tarihi	İlk görev yeri	Son görev Yeri	Soy isim
Ali Nureddin Efendi	72	Halil Efendi Matbaa Mürettiblerinden	İstanbul 1299 R. (1883-1884)	İstanbul Postanesi Tefrik Memuru 17 Kasım 1913	İst. Tel. Başmüd. Aboneler Hesap Amiri 01.05.1947 vefat	Özgör
Ali Vahab Efendi	127	Kadri Bey Askeri Kaymakam	İstanbul 19.05.1890	Posta ve Telgraf Nezâreti Hutut Kalemî Kitâbeti 25 Eylül 1913	Beyrut Fen Ser Müfettişliği Memuru 19.05.1914	
Ali Kemal Efendi	305	Mehmed Emin Efendi (KALMUK) PTT Nezâreti Heyet-i Fenniye Reisi	İstanbul 1310 R. (1894-1895)	Nezâret Hutût Kâlemi Kitâbeti 30 Ekim 1911	Telefon İşleri Reisi Muavini 18.06.1940 vefat	Kalmuk
Mehmed Ziya Efendi	304	Abdulkerim Efendi	İstanbul 1305 R. (1889-90)	Nezâret Fen Kalemî Memurluğu 14 Ekim 1913	Beyoğlu Makine Tetkik Memuru 01.02.1936 işine son verilmiştir.	
Mehmed Zeki Efendi	288	İbrahim Fevzi Efendi	İstanbul 1309 R. (1893-94)	Kastamonu Fen Müfettiş Muavini 3 Ekim 1913	Fen Müşavere Heyet-i Reisi 28.07.1935 emekli	Göral
Mehmed Ali Efendi	298	Rauf Efendi Esnaf	Girit-Kandiye 1311 R. (1895-96)	Heyeti Fenniye Kâtibi 14 Ağustos 1913	Fen Başmüfettişi 28.02.1953 emekli	Özkardeş
Abdullah Zühtü Efendi	274	Mehmet Dursun Efendi Esnaf	Arapkir 1305 R. (1889-90)	Adana Fen Müfettişi 1329 R. (1913-14)	Van Fen Başmüfettişi 26.05.1951 emekli	Sinemoğlu
Mahmud Ekrem Efendi	275	Ali Haydar Efendi Tüfenkci	İstanbul 1308 R. (1892-93)	İzmir Fen Müfettiş Muavini 21 Ekim 1913	İst. Tel. Başmüd. Santral Amiri 12.10.1946 vefat	Aytar
Mehmed Sami Efendi	273	Ali Kemal Muallim	Dersaadet 1309 R. (1893-94)	Bağdat Fen Müfettişi 5 Temmuz 1913	Hüdavendigâr-Konya Fen Müfettişi 05.09.1919 işine son verilmiştir.	
Hüseyin Hüsnü-Mehmed Niyazi- Eşref Sıdkı ve Ruhi Efendiler			BAHRİYE SUBAYLARI			

PTT Genel Müdürlüğü İKDB Sicil ve Dosya Şube Müdürlüğü Arşivi'nde bulunan sicil cüzdanlarından alınan bilgiye göre; Ali Nureddin Efendi soyadı kanunu ile birlikte Özgör soyadını almıştır. Aynı zamanda Darüşşafaka mezunu olan Ali Nureddin Efendi Fransızca bilmektedir.²⁴¹ Ali Vahap Efendi Beyoğlu'nda bulunan Fransız mektebini bitirdikten sonra Telgraf Mektebi Âlisi'ne girmiştir. İngilizce ve Fransızca bildiği gibi aynı zamanda Rumca da okuyabildiği anlaşılmaktadır.²⁴² Ali Kemal Efendi ise İngilizce, Fransızca ve Rumca okuryazar olup aynı zamanda Darüşşafaka mezunudur. Babası PTT Mekteb-i Âlisi öğretmenlerinden Mehmed Emin (Kalmuk) Beydir. Ali Kemal Kalmuk 1936 senesinde *Telgraf Yazıcı Makinaları* isimli eseri yazmıştır. Ayrıca 1937 yılında *Tek Kanallı Kuranportör* isimli İngilizce eseri tercüme etmiştir.²⁴³

Mehmed Ziya Efendi Darüşşafaka'dan mezun olduktan sonra PTT Mekteb-i Âlisi'ne girmiştir. R.1336 (1920) tarihinde Karadeniz Ereğlisi'nde Telgraf Müfettişiyken İstanbul'a gelerek Milli Mücadele karşıtı Kuvayı İnzibatiye karargâhında telgraf müfettişliğinde çalıştığının tespit edilmesi üzerine 1 Şubat 1936 tarihinde bir daha devlet memurluğuna alınmamak üzere görevine son verilmiştir.²⁴⁴ Mehmed Zeki Efendi soyadı kanunu ile birlikte Görâl soy ismini almıştır. Darüşşafaka mezunu olup Paris Telgraf Mektebi'nde de eğitim gören Mehmed Zeki Efendinin özlük dosyasında Fransızca, Almanca ve İngilizce bildiği görülmüştür.²⁴⁵

Mehmed Ali Efendi Vefa İdadisinden mezun olduktan sonra PTT Mekteb-i Âlisi'ni bitirmiştir. Fransızca bilen Mehmed Ali Efendi aynı zamanda Rumcaya da aşinadır. Mehmed Ali Efendinin özlük dosyasının araştırılması sonucunda Özkardeş soy ismini aldığı görülmüştür.²⁴⁶ Mehmed Ali Efendi 1952 senesinde Ankara'da

²⁴¹ PGM, İKDB, SDMA, 72 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

²⁴² PGM, İKDB, SDMA, 127 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

²⁴³ PGM, İKDB, SDMA, 305 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

²⁴⁴ PGM, İKDB, SDMA, 304 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

²⁴⁵ PGM, İKDB, SDMA, 288 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

²⁴⁶ PGM, İKDB, SDMA, 298 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

gerçekleştirilen bir sergide tamamen yerli malzeme kullanarak geliştirdiği *Teleemprimör* cihazını sergilemiştir.²⁴⁷

Abdullah Zühtü Efendi Sinemoğlu soy ismini almıştır. Darüşşafaka'dan mezun olduktan sonra PTT Mekteb-i Âlisi'ne girmiş ve Fransızca bildiği sicil cüzdanının incelenmesinden anlaşılmıştır.²⁴⁸ Mahmud Ekrem Efendi Aytar soy ismini almıştır. İdadi mektebini bitirdikten sonra PTT Mekteb-i Âlisi'ne giren Mahmud Ekrem Efendi Rumca ve Fransızca bilmekteydi.²⁴⁹ Mehmed Sami Efendi ise askeri rüştiyede okuduktan sonra okula girmiştir. Fransızca ve Arapça bildiği sicil cüzdanından anlaşılmaktadır.²⁵⁰

3.2.1.2. 1914 Senesi Mezunları

Posta ve Telgraf Mektebi Âlisi'nin ikinci yılında ki mezun sayısı ilk yıla oranla on (10) kişi azalmış ve mezun sayısı Tablo 13'ten de görüleceği üzere sekize (8) inmiştir. Bu dönemde mezun olan öğrenciler ise İhsan Cemal, Halil Edip, Ali Fuad, Osman Feyzi, Tefik Fikret, Abdurrahman Eşref, Mustafa Reşit ve Ahmed Niyazi Efendilerdir.²⁵¹

621 numaralı Mekteb-i Âli Defteri'nde 1914 yılında mezun olan öğrenciler hakkında detaylı bilgilere ulaşılmaktadır. Bu kişilerin sicil numaraları da 621 numaralı Mekteb-i Âli Defteri'nde bulunmaktadır. Bu sayede mezunların özlük dosyalarına ulaşılmıştır. Tablo 14'te görüleceği üzere özlük dosyasına ulaşılan 1914 yılı mezunları hakkında, doğum yerleri ve tarihleri, baba adları ve meslekleri, ilk görev yerleri ve bu göreve başladıkları tarihler, son görev yerleri ve tarihleri ile soyadları gibi veriler sunulmaktadır, detaylı bilgiler verilmiştir.

²⁴⁷ Teleemprimör basılı mesajlar almakta ve göndermekte kullanılan elektromekanik bir düzen. Kısaca telem veya tele printer de denir ve daha çok askeri haberleşmede kullanılır. Telefon sisteminden farkı bu haberleşme ağında konuşmaların değil, yazılı metinlerin nakledilmesidir. Bkz. "Teleemprimör", *Yeni Rehber Ansiklopedisi*, cilt 19, Türkiye Gazetesi, 1993-1994.

²⁴⁸ PGM, İKDB, SDMA, 274 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

²⁴⁹ PGM, İKDB, SDMA, 275 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

²⁵⁰ PGM, İKDB, SDMA, 273 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

²⁵¹ PTT Mekteb-i Âli Defteri (No 620) s.59- PTT Mekteb-i Âli Defteri (No:621), s.1.

Tablo 13: 1914 Senesi Mezunları (Fen Kısmı)

1914 Senesi Mezunları	Sicil	Baba Adı ve Mesleği	Doğum Yeri ve Tarihi	İlk görev yeri	Son görev Yeri	Soy isim
İhsan Cemal Efendi	300	İsmail Hakkı Efendi/Kâtip	İstanbul 1313 R. (1897-98)	İstanbul Telgraf Merkezi Muhabere Memuru 12 Ağustos 1914	Telgraf İşleri Müdürü 1933	Karaburçak
Halil Edip Efendi	294	Abdi Efendi	İzmir 1308 R. (1892-93)	Trabzon Fen Müfettiş Muavini- 30 Temmuz 1914	İzmir Belediye Telefon Mühendisi- 6 Temmuz 1953 tarihinde emekli	Onan
Ali Fuad Efendi	296	Hasan Efendi/Esnaf	Kayseri 1308 R. (1892-93)	İstanbul Fen Müfettiş Muavini 6 Ağustos 1914	Ankara Başmüdürü 17.05.1951 tarihinde emekli	Akkan
Osman Feyzi Efendi	271	Abdülhamid Efendi	Antep 1309 R. (1893-94)	Bağdat Fen Müfettiş Muavini- 25 Ağustos 1914	Edirne Fen Müfettişi- 06 Ekim 1930 tarihinde emekli	Antepe
Tevfik Efendi	267	Şerif Bey	Şam 1304 R. (1888-89)	Selanik Muhabere Memuru- 1 Ağustos 1914	Ankara Fen Müfettişi - 20 Ocak 1922'de vefat etmiştir.	Akyüz
Abdurrahman Efendi Eşref	297	Feyzi Ağa Esnaf	Kafkasya- Ahıska 1308 R. (1892-93)	Bağdat Fen Müfettiş Muavini- 25 Ağustos 1914	Ankara Fen Müfettişi 29 Ocak 1951'de emekli	Taşkın
Mustafa Reşit Efendi	295	Mehmet Bey Yüzbaşı	İstanbul 1307 R. (1891-92)	Bağdat Fen Müfettiş Muavini- 25 Ağustos 1914	Fen Müfettişi -02 Şubat 1951'de vefat etmiştir.	Gürsoy
Ahmed Niyazi Efendi	1360	İsmail Hakkı Efendi	Dersaâdet 1308 R. (1892-93)	Bağdat Fen Müfettiş Muavini- 25 Ağustos 1914	İzmir Bölge Başmüdürü 7 Temmuz 1951'de emekli	Tezer

Sicil cüzdanlarından alınan bilgiye göre İhsan Cemal Efendi Beşiktaş Rüştüyesi ile Kabataş İdâdîsi'ni bitirmiş olup, Fransızca bilmektedir. İhsan Cemal Efendi soyadı kanununu ile birlikte Karaburçak soyadını almıştır.²⁵² İhsan Cemal Efendi'nin biyografisinden alınan bilgilere göre 1933 yılında Telgraf İşleri Müdürlüğünden ayrıldığı, 1949 senesi sonuna kadar Anadolu Ajansı için çalıştığı anlaşılmaktadır. 10.06.1970 tarihinde vefat eden Karaburçak 1951 yılından itibaren kişisel resim sergileri açmıştır. 1956 yılında Ankara'da kendi adını taşıyan bir resim galerisi açıp,

²⁵² PGM, İKDB,SDMA, 300 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

9 yıl süre ile bu galeriyi yürütmeyi başaran Karaburçak Türk Plastik Sanatçıları Derneği Genel Başkanlığı, Türkiye Sanat Tenkitçileri Cemiyeti üyeliği, Türkiye Çağdaş Ressamlar Cemiyeti üyeliği ve Siyah Kalem Grubu kurucu üyeliği yapmıştır.²⁵³ 20. Yüzyıl Türk resminin en özgün sanatçılarından biri olarak gösterilen Karaburçak, 1968 yılında 29. Devlet Resim Heykel Sergisi Resim dalında ikincilik ödülü almıştır.²⁵⁴

R. 1308 (1892) İzmir doğumlu Halil Edip Efendi, soyadı kanunu ile birlikte Onan soyadını almıştır. Darüşşafaka'dan mezun olduktan sonra PTT Mekteb-i Âlisi'ne giren Halil Edip Efendi Fransızca bilmekteydi. Özlük dosyasının incelenmesinde I. Dünya Savaşında, Rusların Trabzon'u bombardımanı esnasında ordu ve idareye ait muhaberenin temini hususunda göstermiş olduğu üstün hizmetlerinden dolayı *4.Mecidi Nişanı* ile taltif edilmiştir.²⁵⁵

Ali Fuad Efendi Kayseri İdadisini bitirdikten sonra PTT Mekteb-i Âlisi'ne devam etmiştir. Akkan soy ismini alan Ali Fuad Efendi Fransızca okuyup yazabilmekteydi.²⁵⁶ Antepe soy ismini alan Osman Feyzi Efendi ise PTT Mekteb-i Âlisi'ne girmeden önce hususi hocadan eğitim almış ve Fransızca bilmekteydi.²⁵⁷

Tevfik Efendi Darüşşafaka'dan mezun olduktan sonra PTT Mekteb-i Âlisi'ne girmiştir. Arapça ve Fransızca bilen Tevfik Efendi Akyüz soy ismini almıştır. Tevfik Efendinin 17 Mayıs 1916 tarihli vesikadan “Hatların süratle çekilmesindeki gayreti nedeniyle” Erzurum Fen Müfettişi iken *4. Rütbe Mecidi Nişanı* ile taltif edildiği anlaşılmaktadır.²⁵⁸

Abdurrahman Eşref Efendi Posta ve Telgraf Mekteb-i Âlisi'ne girmeden önce Vefa İdadisi'nin dördüncü sınıfından tasdikname almıştır. Fransızca bilen Abdurrahman Eşref Efendi Taşkın soy ismini almıştır. Bağdat Fen müfettişi iken 21 Temmuz 1916

²⁵³ <http://ihsancemalkaraburcak.com> 29/01/12

²⁵⁴ <http://www.sanatmuzesi.hacettepe.edu.tr/48karaburcak-oz.htm> 29/01/12

²⁵⁵ PGM, İKDB, SDMA, 294 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

²⁵⁶ PGM, İKDB, SDMA, 296 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

²⁵⁷ PGM, İKDB, SDMA, 271 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

²⁵⁸ PGM, İKDB, SDMA, 267 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

tarıhli vesikadan görüldüğü üzere “Hüsnü hizmet ve gayretine binaen” *Beyaz Şeritli Harp Madalyası* ile taltif edilmiştir.²⁵⁹

Mustafa Reşit Efendi'nin PTT Mekteb-i Âlisi'ne girmeden önce Bahriye Mekteb-i İdâdisi'nden mezun olmuştur. Gürsoy soyadını alan Mustafa Reşit, İngilizce ve Fransızca bilmekteydi.²⁶⁰ Vefa İdâdisi'nden mezun olan Ahmed Niyazi Efendi Tezer soyadını almıştır ve sicil cüzdanı incelendiğinde Fransızca bildiği anlaşılmıştır.²⁶¹

3.2.1.3. 1915 Senesi Mezunları

1915 yılında okulun fen kısmından mezun olanların sayısı beş (5) kişiye düşmüştür. Bu kişiler Mustafa Mazhar, Mehmed Tevfik, Edhem Ruhi, Hasan Sadi ve Mehmed Said Efendilerdir.²⁶² 1915 yılı mezunları hakkındaki detaylı bilgilere yine 621 numaralı Mekteb-i Âli Defteri'nde bulunan sicil numaralarından ulaşılmaktadır. Tablo 14'te bu kişiler hakkında detaylı bilgiler verilmiştir.

Tablo 14: 1915 Senesi Mezunları (Fen Kısmı)

1915 Senesi Mezunları	Sicil Numarası	Baba Adı ve Mesleği	Doğum Yeri ve Tarihi	İlk görev yeri	Son görev Yeri	Soy isim
Mustafa Mazhar Efendi	1754	Hüseyin Bey	İstanbul 1310 R. (1894-95)	Ankara Fen Müfettiş Muavini 1915	Fen Dai. Bşk. 12.04.1953 emekli	Deriner
Mehmed Tevfik Efendi	2789	Kadioğlu Salih Efendi/Zürradan	Örencik Köyü -Kargı Kazası- Çorum 1312 R. (1896-97)	Konya Fen Müfettiş Muavini 1915	Fen Başmüfettişi 27.02.1953 emekli	Dinçel
Edhem Ruhi Efendi	1351	Sadık Ağa-Esnaf	Bulgaristan Şumlu 1313 R. (1897-98)	Edirne Fen Müfettiş Muavini 30 Eylül 1915	Bursa- İzmit Fen Müfettişi 29.07. 1924 vefat	
Hasan Sadi Efendi	1417	Mustafa Efendi Zürradan	Atina 1310 R. (1894-95)	Konya- Adana Fen Müfettiş Muavini 1915	Ank. Telefon Müd. 18.05.1951 emekli	Alasgil

²⁵⁹ PGM, İKDB, SDMA, 297 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

²⁶⁰ PGM, İKDB, SDMA, 295 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

²⁶¹ PGM, İKDB, SDMA, 1360 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

²⁶² PTT Mekteb-i Âli Defteri (No 620) s.60- PTT Mekteb-i Âli Defteri (No:621), s.1.

Mustafa Mazhar Efendi Paris Telgraf Mektebi Âlisi ve Elektrik Âli Mektebi'nin Telsiz şubesinden mezun olduktan sonra PTT Mekteb-i Âlisi'ne girmiştir ve Tablo 4'te görüleceği üzere 1933-34 yıllarında PTT Mekteb-i Âlisi'nde öğretmenlik yapmıştır. Mehmed Tevfik Efendi Darüşşafaka mezun olduktan sonra PTT Mekteb-i Âlisi'ne girmiş ve Dinçel soyadını almıştır.²⁶³ Edhem Ruhi Efendi de aynı şekilde Darüşşafaka 'da eğitim aldıktan sonra PTT Mekteb-i Âlisi'ne girmiştir ve Fransızca bildiği sicil cüzdanından anlaşılmıştır.²⁶⁴

Ankara Telefon Müdürlüğünden emekli Hasan Sadi Efendi soyadı kanunundan sonra Alasgil soy ismini almıştır ve Darüşşafaka'dan mezun olduktan sonra PTT Mekteb-i Âlisi'ne girmiştir.²⁶⁵ Hasan Sadi Alasgil'in 18 Mayıs 1972 yılında vefat ettiği 19 Mayıs 1972 tarihli Milliyet Gazetesinin vefat ilanı bölümünden anlaşılmaktadır.²⁶⁶

3.2.1.4. 1916 Senesi Mezunları

1916 yılında okuldan dört (4) öğrenci mezun olmuştur. Bunlar ise Ali Rıza, Mehmed Cevdet, İbrahim Suphi, Sami ve Ali Rıza Efendilerdir.²⁶⁷ 621 numaralı Mekteb-i Âli Defteri'nde bulunan sicil numaralarından hareketle bu yıl mezun olan iki (2) kişi hakkında detaylı bilgilere ulaşılmıştır.

Tablo 15: 1916 Senesi Mezunları (Fen Kısmı)

1916 Senesi Mezunları	Sicil Numarası	Baba Adı ve Mesleği	Doğum Yeri ve Tarihi	İlk görev yeri	Son görev Yeri	Soyadı
Ali Rıza Efendi						
Mehmed Cevdet Efendi	4488	İsmail Ağa	İskilip 1313 R. (1897-98)	Bağdat Fen Müfettiş Muavini 19.08.1916	Emlak ve Levazımat Müd. 31.05.1951 emekli	Altan
İbrahim Suphi Efendi	4471	Necip Bey Tüccar	Ankara 1311 R. (1895-96)	Konya Fen Müfettişi 19.08.1916	Fen Müfettişi 30.05.1951 emekli	Aykent

²⁶³ PGM, İKDB, SDMA, 2789 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

²⁶⁴ PGM, İKDB, SDMA, 1351 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

²⁶⁵ PGM, İKDB, SDMA, 1417 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

²⁶⁶ <http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Arsiv/1972/05/19-29/01/12>

²⁶⁷ PTT Mekteb-i Âli Defteri (No: 620) s.61- PTT Mekteb-i Âli Defteri (No:621), s.1.

Mehmet Cevdet Efendi İskilip Mekteb-i ibtidaisi ve rüştiyesinden sonra Kastamonu Sultanisinin Kısm-ı Tali Fünun şubesinde mezun olmuştur. Soyadı kanunundan sonra Altan soyadını almıştır.²⁶⁸

İbrahim Suphi Efendi iki (2) sene sultani eğitimi aldıktan sonra Orman Mekteb-i Âlisine devam etmiştir. Fransızca bilen İbrahim Suphi Efendi Aykent soyadını almıştır.²⁶⁹ Diğer mezunlar hakkında sicil bilgileri mevcut olmadığı için herhangi bir bilgi bulunamamıştır.

3.2.1.5 1917 Senesi Mezunları

Bu yılda mezun öğrenci sayısı bir önceki yıla oranla altı (6) kişi artarak on (10) olmuştur. Bu yıl okuldan mezun olan öğrencilerin isimleri ise; Osman, Osman Fikret, Abdullah Necati, Zihni, Mehmet Hikmet, İzzet, Rahmetullah, Ragıp, İhsan ve Osman Ziver Efendilerdir.²⁷⁰

Bu kişilere ait sicil numaraları 621 numaralı Mekteb-i Âli Defteri'nde bulunmaktadır. Bu sayede mezunların özlük dosyalarına ulaşılmıştır. Tablo 16'da görüleceği üzere özlük dosyasına ulaşılan dört (4) mezun hakkında detaylı bilgiler verilmiştir. Bu kişiler PTT Mekteb-i Âlisi'nden mezun olunca Diyarbakır, Kastamonu, İzmir ve Şam gibi vilayetlere müfettiş muavini olarak atanmışlardır. Aralarından yalnızca bir kişi istifa etmiştir. 10 Şubat 1927'de PTT'de ki görevinden istifa ederek İnhisarlar Umum Müdürlüğü yani Tekel Genel Müdürlüğü'ne geçen Ahmed İzzet Bey, tez çalışmalarımız devam ederken vefat eden gazeteci yazar Mehmet Ali Birand'ın babasıdır.²⁷¹

²⁶⁸ PGM, İKDB,SDMA, 4448 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

²⁶⁹ PGM, İKDB,SDMA, 4471 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

²⁷⁰ PTT Mekteb-i Âli Defteri (No: 620) s.62- PTT Mekteb-i Âli Defteri (No:621), s.2.

²⁷¹ PGM, İKDB,SDMA, 4319 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

Tablo 16: 1917 Senesi Mezunları (Fen Kısım)

1917 Senesi Mezunları	Sicil Numarası	Baba Adı ve Mesleği	Doğum Yeri ve Tarihi	İlk görev yeri	Son görev Yeri	Soyadı
Abdullah Necati Efendi	5562	İsmail Zühtü Efendi Telgraf Müdürü	İstanbul 1314 R. 1898-99	Diyarbakır Fen Müfettiş Muavini 30.09.1917	Telgraf ve Telefon Dairesi Başkanı 22.11.1951 emekli	Toner
Mehmet Hikmet Efendi	6388	Tekebaşzadelerden Mustafa Efendi Piyade Yüzbaşı	İstanbul 1314 R. 1897-99	Kastamonu Fen Müfettiş Muavini 7 Kasım 1917	Emlak ve Levazım Müdürü- 12.12.1948 emekli	Tekebaş
Ahmet İzzet Bey	4319	Mehmet Ali Bey Posta ve Telgraf ve Telefon Müdür-i Umumisi Posta Umur-ı Müdürü	İstanbul- 1312 R. 1896-97	İzmir Fen Müfettiş Muavini 13 Eylül 1917	Tetkikât ve Muhâsebât-ı Ecnebiye Kalem Mümeyyizi 10.02.1927 istifa	Birant
Rahmetullah Efendi	8818	Mustafa Efendi/Tüccar	Medine-i Münevvere 1304 R. 1888-89	Şam Müfettiş Muavini 15.10.1917	Fen Müfettişi 30 Temmuz 1953 emekli	Baydu

Ahmet İzzet Efendi soyadı kanunun kabulünden sonra Birant soyadını almıştır. Özlük dosyasında bulunan tercüme-i hal varakasının incelenmesinde ilk eğitimini Rehber-i Tahsil Mektebi ve hususi muallimler vasıtasıyla alan Ahmet İzzet Bey daha sonra Kadıköy’de Fransız (Senjosef) Koleji’ne dâhil olmuştur.

Dokuz sene ibtidai ve tali sınıflarını ikmal ettikten sonra dünya savaşının başlaması nedeniyle son sınıftan tasdikname almış ardından Beyoğlu’nda Alman mektebine girmiş oradan da bir sene Almanca eğitim alarak okulu terk etmiştir. Daha sonra PTT Mekteb-i Âlisine girerek şهادetname alan Ahmet İzzet Bey İngilizce, Almanca ve Fransızca bildiği sicil cüzdanında görülmektedir.

Abdullah Necati Efendi soyadı kanunun kabulünden sonra Toner soyadını almıştır. İstanbul’da bulunan yedi senelik idadi derecesinde olan Hadika-i Meşveret mektebinden mezun olduktan sonra Paris Elektrik Mektebi Alisi Telsiz Elektrik Şubesinden Telsiz Elektrik Mühendisi olarak mezun olmuştur. Fransızca bilen Abdullah Necati Toner 1933-34 yıllarında PTT Mekteb-i Âlisi eğitim kadrosuna girerek, Hesap ve Cebir öğretmeni olarak ders vermiştir.²⁷²

²⁷² PGM, İKDB,SDMA, 5562 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

Mehmet Hikmet Efendi soyadı kanununun kabulünden sonra Tekebaş soyadını almıştır. İptidai ve rüştiye tahsillerini Kabataş İdadisi ile İstanbul Lisesi ve Askeri Bahriye Mekteplerinde yapmıştır. Darülfünun Riyâziyât Şubesine devam ederken Edirne'ye tayini sebebiyle tahsiline devam edememiştir. Fransızca bilen Mehmet Hikmet Efendi 1949 yılında PTT Memurlar Kursu Aletler Dersi öğretmenliği de yapmıştır.²⁷³

Rahmetullah Efendi ise Baydu soyadını almıştır. R. 1304 Medine-i Münevvere doğumlu Rahmetullah Efendi, 15 Teşrinievvel 1333 (15 Ekim 1917) tarihinde Şam Fen Müfettiş Muavini olarak 1000 kuruş maaşla girdiği işinden, 30 Temmuz 1953 yılında Fen Müfettişi olarak emekli olmuştur.²⁷⁴

Diğer Mezunlardan Osman Fikret Efendinin okulla ilişiği devamsızlık yüzünden kesilmiştir. Osman Efendi telefon idaresine geçmesi nedeniyle okuldan çıkmıştır. Ragıp, İhsan ve Osman Ziver Efendiler hakkında ise detaylı bilgilere ulaşılamamıştır. Bunlardan İhsan ve Osman Ziver Efendiler 620 numaralı Mekteb-i Âli Defteri mezun kayıtlarında bulunurken, 621 numaralı Mekteb-i Âli Defteri mezun kayıtlarında isimleri geçmemektedir.

3.2.1.6. 1918 Senesi Mezunları

1918 yılına gelindiğinde mezun sayısı sekize (8) düşmüştür. Bu yıl mezun olan öğrenciler ise Ahmed Mahir, Jak Sarfati, Mehmed Ceylan, Hasan Rıza, İbrahim Fikret, İsmail Nevzat, Osman Haşim ve Süleyman Kamil Efendilerdir. Osman Haşim ve Süleyman Kamil Efendiler hakkında ise her iki Mekteb-i Âli Defterinde kayıt bulunmamaktadır.²⁷⁵ Bu yıl kayıtlardan görüldüğü üzere ilk defa okula gayrimüslim bir öğrencinin kabul edilmiştir. Ancak ilgilinin özlük dosyası bulunamamıştır. Mezunlardan 4687 sicil numaralı Mehmed Ceylan Efendinin ise özlük dosyasında soyadına dair bilgi bulunamamıştır.

²⁷³ PGM, İKDB, SDMA, 6388 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

²⁷⁴ PGM, İKDB, SDMA, 8818 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

²⁷⁵ PTT Mekteb-i Âli Defteri (No: 620) s.63- PTT Mekteb-i Âli Defteri (No:621), s.2.

Tablo 17: 1918 Senesi Mezunları (Fen Kısmı)

1918 Senesi Mezunları	Sicil Numarası	Baba Adı ve Mesleği	Doğum Yeri ve Tarihi	İlk görev yeri	Son görev Yeri	Soyadı
Mehmed Ceylan Efendi	4687	Ahmet Nuri Efendi	Maraş 1315 R. 1899-1900	İstanbul Muhabere Memuru 1918	Telekomünikasyon Eksperi 1956 emekli	
Hasan Rıza Efendi	4416	Ali Sacid Efendi Memur	İstanbul 1315 R. 1899-1900	Sivas Fen Müfettiş Muavini 1.11.1918	Erzurum Fen Müfettişi 21.06.1927 emekli	Dumrul
İbrahim Fikret Efendi	4617	Mehmet Ali Bey Posta ve Telgraf ve Telefon Müdür- i Umumisi Posta Umur-ı Müdürü	İstanbul 1316 R. 1900-1901	İstanbul Başmüdüri yeti Memur Mülazımı 1918	Beyoğlu Merkezi Muhaberat-ı Ecnebiye Memuru 1922	Birant
İsmail Nevzat Efendi	4784	Hafız Mustafa Efendi	Siroz 1315 R. 1899-1900	Kastamon u Fen Müfettiş Muavini 16.01.1919	Telgraf Umur-ı Kontrol Kalemi Katibi 1 Kasım 1923'te istifa	Soysal

Öğrencilerden Hasan Rıza Efendi ibtidai tahsilinden sonra Kocamustafapaşa Askeri Rüştiyesinden mezun olmuştur. Vefa ve Mercan Sultanilerinde tahsil gördükten sonra PTT Mekteb-i Âlisi'ne girmiştir. İstanbul doğumlu olup, soyadı kanunun kabulünden sonra Dumrul soyadını almıştır.²⁷⁶

Posta ve Telgraf ve Telefon Müdür-i Umumisi Posta Umur-ı Müdürü Mehmed Ali Beyin diğer bir çocuğu olan İbrahim Fikret Efendi İstanbul'da Rumi 1315 yılında doğmuştur. İstanbul Başmüdüriyeti Memur Mülazımı olarak 200 kuruş maaşla Rumi 1331 yılında işe başlayan İbrahim Fikret, soyadı kanunun kabulünden sonra Birant soyadını almıştır. İbrahim Fikret Birant'ın 1917 senesi mezunlarından Ahmed İzzet Bey'in kardeşi olduğu özlük dosyasının incelenmesinden anlaşılmıştır

İbrahim Fikret Efendi 1909'dan 1914 yılına kadar Kadıköy 'de bulunan Fransız (Senjosef) Koleji'ne devam etmiş ardından Beyoğlu'nda bulunan Alman Mektebinde tahsil görmüştür. Daha sonra PTT Mekteb-i Âlisine giren İbrahim Fikret Efendi Fransızca ve Almanca bilmekteydi. R. 1338 (1922) yılında Beyoğlu Merkezi

²⁷⁶ PGM, İKDB, SDMA, 4416 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

Muhâberât-ı Ecnebiyye Memuru olarak çalıştığı sicil cüzdanından anlaşılmaktadır.²⁷⁷ Fransızca bilen İsmail Nevzat Efendi, Soysal soy ismini almıştır.1 Teşrînisani 1339 (1 Kasım 1923) tarihinde istifa ederek Devlet Demiryolları idaresine geçmiştir.²⁷⁸

3.2.1.7. 1919 Senesi Mezunları

Bu yıl mezun sayısı bir önceki yıla oranla bir kişi artmış ve dokuz (9) kişi okuldan mezun olmuştur. Bu yıl mezun olan öğrenciler ise Yusuf Kenan, Nahid, Fahri, Mehmed Ali, Eyüb Sabri, Ali, Salih, Hilmi ve Feyzi Efendilerdir.²⁷⁹ Bunlardan yalnızca üç (3) kişinin sicil numarasına ulaşılmıştır. Tablo 18’de bu kişilere ait bilgiler verilmiştir.

Tablo 18: 1919 Senesi Mezunları (Fen Kısmı)

1919 Senesi Mezunları	Sicil Numarası	Baba Adı ve Mesleği	Doğum Yeri ve Tarihi	İlk görev yeri	Son görev Yeri	Soyadı
Yusuf Kenan Efendi	4227	Mehmet Eşref Efendi Uzunköprü Rüsumat Müd.	Preveze 1316 R. 1900-1901	İst. Telgraf Mrk. 3.Sınıf Muh. Mem.	Başmüfettiş 1948	Onat
Mehmed Ali Efendi	4306	İsmail Efendi	İstanbul 1316 R. 1900-1901	Heyet-i Fenniye Ressamı 1 Kasım 1920	Ankara Posta Telgraf Heyet-i Fenniye ve Levazım Kâtibi 1923	Gizer
Eyüb Sabri Efendi	4237	Eyüp Ömer Kahya Efendi	Siverek 1316 R. 1900-1901	Telgraf Umur-ı Müd. Kitabeti 28 Eylül 1919	Gnl. Müdür Yardımcısı 02.02.1962	Arserim

Bunlardan Eyüb Sabri Bey soyadı kanunu ile birlikte Arserim soyadını almıştır. Eyüb Sabri Bey Lozan görüşmeleri sırasında Ankara’da bulunan telgrafçılardan birisi olarak çalışmıştır.²⁸⁰ 4 Ekim 1949 yılında Teftiş Kurulu Başkanı olarak atanan Arserim 02.02.1962 yılında Genel Müdür Yardımcısı olarak emekliye ayrılmıştır.²⁸¹

Yusuf Kenan Efendi, soyadı kanunundan sonra Onat soyadını almıştır. Selanik ibtidaisi ve Rüştîyesini bitirdikten sonra, Hadika-i Meşveret mektebinde iki sene

²⁷⁷ PGM, İKDB, SDMA, 4617 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

²⁷⁸ PGM, İKDB, SDMA, 4784 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

²⁷⁹ PTT Mekteb-i Âli Defteri (No: 620) s.64- PTT Mekteb-i Âli Defteri (No:621), s.2.

²⁸⁰ İstiklal Harbi’imizde PTT, PTT Genel Müdürlüğü, Ankara 2009, s. 330.

²⁸¹ PGM, İKDB, SDMA, 4237 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

eğitim görmüştür. Mühendis Mekteb-i Âlisi'nin ikinci sınıfından ayrılarak PTT Mekteb-i Âlisi'ne girmiştir. Rumca ve Fransızca bildiği sicil cüzdanının incelenmesinde görülmüştür.²⁸²

Mehmed Ali Efendi soyadı kanunu ile birlikte Gizer soyadını almıştır. Kasımpaşa Numune Mektebi Rüştiyesinden mezun olduktan sonra Kabataş Sultanisinin dokuzuncu sınıfından tasdikname almıştır. Âlâ derece şehâdetnâme alarak mezun olduğu ve Fransızca bildiği özlük dosyasının incelenmesinden anlaşılmıştır. 20 Kânûnisânî 1339 (20 Ocak 1923) tarihinde istifa ettiği özlük dosyasından anlaşılmaktadır.²⁸³

PTT Mekteb-i Âlisi'nin 1933 yılı öğretmenlerinden Mehmet Nahit İpekoğlu'nun okulun 1919 yılı mezunlarından Nahid Efendi olduğu anlaşılmıştır. Telgraf Aletleri dersi öğretmenliği olarak görev yapan Mehmet Nahit R.1317 (1901-1902) İstanbul doğumludur. Babası İbrahim Neşet Beydir. Fransızca bilen Mehmet Nahit Efendi 1919 tarihinde Kastamonu Fen Müfettişi olarak göreve başlamış, Başmüfettiş olarak 1954 yılında emekli olmuştur.²⁸⁴

3.2.1.8. 1920 Senesi Mezunları

Mektebin fen kısmından bu sene mezun olan öğrenci sayısı PTT Mekteb-i Âli defterlerinden anlaşıldığı üzere yalnızca bir (1) kişidir. Bu kişi ise Hacı Muhtar oğlu Ertuğrul Efendidir. Her iki defterde de detaylı bilgi olmadığı gibi sicil numarasına da ulaşılammıştır.²⁸⁵

3.2.1.9. 1921 Senesi Mezunları

1921 yılına gelindiğinde okuldan mezun olan öğrenci sayısı on (10) kişidir. Bunlar Hadi, Muhiddin, Osman, Sâkin, Fahri, İlhami, Vafî, Macid, Nuri ve Masum

²⁸² PGM, İKDB, SDMA, 4227 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

²⁸³ PGM, İKDB, SDMA, 4306 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

²⁸⁴ PGM, İKDB, SDMA, 6965 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

²⁸⁵ PTT Mekteb-i Âli Defteri (No: 620) s.65- PTT Mekteb-i Âli Defteri (No:621), s.2.

Efendilerdir.²⁸⁶ Tablo 19’da bu kilerin mezuniyet dereceleri bulunmaktadır. Sicil numaraları olmadığı için kişiler hakkında detaylı bilgilere ulaşılamamıştır.

Tablo 19: 1921 Senesi Mezunları (Fen Kısmı)

1921 Senesi Mezunları	Mezuniyet Derecesi
Hadi Efendi	Pekiyi
Muhiddin Efendi	Pekiyi
Osman Efendi	İyi
Sâkin Efendi	İyi
Fahri Efendi	İyi
İlhami Efendi	İyi
Vasfi Efendi	İyi
Macid Efendi	İyi
Nuri Efendi	Orta
Masum Efendi	Orta

3.2.1.10. 1922 Senesi Mezunları

Bu sene okulun fen kısmından mezun olan öğrenci sayısı bir önceki yılda olduğu gibi on (10) kişidir. Bu kişiler Mehmed Emin, Fuad, Alaaddin, İbrahim Şükrü, Abdülkerim, Muhiddin, Hilmi, Hayati, Abdullah ve Mehmed Fuad Efendilerdir.²⁸⁷ Bu yıla ait veriler yalnızca 620 numaralı Mekteb-i Âli Defteri’nde bulunmaktadır. Defterde yalnızca öğrencilerin yılsonunda girmiş olduğu sınavlarda almış oldukları puanlar ve mezuniyet dereceleri mevcuttur, Sicil numaraları kaydedilmediği için kişiler hakkında detaylı bilgilere ulaşılamamıştır. Mezunlardan İbrahim Şükrü, Mehmed Fuat, Mehmed Emin Efendiler 1933 ve 1934 döneminde PTT Mekteb-i Âlisi’nde öğretmen olarak çalışmışlardır.

²⁸⁶PTT Mekteb-i Âli Defteri (No: 620) s.67.

²⁸⁷PTT Mekteb-i Âli Defteri (No: 620) s.68.

Tablo 20: 1922 Senesi Mezunları (Fen Kısmı)

1922 Senesi Mezunları	Mezuniyet Derecesi
Mehmed Emin Efendi	Pekiyi
Fuad Efendi	Pekiyi
Alaaddin Efendi	İyi
İbrahim Şükrü Efendi	İyi
Abdülkerim Efendi	İyi
Muhiddin Efendi	İyi
Hilmi Efendi	İyi
Hayati Efendi	İyi
Abdullah Efendi	İyi
Mehmed Fuad Efendi	İyi

İbrahim Şükrü Efendi R. 1319 (1903-1904) Halep doğumludur. Babası Yüzbaşı Şükrü Beydir. PTT Mekteb-i Âlisi'ne girmeden önce Tekirdağ İdadisini bitiren İbrahim Şükrü Efendi Arapça ve Fransızca bilmekteydi. İbrahim Şükrü Efendi soyadı kanunu ile birlikte Esgün soy ismini almıştır. 1 Ağustos 1922 yılında İttihat Mersûle memuru olarak girdiği işinden, 23 Ekim 1944 yılında Fen Dairesi Başkanlığı Başkan Yardımcısı görevindeyken ayrılmıştır.²⁸⁸

Bursa Askeri İdadisini bitirdikten sonra PTT Mekteb-i Âlisi'ne giren Mehmed Fuad Efendi R. 1308 (1892-1893) Ankara doğumludur. Babası Mehmed Ali Beydir. Almanca, Fransızca ve Rusça bilen Mehmed Fuad Efendi 1918 yılında Muhasebe Müdürlüğü Kâtibi olarak işe başlamıştır. Sicil cüzdanın incelenmesi neticesinde Mehmed Fuad Efendinin Tokat soy ismini aldığı anlaşılmıştır.²⁸⁹

Mehmed Emin Efendinin soyadının Sözen olduğu ve 1933 yılı PTT Mekteb-i Âlisi öğretmenlerinden olduğu tespit edilmesine rağmen bu kişiye ait özlük dosyasına ulaşılammıştır.

²⁸⁸ PGM, İKDB,SDMA, 4674 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

²⁸⁹ PGM, İKDB,SDMA, 4321 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

3.2.1.11. 1928 Senesi Mezunları

Bu sene okuldan toplam dokuz (9) kişi mezun olmuştur. Bunlar ise Ekrem, Hayreddin, İsmail Hakkı, İlhami, Nevzad, Müeyyed, Halil, Necati ve Edhem Efendilerdir.²⁹⁰ 620 numaralı Mekteb-i Âli Defteri'nde, Tablo 21'de görüldüğü üzere bu kişilerin mezuniyet derecelerine ulaşılmaktadır.

Tablo 21:1928 Senesi Mezunları (Fen Kısmı)

1928 Senesi Mezunları	Baba Adı	Mezuniyet Derecesi
Ekrem Efendi	Fettah Efendi	Pekiye
Hayreddin Efendi	Halil Efendi	Pekiye
İsmail Hakkı Efendi	Mehmed Rıfat Efendi	Pekiye
İlhami Efendi	Mehmed Şerafeddin Efendi	Pekiye
Nevzad Efendi	Bahaaddin Efendi	Pekiye
Müeyyed Efendi	İsmail Efendi	Pekiye
Halil Efendi	Sabri Efendi	İyi
Necati Efendi	Ömer Efendi	İyi
Edhem Efendi	Süleyman Efendi	Pekiye

3.2.1.12. 1929 Senesi Mezunları

PTT Mekteb-i Âlisi'nden 1929 yılında fen kısmından olmak üzere yedi (7) kişi mezun olmuştur. Bu kişiler İbrahim, Ali Rıza, Hayreddin Baha, Abdulkadir, Süreyya, Fazıl ve Hayreddin Efendilerdir.²⁹¹ Her iki Mekteb-i Âli Defteri'nde de bu seneki mezunların sicil numaralarına ait kayıt bulunmamaktadır. Tablo 22'de görüldüğü üzere bu kişilerin yalnızca mezuniyet derecelerine ulaşılmaktadır.

²⁹⁰PTT Mekteb-i Âli Defteri (No: 620) s.72.

²⁹¹PTT Mekteb-i Âli Defteri (No: 620) s.73.

Tablo 22: 1929 Senesi Mezunları (Fen Kısmı)

1929 Senesi Mezunları	Baba Adı	Mezuniyet Derecesi
İbrahim Efendi	Abdullah Efendi	Pekiye
Ali Rıza Efendi	H. Fehmi	Pekiye
Hayreddin Baha Efendi	Lütfullah Efendi	Pekiye
Abdulkadir Efendi	Hüsnü Efendi	İyi
Süreyya Efendi	Mehmet Efendi	İyi
Fazıl Efendi	Mehmet Efendi	Orta
Hayreddin Efendi	Mustafa Efendi	Orta

3.2.1.13. 1930 Senesi Mezunları

Okul fen kısmından bu sene son mezunlarını vermiş ve toplam 27 kişi okuldan mezun olmuştur. Bu kişilerin isimleri ise; Müfid, Tıngır, Hayri, Ali Haydar, Bahaeddin, Süleyman Sırrı, Fikret, Şükrü, Mehmed Asıf, Hüseyin Rüşdü, İbrahim Edhem, Kadri, Yusuf Ziya, Mehmed Feyzi, Selahaddin, İsmail Hakkı, Ahmed Hikmet, Mehmed Sinan, Mustafa Cavid, Burhaneddin, Kazeman, Remzi, Ohannes, Mehmed Ali, İlhami, Fevzi ve Cafer Sadık Efendilerdir. Bu öğrencilerin tamamı okuldan *Aliyyü'l-âlâ* yani *pekiye* derece ile mezun olmuşlardır. Bu kişilere ait sicil numaraları PTT Mekteb-i Âli defterinde bulunmamaktadır.²⁹²

3.2.2. Tedrisât-ı Âdiye (İdare Kısmı)

Mekteb-i Âli defterleri kayıtlarına göre okulun Tedrisât-ı Âdiye yani idare kısmından 1918 yılından başlayarak 1934 yılına kadar sekiz dönem boyunca toplam yüz yedi (107) öğrencinin mezun olduğu anlaşılmaktadır.²⁹³ PTT Mekteb-i Âlisi'nin İdare kısmı ilk mezunlarını, okulun 1910 yılında açılmasına rağmen, 1918 yılında vermiştir. 1918'den 1922 yılına kadar okulun bu bölümünden toplam yirmi yedi (27)

²⁹² PTT Mekteb-i Âli Defteri (No: 620) s.75.

²⁹³ PTT Mekteb-i Âli Defteri (No: 620) s.64-76, PTT Mekteb-i Âli Defteri (1329-1338), Defter No: 621, s.2.

kişi mezun olmuştur. 1922 yılında mezun vermeyen idare kısmı, 1924'ten 1926 yılına kadar elli beş (55) öğrenciyi mezun etmiştir. Okul son mezunlarını idare kısmından olmak üzere 1934 yılında yirmi beş (25) kişiyle vererek kapanmıştır.

3.2.2.1. 1918 Senesi Mezunları

PTT Mekteb-i Âlisi'nin İdare kısmı ilk mezunlarını 1918 yılında vermiştir. Okulun 1910 yılında açılmasına rağmen idare kısmının bu yıla kadar mezun vermemesinde, Posta ve Telgraf Nezâreti'nin ilk etapta teknik eleman eksikliğini gidermek ihtiyacı etkili olmuştur diyebiliriz. Okulun bu kısmında mezun olan öğrencilerin buldukları görevlere bakıldığında, teknik kadrolardan daha ziyade memurluk gibi görevlerde buldukları görülecektir.

Okuldan bu yıl toplam on üç (13) öğrenci mezun olmuştur. Bu öğrenciler; Ali Rıza, Mustafa Ragıb, İsmail Zeki, Ali Fuad, Mahmud Celaleddin, Raif, Ahmed Niyazi, Osman Nuri, Mehmed Ziya, Mazhar, Osman Zeki, Mehmed Fuad ve Osman Suphi Efendilerdir. 621 numaralı Mekteb-i Âli Defterinde bu kişilere ait sicil numaraları bulunmaktadır.²⁹⁴ Tablo 23'te sicil numaralarına ulaşılan kişiler hakkında detaylı bilgiler bulunmaktadır.

²⁹⁴PTT Mekteb-i Âli Defteri (No: 620) s.64- PTT Mekteb-i Âli Defteri (No:621), s.2.

Tablo 23: 1918 Senesi Mezunları (İdare Kısmı)

1918 Senesi Mezunları	Sicil Numarası	Baba Adı ve Mesleği	Doğum Yeri ve Tarihi	İlk görev yeri	Son görev Yeri	Soyadı
Mustafa Ragıp Efendi	4505	Hafız Ahmet Bey	Dersââdet 1314 R. (1898-99)	İstanbul Telgraf Merkezi Muhabere Memuru 23.06.1918	Posta Umur-1 Kalemi Katibi 1 Ağustos 1927 istifa	
İsmail Zeki Efendi	4299	Mehmet Safittin Bey Van Vilayeti Mektupçusu	İstanbul 1310 R. (1894-95)	İstanbul Paket Postanesi Paket Memurluğu 1334 R. -1918	İstanbul Bölge Başmüdüriyeti Murakıbbı 1951	Gazimihal
Ali Fuad Efendi	4152	Mithat Efendi	İskilip 1317 R. (1901-1902)	İstanbul Telgraf Mrk. Memuru 1 Kasım 1918	Galata Merkezi İttihad Mersûle Memuru 1 Eylül 1924	
Mahmud Celaleddin Efendi	4211	Hüseyin Hüsnü Efendi İlmiyeden	İstanbul 1316 R. (1900-1901)	İstanbul Postanesi İstimalat Şubesi Memuru 8 Eylül 1918	İstanbul Postanesi İstimalat Şubesi Memuru 30 Eylül 1924	Toksoy
Raif Efendi	4818	Mehmet Feyzi Efendi Çarşamba Posta ve Telgraf Mrk. Müd.	Çarşamba 1317 R. (1901-1902)	Trabzon Başmüdürlüğü Memuru 1918	Konya Müdür Muavini 1939	Apaydın
Osman Nuri Efendi	4777	İsmail Hakkı Efendi Rûsumat Müfettişlerinden	Selanik 1315 R. (1899-1900)	İstanbul Telgraf Merkezi Memuru 1918	TBMM PTT Müdürü 26.10.1951 emekli	Meltem
Mehmed Ziya Efendi	5026	İsmail Şevki Efendi/Bahriye Kolağalarından	İstanbul 1316 R. (1900-1901)	İstanbul Telgraf 3.Sınıf Muhabere Memuru 1918	Fındıklı Postanesi Memuru 1925	
Osman Zeki Efendi	4391	Abdullah Efendi	İzmir/Şehirköy 1316 R. (1900-1901)	İstanbul Başmüdüriyeti Pul Memuru 17.09.1918	Emlak ve Levazım Müdürlüğü ayniyat Başsaymanı 09.01.1954 emekli	Koylan
Mehmed Fuad Efendi	4279	Ferit Bey	İstanbul 1317 R. (1900-1901)	İstanbul Posta Memuru 1918	Beyoğlu Postanesi Memuru 1920	
Osman Suphi Efendi	4457	Mustafa İsmet Bey Posta ve Telgraf Müd. Müdür Muavini	İstanbul 1318 R. (1901-1902)	İstanbul Telgraf Merkezi Muhabere Memuru 17.09.1918	İstanbul Paket Postanesi Memuru 30.01.1930 istifa	Umar

Mustafa Ragıb Efendi ibtidai ve rüştiye tahsillerini Galatasaray Sultanisi'nde yapmıştır. Fransızca bilen Mustafa Ragıb Efendi 1 Ağustos 1927'de istifa ederek Dâhiliye Vekâletine geçmiştir.²⁹⁵

Sicil cüzdanına göre İsmail Zeki Efendi Gazi Köse Mihal Bey sülalesindedir. Soyadı kanunu ile birlikte Gazimihal soyadını alan İsmail Zeki Efendi, İptidai ve Rüştiye tahsilini özel hocayla yaptıktan sonra İdadi tahsilini Kocamustafapaşa Askeri Rüştiyesinde yapmıştır. Ardından sanayi-i Nefise Mektebine giren İsmail Zeki Efendinin Fransızca bildiği sicil cüzdanında belirtilmektedir.²⁹⁶

Ali Fuad Efendi Kadıköy Sultanisinin üçüncü sınıfına kadar okuyarak tasdikname almıştır. Fransızca bilen Ali Fuad Efendi, 1 Teşrinisâni 1334'de (1 Kasım 1918) 400 kuruş maaşla İstanbul Telgraf Merkezi memuru olarak girdiği işinden, 1 Eylül 1340 (1 Eylül 1924) tarihinde, Adliye Vekâleti Celilesi tarafından Eskişehir mahkeme-i asliye azalığına tayin edilmesi nedeniyle ayrılmıştır.²⁹⁷

Mahmud Celaledin Efendi soyadı kanunu ile birlikte Toksoy soyadını almıştır. Yedi Yüz kuruş maaşla, Rumi 1334 (1923) yılında İstanbul Postanesi İstimalat Şubesi memuru olarak işe giren Toksoy'un Fransızca okuyup yazabildiği sicil cüzdanında görülmüştür.²⁹⁸

Raif Efendi bir süre PTT'de çalıştıktan sonra Aksi Seda (Samsun) gazetesinde gazetecilik mesleğine başlamıştır. Raif Efendi İstanbul'un çeşitli gazetelerinde yazı işlerinde çalışmış ve Hürriyet Gazetesinde düzeltmenlik yapmıştır.²⁹⁹ Ayrıca sicil cüzdanın incelenmesi sonucunda soyadı kanunu ile Apaydın soyadını almış olduğu anlaşılmaktadır.³⁰⁰

²⁹⁵ PGM, İKDB, SDMA, 4505 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

²⁹⁶ PGM, İKDB, SDMA, 4299 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

²⁹⁷ PGM, İKDB, SDMA, 4152 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

²⁹⁸ PGM, İKDB, SDMA, 4211 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

²⁹⁹ <http://www.tgc.org.tr/uyeler/yitirdiklerimiz.html>-29.01.2012

³⁰⁰ PGM, İKDB, SDMA, 4818 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

R. 1315 (1899-1900) Selanik doğumlu Osman Nuri Efendi soyadı kanunu ile birlikte Meltem soyadını almıştır. Fransızca bilen Osman Nuri Efendi 26.10.1951 tarihinde T.B.M.M PTT Müdürlüğünden emekli olmuştur.³⁰¹

Osman Zeki Efendi Selanik ibtidaisi ve Rüştiyesindeki tahsilinden sonra Alyans Mektebi'ne devam etmiştir. Ardından İttihad-ı Terakki Mektebi yedinci sınıfa kabul edilen Osman Zeki burada üç (3) sene tahsil gördükten sonra PTT Mekteb-i Âlisi'ne girmiştir. R. 1334 (1918) tarihinde mektebin idari kısmından mezun olan Osman Zeki Efendi 17 Eylül 1334 (17 Eylül 1918) tarihinde 700 kuruş maaşla İstanbul Başmüdüriyeti Pul Memuru olarak başladığı görevinden, Yunanlıların İzmir'i işgal etmesi nedeniyle 26 Haziran 1336 (26 Haziran 1920) tarihinde ayrılmak zorunda kalmıştır. Osman Zeki Efendi soyadı kanunu ile birlikte Koylan soyadını almıştır.³⁰²

Osman Suphi Efendi Soyadı kanunu ile birlikte Umar soyadını almıştır. Fransızca bilen Osman Suphi yedi yüz kuruş (700) maaşla 17 Eylül 1334 (17 Eylül 1918) tarihinde İstanbul Telgraf Merkezinde muhabere memuru olarak girdiği işinden, ailevi sebeplerini mazeret göstererek 30 Ocak 1930 tarihinde istifa etmiştir. Osman Suphi Efendi'nin daha sonra Ziraat Bankası'na girdiği anlaşılmaktadır.³⁰³

3.2.2.2. 1919 Senesi Mezunları

1919 yılında okulun idare kısmından yedi (7) öğrenci mezun olmuştur. Bunlar Mehmed Celâleddîn, Abdalbâkî, Suphi, Mehmed Aziz, Mehmed Cemil, Yunus İhsân ve Mehmet Orhan Efendilerdir.³⁰⁴ 621 numaralı Mekteb-i Âli Defterinde bulunan sicil numaralarından bu kişilere ait özlük dosyalarına ulaşılmış ve Tablo 24'teki bilgiler oluşturulmuştur.

³⁰¹ PGM, İKDB,SDMA, 4777 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı

³⁰² PGM, İKDB,SDMA, 4391 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı

³⁰³ PGM, İKDB,SDMA, 4457 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

³⁰⁴ PTT Mekteb-i Âli Defteri (No: 620) s.65- PTT Mekteb-i Âli Defteri (No:621), s.2.

Tablo 24: 1919 Senesi Mezunları (İdare Kısmı)

1919 Senesi Mezunları	Sicil Numarası	Baba Adı ve Mesleği	Doğum Yeri ve Tarihi	İlk görev yeri	Son görev Yeri	Soyadı
Mehmed Celâleddin Efendi	4233	Ömer Efendi Tüccar	İstanbul 1315 R. (1899-1900)	A.Hisarı Mrk Memuru 9 Nisan 1919	İstanbul Bölge Başmüdür Kalem Şefi 15.07.1954'te emekli olmuştur.	Başarır
Abdülbaki Efendi	4523	Mehmed Vasıf Efendi	Bağdat 1316 R. (1899-1900)	İstanbul Başmüdür. Mülazımı 1919	Ankara Paket Mrk. Müdürü	Türüng
Mehmed Aziz Efendi	4494	Alişan Efendi Bahriye Binbaşısı	İstanbul 1316 R. (1899-1900)	Beyoğlu Post. Mevrûde Memuru 1 Ocak 1920	Beyoğlu Post. Mevrûde Memuru 10 Şubat 1923	
Mehmed Cemil Efendi	4270	Ali Efendi Ambar Memuru	Medine-i Münevvere 1318 R. (1902-1903)	İstanbul Paket Postanesi Memuru 4 Aralık 1920	Beyoğlu Posta Memuru 1 Ocak 1924	Avarkan
Yunus İhsan Efendi	4364	İsmail Hakkı Efendi	Üsküdar 1317 R. (1901-1902)	İstanbul Postanesi İttihad Mersûle Memuru 1 Ocak 1920	Aynı yerde çalışırken 6 Nisan 1922'de vefat	
Mehmet Orhan Efendi	4480	Mehmet Reşid Bey Boyabat Kaymakamı	Dersaâdet 20 Aralık 1900	Galata Paket Postanesi Mevrûde ve Mersûle Muvacehe Katibi 1 Ağustos 1920	İstanbul Telgraf Memuru 6 Eylül 1929'da istifa.	Tanji

Mehmed Celâleddin Efendi soyadı kanunu ile birlikte Başarır soyadını almıştır. İstanbul Sultanisi'nin sekizinci sınıfından tasdikname aldıktan sonra PTT Mekteb-i Âlisine giren Mehmed Celâleddin Efend'nini Fransızca bildiği özlük dosyasından anlaşılmaktadır.³⁰⁵

R. 1316 (1900-1901) Bağdat doğumlu Abdülbâki Efendi Bağdat'ta gördüğü ibtidai tahsilinden sonra Kadıköy'de bulunan Alman Mektebi'ne bir sene yine bir sene olmak üzere Kumkapı Fransız Mektebi'ne devam ederek Rüştiye ve İdadi tahsilini tamamlamıştır. Soyadı kanunu ile Türüng soyadını alan Abdülbâki Efendi'nin Fransızca bildiği sicil cüzdanında görülmektedir.³⁰⁶

³⁰⁵ PGM, İKDB, SDMA, 4233 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

³⁰⁶ PGM, İKDB, SDMA, 4523 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

Mehmed Aziz Efendi ibtidai ve rüştiye tahsilinin ardından İstanbul Sultanisi'nin 3.sınıfından tasdikname almıştır. İngilizce ve Fransızca bilen Mehmed Aziz Efendinin 10 Şubat 1923 tarihinde işine son verilmiştir.³⁰⁷

Medine-i Münevvere 10 Teşrinievvel 1316 (23 Ekim 1900) doğumlu Mehmed Cemil Efendi Medine-i Münevvere İdadisini bitirmiştir. Fransızca ve Arapça bildiği anlaşılan Mehmed Cemil Beyin soyadı kanunuyla birlikte Avarkan soyadını aldığı anlaşılmıştır. Mehmed Cemil Efendinin sicil cüzdanında lakabı kısmında Dağıstanlı Şeyh Mehmed olarak anıldığı da belirtilmiştir.³⁰⁸

Boyabat eski kaymakamlarından olan Mehmed Reşid Beyin oğlu olan Mehmet Orhan Efendi soyadı kanunu ile Tanji soyadını almıştır. Beşiktaş Rüştiyesinden sonra Kabataş ve Nişantaşı Sultanilerine devam etmiştir. Mehmed Orhan Efendi ailevi sebeplerini mazeret göstererek 1929 yılında istifa etmiştir.³⁰⁹

3.2.2.3. 1920 Senesi Mezunları

Okulun İdare kısmından bu yılda mezun olanların sayısı yalnızca dört (4) kişidir. Bu kişiler Hasan Tahsin, Ziyaeddin, Zeki ve İrfan Efendilerdir. Bu kişiler hakkında sadece 620 numaralı Mekteb-i Âli Defteri'nde bilgiler bulunmaktadır. Kişilerin sicil numarası bulunmamaktadır. Bu kişilere ait mezuniyet dereceleri Tablo 25'te verilmiştir.³¹⁰

Tablo 25: 1920 Senesi Mezunları (İdare Kısmı)

1920 Senesi Mezunları	Mezuniyet Derecesi
Hasan Tahsin Efendi	İyi
Ziyaeddin Efendi	İyi
Zeki Efendi	İyi
İrfan Efendi	Orta

³⁰⁷ PGM, İKDB, SDMA, 4494 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

³⁰⁸ PGM, İKDB, SDMA, 4270 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

³⁰⁹ PGM, İKDB, SDMA, 4480 Numaralı Özlük Dosyası, Sicil Cüzdanı.

³¹⁰ PTT Mekteb-i Âli Defteri (No: 620) s.66.

3.2.2.4. 1921 Senesi Mezunları

1921 yılında idare kısmından toplam üç (3) öğrenci mezun olmuştur. Bunlar Halid, Hüsameddin ve Alaaddin Efendilerdir. Sicil numaraları kayıtlarda yer almadığı için kişiler hakkında detaylı bilgilere ulaşılammıştır. Baba adları ve mezuniyet derecelerine ait bilgiler Tablo 26’da verilmiştir.³¹¹

Tablo 26: 1921 Senesi Mezunları (İdare Kısmı)

1921 Senesi Mezunları	Baba Adı	Mezuniyet Derecesi
Halid Efendi	Hüseyin Efendi	İyi
Hüsameddin Efendi	Yusuf Efendi	Orta
AlaaddinEfendi	Yusuf Efendi	Orta

3.2.2.5. 1924 Senesi Mezunları

PTT mekteb-i Âlisi, Osmanlı döneminde kapanmasının ardından Türkiye Cumhuriyeti döneminde tekrar açılması üzerine, ilk mezunlarını idare kısmından 1924 yılında vermiştir. Bu yıl okuldan on dört (14) öğrenci mezun olmuştur. Bu kişiler ise Abdülhamid, Hüseyin Hüsnü, İsmail Hakkı, Musa, İrfan Hayati, Mehmed Said, Necmeddin, Süreyya, Refik, Mustafa Fehim, Ahmed Cemil, Ahmed, Nuri ve Ali Ekrem Efendilerdir.³¹²

Bu kişilere ait bilgiler yalnızca 620 numaralı Mekteb-i Âli Defteri’nde bulunmaktadır. Kayıtlarda öğrencilerin sicil numaraları bulunmamakla birlikte, mezuniyet derecelerine ulaşılmaktadır. Tablo 27’de bu bilgiler verilmiştir.

³¹¹PTT Mekteb-i Âli Defteri (No: 620) s.68.

³¹²PTT Mekteb-i Âli Defteri (No: 620) s.69.

Tablo 27: 1924 Senesi Mezunları (İdare Kısmı)

1924 Senesi Mezunları	Mezuniyet Dereceleri
Abdülhamid Efendi	Pekiyi
Hüseyin Hüsnü Efendi	Pekiyi
İsmail Hakkı Efendi	Pekiyi
Musa Efendi	İyi
İrfan Hayati Efendi	İyi
Mehmed Said Efendi	İyi
Necmeddin Efendi	İyi
Süreyya Efendi	İyi
Refik Efendi	İyi
Mustafa Fehim Efendi	İyi
Ahmed Cemil Efendi	İyi
Ahmed Efendi	Orta
Nuri Efendi	Orta
Ali Ekrem Efendi	Orta

3.2.2.6. 1925 Senesi Mezunları

1925 yılında okulun idare kısmından on dokuz (19) kişi mezun olmuştur. Bu kişiler ise Mehmed Ekrem, Hayreddin, Hasan Tahsin, Arif Hikmet, Cemaleddin, İbrahim Fuad, İrfan, Necmeddin, Mustafa Nuri, Hüseyin İlhami, Baha, Şerif, Mustafa, Ahmed Kemal, Hilmi, Hakkı, Ahmed Faik, Fahreddin ve Burhaneddin Efendilerdir.³¹³ Bu seneki mezunlar hakkında yalnızca 620 numaralı Mekteb-i Âli Defteri'nde bulunan kayıtlardan bilgi alabiliyoruz. Defterde öğrencilerin sicil numaraları verilmemekle birlikte, baba adları ve mezuniyet dereceleri hakkında kayıtlar bulunmaktadır. Tablo 28'de bu kişilerin mezuniyet dereceleri ve baba isimlerine ait bilgiler verilmiştir.

³¹³PTT Mekteb-i Âli Defteri (No: 620) s.70.

Tablo 28: 1925 Senesi Mezunları (İdare Kısmı)

1925 Senesi Mezunları	Baba Adı	Mezuniyet Dereceleri
Mehmed Ekrem Efendi	Fethullah Efendi	Pekiyi
Hayreddin Efendi	Hayrullah Efendi	İyi
Hasan Tahsin Efendi	Hacı Abdülkadir Efendi	İyi
Arif Hikmet Efendi	Ahmed Efendi	İyi
Cemaleddin Efendi	Şükrü Efendi	İyi
İbrahim Fuad Efendi	Hüseyin Avni Efendi	İyi
İrfan Efendi	Hacı Mehmed Efendi	İyi
Necmeddin Efendi	Mehmed Nuri Efendi	Orta
Mustafa Nuri Efendi	Mehmed Efendi	Orta
Hüseyin İlhami Efendi	Mehmed Cemil Efendi	Orta
Baha Efendi	Abdurrahman Efendi	Orta
Şerif Efendi	Hüseyin Efendi	Orta
Mustafa Efendi	Hüseyin Efendi	Orta
Ahmed Kemal Efendi	Mustafa Efendi	Orta
Hilmi Efendi	İsmail Efendi	Orta
Hakkı Efendi	Hüseyin Fahri Efendi	Orta
Ahmed Faik Efendi	Mehmed Emin Efendi	Orta
Fahredden Efendi	Selahaddin Efendi	Orta
Burhaneddin Efendi	Emin Sami Efendi	Orta

3.2.2.7. 1926 Senesi Mezunları

Okulun idare kısmından bu sene toplam yirmi iki (22) kişi mezun olmuştur. Bu kişiler ise Necati Ömer, Necati Nuri, Muhlis, Ahmed İlhami, Hasan Süreyya, Halil, Kemal Ziya, Refik, Ahmed Kemal, Ziya, Şemseddin, Ahmed Müslim, Bahaddin, Kazım, Hikmet, Seyyid Ali, Mehmed Hilmi, Celal, Kadri, Saadeddin, İhsan ve Hilmi Efendilerdir.³¹⁴ Tablo 29’da bu kişilerin mezuniyet dereceleri ve baba isimlerine ait bilgiler verilmiştir.

³¹⁴PTT Mekteb-i Âli Defteri (No: 620) s.71.

Tablo 29: 1926 Senesi Mezunları (İdare Kısmı)

1926 Senesi Mezunları	Baba Adı	Mezuniyet Dereceleri
Necati Ömer Efendi	Osman Efendi	Pekiyi
Necati Nuri Efendi	Mehmed Nuri Efendi	Pekiyi
Muhlis Efendi	İsmail Hakkı Efendi	Pekiyi
Ahmed İlhami Efendi	Şerafeddin Efendi	Pekiyi
Hasan Süreyya Efendi	Mehmed Efendi	İyi
Halil Efendi	Sabri Efendi	İyi
Kemal Ziya Efendi	Ziyaeddin Efendi	İyi
Ahmed Kemal Efendi	Şükrü Efendi	İyi
Refik Efendi	Mehmed Efendi	Orta
Ziya Efendi	Kazım Efendi	Orta
Şemseddin Efendi	Ali Raci Efendi	Orta
Ahmed Müslim Efendi	Abdul Efendi	Orta
Bahaddin Efendi	Mehmed Efendi	Orta
Kazım Efendi	Yusuf Efendi	Orta
Hikmet Efendi	Halid Efendi	Orta
Seyyid Ali Efendi	Midhat Efendi	Orta
Mehmed Hilmi Efendi	Şükrü Efendi	Orta
Celal Efendi	Nuri Efendi	Orta
Kadri Efendi	İbrahim Efendi	Orta
Saadeddin Efendi	Tevfik Efendi	Orta
İhsan Efendi	Cumhur Efendi	Orta
Hilmi Efendi	Eyüb Sabri Efendi	Orta

3.2.2.8. 1934 Senesi Mezunları

Okul 1926 senesinden sonra idare kısmından bu yıla kadar mezun vermemiştir. Bu yıl okul son mezunlarını vermiştir. 1934 senesinde okuldan, idare kısmından olmak üzere, toplam yirmi beş (25) kişi mezun olmuştur. Bu kişiler ise; Naci, Burhan, Cahit, Halil, Şahin, H. Şahin, Hulusi, Selati, Hikmet, Kenan, Şaban, Arif, Ziya, Hüsnü, Ahmet, Osman, Zühtü, Abdullah, Hasan ve Şerif Efendilerle, Semahat ve Peyman Hanım okulun son sene mezunlarındandır. Okulun son senesinde ilk defa

kadın öğrencilerin kaydına rastlanmaktadır.³¹⁵ Sicil numaraları defter kayıtlarında bulunmadığı için kişiler hakkında detaylı bilgilere ulaşılmamıştır. Tablo 30’da bu kişilerin mezuniyet dereceleri verilmiştir.

Tablo 30: 1934 Senesi Mezunları (İdare Kısmı)

1934 Senesi Mezunları	Mezuniyet Dereceleri
Naci Efendi	İyi
Burhan Efendi	Orta
Cahit Efendi	Pekiyi
Halil Efendi	Orta
Şahin Efendi	Orta
H. Şahin Efendi	İyi
Hulusi Efendi	Orta
Selati Efendi	İyi
Hikmet Efendi	Orta
Kenan Efendi	İyi
Şaban Efendi	Pekiyi
Arif Efendi	İyi
Ziya Efendi	Orta
Hüsnü Efendi	Orta
Ahmet Efendi	Orta
Osman Ali Efendi	Orta
Zühtü Efendi	Orta
Abdullah Efendi	Orta
Hasan Efendi	Orta
Şerif Efendi	İyi
Semahat Hanım	Pekiyi
Peyman Hanım	İyi

Özlük dosyalarına ulaşılan kişiler hakkında verilen bilgiler doğrultusunda mezunlar hakkında genel bir değerlendirme yapacak olursak; PTT Mekteb-i Âlisinden mezun olan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu İstanbul doğumludur. Grafik 2’de görüldüğü gibi özlük dosyasına ulaşılan elli sekiz (58) öğrencinin yaklaşık % 53’ü yani yirmi sekiz (28) kişi İstanbul’da doğmuştur. Bunda mektebin kabul şartlarında bulunan,

³¹⁵PTT Mekteb-i Âli Defteri (No: 620) s.74.

okula öncelikle İstanbul'da bulunan kişilerinin kaydının yapılacağını daha sonra ise taşradaki kişilerin kaydının yapılacağı şartı etkili olmuştur diyebiliriz.

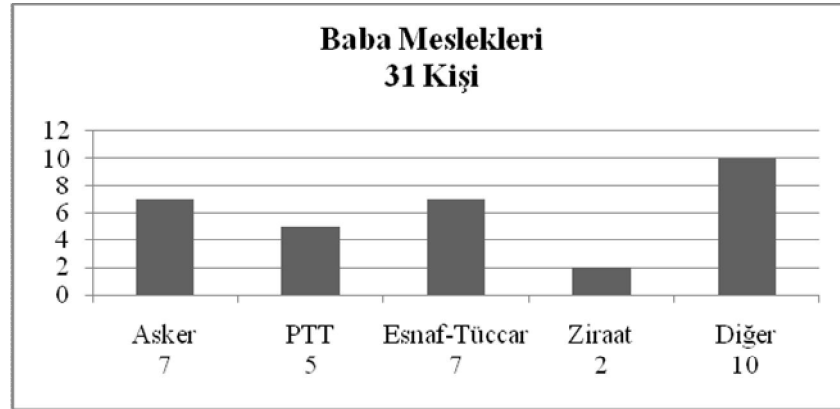
İstanbul'u ikişer (2) kişiyle Ankara, İskilip, İzmir ve Medine-i Münevvere şehirleri takip etmektedir. Bunların mezunlara oranı ise yaklaşık %15'tir. Antep, Arapkir, Atina, Bağdat, Bulgaristan- Şumlu, Çarşamba, Çorum- Kargı, Girit-Kandiye, Halep, Kafkasya-Ahıska, Kayseri, Maraş, Preveze, Selanik, Siroz, Siverek ve Şam'dan birer (1) kişi olmak üzere toplam on yedi (17) kişi yani mezun öğrencilerin yaklaşık % 32'si ise diğer şehirlerde doğmuştur.

Grafik 2: Mezunların Doğum Yerleri

Grafik 3'te mezunların baba meslekleri hakkında bilgiler bulunmaktadır. Toplam otuz bir (31) kişinin babasına ait bilgiler bulunmuştur. Öğrencilerin yaklaşık % 29'u yani dokuzunun (9) babası esnaf-tüccar veya ziraat erbabıdır. Mezunlardan beş (5) kişinin babası, yaklaşık olarak % 16, Posta ve Telgraf İdaresinin çeşitli kademelerinde çalışmıştır. Öğrencilerin yaklaşık % 23'ü yani yedi (7) kişinin babası Binbaşı, Kaymakam, Yüzbaşı, Kolağası, Tüfenkci, gibi çeşitli rütbelere sahip askeri personeldir. Geriye kalan on (10) kişinin babası yani % 32'lik dilimi ise Muallim, Kâtip, Matbaa Mürettibi (Dizgici), Memur, Rûsûmat Müfettişi, Rûsûmat Müdürü, Mektupçu, İlmîyeden ve Kaymakam gibi mesleklere sahip kişiler oluşturmaktaydı.

Grafik 3: Mezunların Baba Meslekleri

Öğrencilerin eğitim seviyelerini incelediğimizde Grafik 4'te de görüldüğü üzere toplam kırk iki (42) kişinin tahsil bilgilerine ulaşılmıştır. Bunlardan yaklaşık % 23'ü yani on (10) kişi Darüşşafaka'da eğitim görmüştür. Yaklaşık % 49'u yani yirmi bir (21) kişi İdadi ve Sultani eğitimi almıştır. Mezunların yaklaşık % 5'i yani iki (2) kişi ise Rüştiye eğitimi alarak PTT Mekteb-i Âlisine girmiştir.

Geriye kalan % 23'lük kısmı ise Alman mektebinden iki (2) kişi, Paris'te bulunan Telgraf ve Elektrik mekteplerinden birer (1) kişi, özel hocadan ders alan bir (1) kişi, Sanayi-i Nefise Mektebinden, Mühendis Mekteb-i Âlisinden, Orman Mekteb-i Âlisinden ve İttihat ve Terakki Mektebinden birer (1) kişi olmak üzere toplam dokuz (9) kişi tahsil görmüşlerdir.

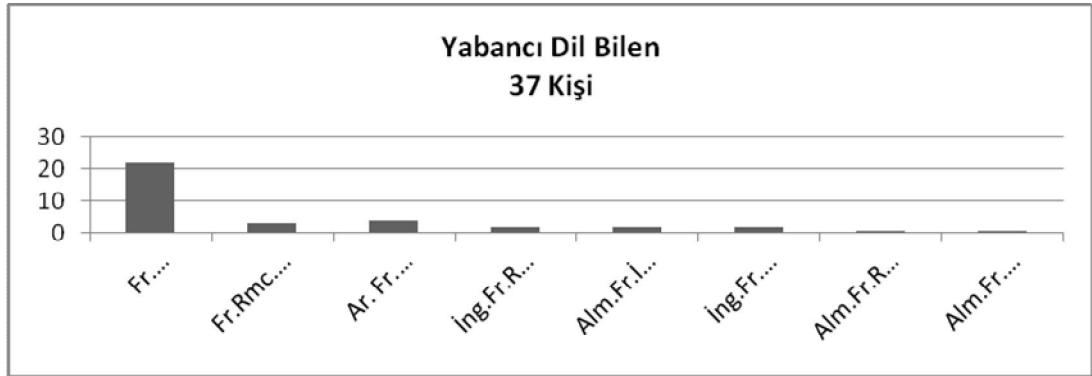
Grafik 4: Mezuniyet Yerleri

Mezunların yabancı dil seviyelerine baktığımızda toplam otuz yedi (37) kişinin yabancı dil bildiği özlük dosyalarının incelenmesi sonucu ortaya çıkmıştır.

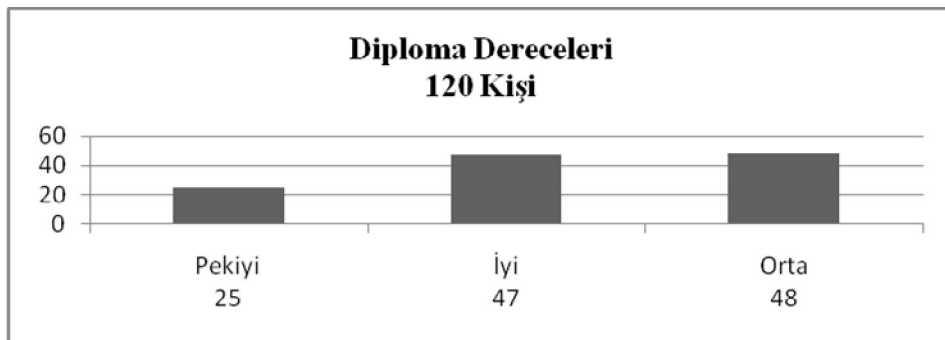
Bunlardan yirmi ikisi (22) yalnızca Fransızca bilirken, üç (3) kişi Fransızca ve Rumca dillerini bilmekteydi. Dört (4) öğrenci ise Arapça ve Fransızca dillerini bilmekteydi. Öğrencilerden ikişer (2) kişi İngilizce-Fransızca ve Rumca ile Almanca-Fransızca-İngilizce dillerini bilmekteydi. Aynı şekilde İngilizce ve Fransızca dillerini bir arada bilen iki (2) öğrenci bulunmaktaydı. Öğrencilerden birer (1) kişi ise Almanca -Fransızca ile Almanca- Fransızca ve Rusça dillerini bilmekteydi.

Grafik 5: Mezunların Yabancı Dil Seviyeleri

Öğrencilerin mezuniyet derecelerine bakıldığında, 1921 yılından itibaren 1934 yılına kadar toplam yüz yirmi (120) mezun öğrencinin diploma derecelerine ulaşılmıştır. Bunlardan %21'i yani yirmi beş (25) kişi pekiyi, % 39'u yani kırk yedi (47) kişi iyi, % 40'ı kırk sekiz (48) kişi ise orta dereceyle okuldan mezun olmuştur.

Grafik 6: Mezunlara Ait Diploma Dereceleri

Okulda teorik ve pratik olarak eğitim alan öğrenciler, yeterliliklerini yapılan sınavlarla ispatlayarak kuruluşun birçok mevkiinde; memur, ressam, müdür,

mühendis, müfettiş, başmüfettiş, başmüdür, daire başkanı gibi unvanlarla görev almış, genel müdür yardımcılığına kadar yükselen dahi aralarından çıkmıştır. Bunların büyük bir çoğunluğu emekli olarak idareden ayrılmışlardır. Fakat bazı memurların işine son verildiği, bazılarının görevi başında vefat ettiği ve bazı memurların da istifa ettiği anlaşılmaktadır.

SONUÇ

Merkezi yönetimin gereği olan posta hizmetleri konusunda köklü bir geleneğe sahip olan Osmanlı Devleti, 23 Ekim 1840 yılında Posta Nezâreti'ni kurmuştur. Bugün Posta Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü adıyla anılan kurum, 1840'tan günümüze değin Posta Nezareti, Posta ve Telgraf Nezareti, Posta Telefon Telgraf Nezareti, Posta Telefon Telgraf Genel Müdürlüğü gibi çeşitli isimlerle kendisini sürekli yenileyerek haberleşme konusunda hizmetler vermiştir.

Telgraf; askeri, siyasi ve ekonomik açıdan 19. yüzyılın en önemli icatlarından birisi olmuştur. Özellikle orduların savaşlarda hızlı bir şekilde sevk ve idareleri telgraf sayesinde kolaylaşmıştır. Osmanlı Devleti'nde Kırım Savaşı ile tanışılan telgraf haberleşmesi, kısa zamanda benimsenmiş ve ülke geneline yayılmıştır.

Yönetim gücünü ülkenin geneline yayabilmek için bu yeni icadı önemli bir fırsat olarak görmüştür. Telgraf, başkentten gönderilen emirlerin uygulanmasının hızlı ve sık olarak sorgulanmasına ayrıca halkın yerel yöneticilerden kaynaklanan şikayetlerini iletilebilmesine olanak sağlamıştır. Böylece devlet gücünü ve otoritesini ülkenin en ücra köşelerine kadar götürebilme imkânına kavuşmuştur. Dolayısıyla Osmanlı Devleti'nde telgrafın yaygınlaştırılması çabalarını, hem merkezîyetçilik anlayışı kapsamında merkez-taşra ilişkilerinin güçlendirilmesi hem de modernleşme hareketi bağlamında değerlendirmek gerekir. Ayrıca telgrafı icat eden Morse'u ödüllendiren ilk devletin Osmanlı Devleti olması da vurgulanması gereken diğer önemli bir husustur.

Başlangıçta telgrafla haberleşme için gerekli alt yapının yabancılar tarafından kurulması, haberleşmeyi sağlayacak olan malzemenin ülke içerisinde üretilmemesi ve telgraf haberleşmesi için yabancı memurlara ihtiyaç duyulması, haberleşmenin güvenilirliğini ve kullanılabilirliğini zora sokan bir süreci beraberinde getirmiştir. Bu nedenle idare haberleşme konusunda yabancı etkisini azaltmaya yönelik çalışmalar yapmıştır. Ülkede bulunan yabancı postaların faaliyetlerine son verilmek istenmiş, Telgraf Fabrikası kurularak haberleşme için gerekli olan aletlerin yapılmasına

çalışılmıştır. Ayrıca telgraf okulları açılarak ve Galatasaray ile Darüşşafaka gibi önemli eğitim kurumlarında posta ve telgraf haberleşmesiyle ilgili derslerin okutulması sağlanarak eğitimli personel ihtiyacı giderilmeye çalışılmıştır.

PTT Mekteb-i Âlisini günümüz anlamıyla mesleki eğitim veren meslek yüksekokulları kapsamında değerlendirmek mümkündür. Okulun eğitim öğretim programını içeren Posta ve Telgraf Mekteb-i Âlisine Mahsûs Talimât-nâmesine bakıldığında okula giriş şartlarının ağır olduğu anlaşılmaktadır. İdare bu okulda eğitim görececek öğrencilerin nitelikli olmasını istemiştir ve bu yönde okulun teknik donanımına da önem vermiştir. Örneğin bir dönem Darülfünun Ulum-ı Riyâziye şubesi ikinci sınıf öğrencilerinin Fizik dersine dair bilimsel uygulamaları Posta ve Telgraf Mekteb-i Âlisinde yapmaları için, Darülfünun idaresinin izin istemesi teknik donanım açısından Mekteb-i Âli'nin Darülfünun'dan ileri bir düzeyde olduğunu göstermektedir.

PTT Mekteb-i Âlisini günümüz anlamıyla mesleki eğitim veren meslek yüksekokulları kapsamında değerlendirmek mümkündür. Okulun eğitim öğretim programını içeren Posta ve Telgraf Mekteb-i Âlisine Mahsûs Talimât-nâmesine bakıldığında okula giriş şartlarının ağır olduğu anlaşılmaktadır. İdare bu okulda eğitim görececek öğrencilerin nitelikli olmasını istemiştir ve bu yönde okulun teknik donanımına da önem vermiştir. Örneğin bir dönem Darülfünun Ulum-ı Riyâziye şubesi ikinci sınıf öğrencilerinin Fizik dersine dair bilimsel uygulamaları Posta ve Telgraf Mekteb-i Âlisinde yapmaları için, Darülfünun idaresinin izin istemesi teknik donanım açısından Mekteb-i Âli'nin Darülfünun'dan ileri bir düzeyde olduğunu göstermektedir.

1913 yılında ilk mezunlarını veren okuldan, 1934 yılına kadar toplam iki yüz otuz üç (233) öğrenci mezun olmuştur. Yıllara göre okulun mezun sayısına bakıldığında ilk dönemde okulun fen kısmından mezun olan öğrenci sayısı aynı dönemde okulun idari kısmından mezun olan öğrenci sayısından bir hayli fazladır. Bunun nedenini ise idarenin öncelikli olarak teknik personel ihtiyacını karşılamak amacına bağlayabiliriz. Okul iki kere kapanmasına rağmen tekrar açılarak eğitime devam

etmiştir. Okulun mezun sayılarına bakıldığında yıllar arasında farklılıklar bulunmaktadır. Bunda okula girişte aranan şartların ağırlığı etkili olmuştur diyebiliriz.

Okulda, faaliyette bulunduğu yıllara göre tam olarak tespit edilemese de, toplam otuz dört (34) öğretmenin ders verdiği anlaşılmaktadır. Okulun özellikle ilk dönemdeki eğitim kadrosunun hemen hemen tamamını Darüşşafaka mezunları oluşturmuştur. Bu dönemde okulda ikisi gayri müslim olmak üzere on sekiz (18) öğretmen ders vermiştir. 1926 ve 1927 yılında ise okulda dört (4) öğretmenin bulunduğu anlaşılmaktadır. Okulun son eğitim yılı olan 1933 ve 1934 yılında ise on iki (12) öğretmenin okulda ders verdiği görülmüştür.

Osmanlı döneminde kurulan okulun Cumhuriyet döneminde de eğitim faaliyetlerine devam ettiği görülmektedir. Osmanlı döneminde okulda eğitim almış öğrenciler, yeni kurulan devletin PTT teşkilatında da görev alarak, okulda edinmiş oldukları bilgi ve tecrübeleri yeni görevlerinde de kullanmışlardır. Okulda teorik ve pratik olarak eğitim alan öğrenciler, yeterliliklerini yapılan sınavlarla ispatlayarak kuruluşun birçok mevkiinde; memur, müdür, mühendis, müfettiş, başmüfettiş, başmüdür, daire başkanı gibi unvanlarla görev almış, genel müdür yardımcılığına kadar yükselen dahi aralarından çıkmıştır. Okulun *âli* yani fen kısmından mezun olan öğrenciler genelde teknik kadrolara atanırken, *âdi* yani idare kısmı mezunları ise daha ziyade idari kadrolara atanmışlardır.

PTT Mekteb-i Âlisi'nin kuruluşunda ve gelişiminde etkili olan Darüşşafaka'nın da önemini ayrıca belirtmek yerinde olacaktır. Darüşşafaka 'ya posta ve telgrafçılık dersleri konularak buradan yetişen öğrenciler meslek sahibi olmalarının yanında başarılarıyla da Posta ve Telgraf teşkilatının gelişiminde önemli bir paya sahip olmuşlardır. Paris'te bulunan Yüksek Telgraf Mektebi'nde eğitim alıp yurda dönen birçok öğrenci kurumun çeşitli kademelerinde görev aldıkları gibi PTT Mekteb-i Âlisi'nin de öğretim kadrolarında da yer almışlardır. Edindikleri bilgi ve tecrübeleri, mektebin eğitim faaliyetlerinin sürdürülmesinde ve okulda modern haberleşme usullerinin öğretilmesinde kullanmışlardır.

KAYNAKÇA

ARŞİV BELGELERİ

PTT Genel Müdürlüğü, İKDB, SDMA:

Nezâret ve İstanbul Merkezi Defteri (1280-1285), Defter No: 8

Mektep Defteri (1289), Defter No: 21

PTT Mekteb-i Âli Defteri (1333), Defter No: 620

PTT Mekteb-i Âli Defteri (1329-1338), Defter No: 621

Mektep Defteri (1933), Defter No: 683

Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimatnâme

Sicil Cüzdanı, ÜC- 767 Numaralı Özlük Dosyası

Sicil Cüzdanı, Me 96 Numaralı Özlük Dosyası

Sicil Cüzdanı, 127 Numaralı Özlük Dosyası

Sicil Cüzdanı, 288 Numaralı Özlük Dosyası

Sicil Cüzdanı, 298 Numaralı Özlük Dosyası

Sicil Cüzdanı, 273 Numaralı Özlük Dosyası

Sicil Cüzdanı, 274 Numaralı Özlük Dosyası

Sicil Cüzdanı, 275 Numaralı Özlük Dosyası

Sicil Cüzdanı, 271 Numaralı Özlük Dosyası

Sicil Cüzdanı, 267 Numaralı Özlük Dosyası

Sicil Cüzdanı, 294 Numaralı Özlük Dosyası

Sicil Cüzdanı, 295 Numaralı Özlük Dosyası

Sicil Cüzdanı, 296 Numaralı Özlük Dosyası

Sicil Cüzdanı, 297 Numaralı Özlük Dosyası

Sicil Cüzdanı, 300 Numaralı Özlük Dosyası

Sicil Cüzdanı, 304 Numaralı Özlük Dosyası

Sicil Cüzdanı, 305 Numaralı Özlük Dosyası

Sicil Cüzdanı, 1298 Numaralı Özlük Dosyası

Sicil Cüzdanı, 1360 Numaralı Özlük Dosyası

Sicil Cüzdanı, 1351 Numaralı Özlük Dosyası
Sicil Cüzdanı, 1417 Numaralı Özlük Dosyası
Sicil Cüzdanı, 2789 Numaralı Özlük Dosyası
Sicil Cüzdanı, 4319 Numaralı Özlük Dosyası
Sicil Cüzdanı, 4321 Numaralı Özlük Dosyası
Sicil Cüzdanı, 4448 Numaralı Özlük Dosyası
Sicil Cüzdanı, 4471 Numaralı Özlük Dosyası
Sicil Cüzdanı, 5562 Numaralı Özlük Dosyası
Sicil Cüzdanı, 6388 Numaralı Özlük Dosyası
Sicil Cüzdanı, 6965 Numaralı Özlük Dosyası
Sicil Cüzdanı, 8818 Numaralı Özlük Dosyası
Sicil Cüzdanı, 4416 Numaralı Özlük Dosyası
Sicil Cüzdanı, 4617 Numaralı Özlük Dosyası
Sicil Cüzdanı, 4674 Numaralı Özlük Dosyası
Sicil Cüzdanı, 4784 Numaralı Özlük Dosyası
Sicil Cüzdanı, 4237 Numaralı Özlük Dosyası
Sicil Cüzdanı, 4227 Numaralı Özlük Dosyası
Sicil Cüzdanı, 4306 Numaralı Özlük Dosyası
Sicil Cüzdanı, 4457 Numaralı Özlük Dosyası
Sicil Cüzdanı, 4299 Numaralı Özlük Dosyası
Sicil Cüzdanı, 4152 Numaralı Özlük Dosyası
Sicil Cüzdanı, 4211 Numaralı Özlük Dosyası
Sicil Cüzdanı, 4818 Numaralı Özlük Dosyası
Sicil Cüzdanı, 4777 Numaralı Özlük Dosyası
Sicil Cüzdanı, 4391 Numaralı Özlük Dosyası
Sicil Cüzdanı, 4233 Numaralı Özlük Dosyası
Sicil Cüzdanı, 4523 Numaralı Özlük Dosyası
Sicil Cüzdanı, 4494 Numaralı Özlük Dosyası
Sicil Cüzdanı, 4270 Numaralı Özlük Dosyası
Sicil Cüzdanı, 4480 Numaralı Özlük Dosyası

ANSİKLOPEDİ VE SÖZLÜKLER

DEVELLİOĞLU Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara 2001.

PAKALIN Zeki, “Ulak Hükmü”, Osmanlı tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, C.III. Milli Eğitim Basımevi, 1971.

PAKALIN Zeki, “Sai”, Osmanlı tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, C.III. Milli Eğitim Basımevi, 1971.

SAMİ Şemseddin, *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1999.

SEZEN Tahir, *Osmanlı Yer Adları*, T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Yayın No: 21, Ankara 2006.

Yeni Rehber Ansiklopedisi, cilt 19, Türkiye Gazetesi, 1993-1994.

TEZLER

ARICI Hatice, *Nizâmü'l-Mülk ve Selçuklu Müesseselerinin Oluşumundaki Yeri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslâm Tarihi Ve Sanatları Anabilim Dalı İslâm Tarihi Bölümü, Ankara 2005, 136 s.

KUBİLAY Çağla, *Cumhuriyetin Kuruluş Yıllarında Telekomünikasyon Politikaları (1923-1939)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı, Ankara 2003, 219 s.

TOPTAŞ Seyfi, *İttihat ve Terakki Cemiyeti ve Osmanlı Posta ve Telgraf Teşkilatı*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2004, 150 s.

YILDIRIM Mehmet Ali, Tanzimat Döneminde Meslek Okulları, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2010, 330 s.

ARAŞTIRMA ESERLERİ

AKOBA M. Münfahham, Türkiye’de Pul ve Pulculuk, İstanbul 1963.

AKINCAN Aziz, Türkiye’de Posta ve Telgrafçılık, Ülkü Basımevi, 1946.

ALEMDAR M. Korkmaz, Türkiye’de Çağdaş Haberleşmenin Tarihsel Kökenleri: İletişim Sosyolojisi Üzerine Bir Deneme, A.İ.T.İ.A, Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksekokulu Basımevi, Ankara 1981.

ATA Bahri, “Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Telgrafçılar Nasıl Yetiştirildi ?”, Prof. Dr. Yahya Akyüz’e Armağan (Türk Eğitim Tarihi Araştırmaları, Eğitim ve Kültür Yazıları, Ed. Prof. Dr. Cemil Öztürk- Dr. İlhami Fındıkçı, Pegem Akademi, Ankara 2011, ss.283-304.

BARKÇİN Savaş Ş. Ahmed Avni Konuk, Görünmeyen Umman, Klasik Yayınları, Temmuz 2009.

BERKES Niyazi, Türkiye’de Çağdaşlaşma, (Yay. Haz. Ahmet Kuyaş), YKY, İstanbul Ekim 2003.

DEMİR Tanju, Türkiye’de Posta Telgraf ve Telefon Teşkilatının Tarihsel Gelişimi (1840-1920), PTT Genel Müdürlüğü, Ankara 2005, s.8

ERGİN Osman Nuri, Türkiye Maarif Tarihi, cilt I-II, İstanbul 1977.

ERGÜN Mustafa, İkinci Meşrûtiyet Devrinde Eğitim Hareketleri (1908-1914), Ocak Yay. Ankara 1996.

ESKİN Şekip, Türk Posta Tarihi, Ulusal Matbaa, Ankara 1942.

HALAÇOĞLU Yusuf, XIV-XVII Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilâtı ve Sosyal Yapı, TTK Ankara 1998.

HALAÇOĞLU Yusuf, “Osmanlılarda Ulaşım ve Haberleşme (Menziller), PTT Genel Müdürlüğü 2002

İNALCIK Halil, Osmanlı İmparatorluğu: Klasik Çağ (1300-1600),Çev. Ruşen Sezer, YKY, İstanbul 2003.

LEWIS Bernard, Modern Türkiye'nin Doğuşu, TTK, Ankara 2000.

ORTAYLI İlber, İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı, İletişim, İstanbul 2002.

PTT Genel Müdürlüğü, Geçmişten Günümüze Posta, Ankara 2007.

PTT Genel Müdürlüğü, İstiklal Harbi'mizde PTT, Ankara 2009.

TANRIKUT Asaf, Türkiye Posta ve Telgraf ve Telefon Tarihi ve Teşkilât ve Mevzuatı, cilt I-II. Efem Matbaacılık, 1984.

TEKELİ İlhan - İLKİN, Selim, Osmanlı İmparatorluğu'nda Eğitim ve Bilgi Üretim Sisteminin Oluşumu ve Dönüşümü, TTK, Ankara 1999.

UZUNÇARŞILI İsmail Hakkı, Osmanlı Devleti Teşkilâtına Medhal, TTK, Ankara 1988.

YILDIRIM Sema, ZEYNEL Behçet Kemal (Ed.), TBMM Albümü 1920-2010, I. cilt, TBMM Genel Sekreterliği Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü, Haziran 2010.

Osmanlı Astronomi Literatürü Tarihi, Haz: Ekmeleddin İhsanoğlu, Ramazan Şeşen, Cevat İzgi, Cemil Akpınar, İhsan Fazlıoğlu, IRCICA, İstanbul 1977.

Darüşşafaka Tarihi, Ser Ofset San ve Tic. Ltd. Şti. İstanbul 1998.

İlk Halk Okulu Darüşşafaka (1873-1972), İstanbul 1972.

MAKALELER

ACARLI Meral, “Posta Tarihimize Edirne”, PTT Mesleki Kültür ve Aktüalite Dergisi, sayı: 29, Ankara 2002, ss.10-11.

ALTUNAN Sema, “Osmanlı Devleti’nde Haberleşme Ağı: Menzilhâneler”, Ed. Hasan Celal Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca, Türkler, cilt 10, Yeni Türkiye Araştırma ve Yayın Merkezi, İstanbul 2002, ss.913-919.

ATA Bahri, “Talihsiz Osmanlı Kuşları: On Yıl Geciken Telgraf Ve Stratford Canning”, Türk Yurdu, sayı: 148-149, 2000, ss.150-155.

ATALAR Münir, “Hacc Yolu Güzergâhı ve Masrafı (Kara yolu, 1253/1837)” Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırmaları ve Uygulamaları Merkezi Dergisi sayı: 4, Ankara 1993, ss.43-90.

AYHAN Halis- MAVİŞ, Hakkı “Darüşşafaka” Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, cilt 9, İstanbul 1994, ss.7-9.

BOSTAN M.Hanefi, “Osmanlı Devleti’nde Yol ve Haberleşme Sistemi” Türk Dünyası Araştırmaları, sayı: 82, (Şubat) 1992, ss.63-67.

ÇİHAN Ahmet, “Öksüzler ve Yetimler Kurumu: Darüşşafaka’nın Dünü ve Bugünü”, Türk Dünyası Tarih ve Kültür Dergisi, sayı: 198, (Haziran) İstanbul 2003, ss.40-47.

ÇADIRCI Musa, “Posta Teşkilatı Kurulmadan önce Osmanlı İmparatorluğunda Menzilhane ve Kiracıbaşılık”, VIII. Türk Tarih Kongresi, Kongreye Sunulan Bildiriler, cilt. II, (Ankara:11-15 Ekim 1976), TTK, Ankara 1981.

ÇADIRCI Musa, Tanzimat Döneminde Anadolu Kentleri’nin Sosyal ve Ekonomik Yapısı, TTK, Ankara 1997.

ÇERÇİ Faris “Haberleşme Hizmetleri ve Osmanlı Devletinde Ulak Organizasyonu: Gelibolulu Mustafa Ali’nin Bu Konudaki Görüşleri”, Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, sayı: 20, Erzurum 2003, ss.190-221.

ÇETİN Cemal, “Osmanlı Devleti’nde Ulaşım ve İletişimin Örgütlenmesi” Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi”, sayı: 5, Konya 2011, , ss.17-35.

ÇETİNKAYA Bayram Ali, “Cumhuriyet Kadrolarını Yetiştiren Okul Mekteb-i Sultânî: Galatasaray I”, Somuncu Baba Aylık İlim-Kültür ve Edebiyat Dergisi, sayı: 94, (Ağustos) 2008, ss.30-33.

ÇETİNKAYA Bayram Ali, “Cumhuriyet Kadrolarını Yetiştiren Okul Mekteb-i Sultânî: Galatasaray I”, Somuncu Baba Aylık İlim-Kültür ve Edebiyat Dergisi, sayı: 95, (Eylül) 2008, ss.58-61.

DAVISON Roderic H. “Osmanlı İmparatorluğu’nda Elektrikli Telgrafın Girişi”, Çev. Durdu Mehmet Burak, OTAM, sayı: 14, Ankara 2003, ss.347-386.

DEMİR Tanju, “Salih Zeki Ve Ecnebi Postahaneleri’nin Kaldırılması Konusundaki Görüşleri”, Osmanlı Bilimi Araştırmaları Dergisi, cilt VII, sayı: 1, 2005, ss.169-185.

DÜZENLİ Şükran, KAVURAN, Tamer, “Görsel İletişim Aracı Olan Pul’un Tarihi Gelişimi ve Grafik Ürün Olarak Önemi”, C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, cilt 28, No:2, Aralık 2004, ss.187-204.

ENGİN Vahdet, “Galatasaray Mekteb-i Sultanisi: Eğitim Tarihimize Batılılaşmaya Doğru Atılan İyi Niyetli Bir Adım Ve Hoş Bir Polemik”,Tarih ve Medeniyet, sayı: 35, (Şubat) 1997,51-55.

EYYÜBOĞLU Emine, “Ecnebi Postaların Lağvı ve Postanın Millileşmesi” PTT Mesleki Kültür ve Aktüalite Dergisi, sayı: 28, Ankara 2002, ss.12-14.

GÜNERGÜN Feza, “Ondokuzuncu Yüzyıl Türkiye’sinde Kimyada Adlandırma”, İ.Ü, Osmanlı Bilimi Araştırmaları Dergisi, cilt.V, sayı: 1, ss.1-33.

HALAÇOĞLU Yusuf, “Klasik Dönemde Osmanlılarda Haberleşme ve Yol Sistemi”,(Yay. Haz.Ekmeleddin İhsanoğlu, Mustafa Kaçar), Çağını Yakalayan Osmanlı,İstanbul 1995, ss.13-21.

KAÇAR Mustafa, “Osmanlı Telgraf İşletmesi”, Çağını Yakalayan Osmanlı, (Yay. Haz.Ekmeleddin İhsanoğlu, Mustafa Kaçar), İstanbul 1995.ss.45-120.

KESKİN Özkan - SÖNMEZ, Ali, “Telgrafın Osmanlı İmparatorluğu’nda Yayılması: Çanakkale Telgraf Hattı Örneği”, OTAM, sayı: 25, Ankara 2009, ss.67-81.

KÖPRÜLÜ Fuat, “Türk-İslam Devletleri’nde Resmi Posta ve İstihbârat Teşkilâtı” Belgelerle Türk Kültür Tarihi, sayı: 72-77, (Ocak- Haziran) 2003, ss.78-85.

KÖPRÜLÜ Orhan Fuad, “Çavuş”, Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,cilt.8, İstanbul 1993, ss.236-238.

KUYAŞ M.Salih, “ Posta Tarihi ve Kapitülasyon Postaneleri”, Tarih ve Toplum, sayı: 1, Ocak 1984, ss.51-55.

MÜDERRİSOĞLU M. Fatih, “Menzil Kavramı ve Osmanlı Devleti’nde Menzil Yerleşimleri”, Ed. Hasan Celal GÜZEL, Kemal ÇİÇEK, Salim KOCA, Türkler,cilt 10, Yeni Türkiye Araştırma ve Yayın Merkezi 2002, ss.920-926.

ÖNAL Aliye, “Türkiye’de Telefon Teşkilatının Kuruluşu”, Çağını Yakalayan Osmanlı,(Yay. Haz.Ekmeleddin İhsanoğlu, Mustafa Kaçar), İstanbul 1995, ss.121-139.

PINAR İlhan, “Osmanlı Postacılığı Üzerine”, Tarih ve Toplum, sayı: 117, İstanbul 1988, ss.15-18.

SAK İzzet – ÇETİN, Cemal, “XVII. ve XVIII Yüzyıllarda Osmanlı Devleti’nde Menziller ve Fonksiyonları: Akşehir Menzilleri Örneği” Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, sayı: 16, (Güz) 2004, ss.183-184.

YAZICI Nesimi, “Posta Nezâretinin Kuruluşu”, Çağını Yakalayan Osmanlı,(Yay. Haz.Ekmeleddin İhsanoğlu, Mustafa Kaçar), İstanbul 1995, İstanbul 1995.ss.23-43.

YAZICI Nesimi,“Tanzimatta Haberleşme ve Kara Taşımacılığı”, OTAM, sayı: 3, Ankara 1990, ss.333-377.

YAZICI Nesimi,“Tanzimat Döneminde Osmanlı Haberleşme Kurumu”, 150.Yılında Tanzimat,(Yay. Haz. Hakkı Dursun Yıldız), TTK, Ankara 1992, ss.139-210.

YAZICI Nesimi,“Türkiye’de İlk Telgrafı Abdülmecit Çekti” Yıllar Boyu Tarih, sayı: 7, 1981, ss.23-25.

YAZICI Nesimi,“Telgraf Tarihimize Bir Bakış, Zihniyet Yapımız Üzerine Bir Değerlendirme”, Diyanet Avrupa Aylık Dergisi, sayı: 111, (Temmuz) 2008, ss.44-45.

YAZICI Nesimi,“Osmanlı Telgrafında Dil Konusu”, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,cilt. 26, 1983, ss.751-764.

YAZICI Nesimi , “Osmanlı Telgraf Fabrikası”, Türk Dünyası Araştırmaları, sayı: 22, (Şubat) 1983, ss.69-81.

YILDIRIM Seyfi “Osmanlı’dan Cumhuriyete bir bürokrat Ve Siyasetçi: Mehmed Sabri Toprak(1878-1938)”,Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, cilt XXIV, Sayı: 71 (Temmuz) 2008, ss.513-542.

YÜCETÜRK E. Elif, “Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Haberleşme: Mültezimlerden Konsorsiyuma”, İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, sayı: 23-24, (Ekim 2000- Mart 2001), ss.289-302.

“İlk Türkçe Telgrafın Edirne’den İstanbul’a Çekilişi/ Telgrafçılığın Kronolojik Cetveli”, Trakya Üniversitesi Dergisi, sayı: 6, (Haziran) 1999, s.30-32.

“İlk Demiryolu ve İlk Telgraf”, Evlad-ı Fatihan Kültür, Fikir ve Haber Dergisi, sayı: 4, (Mart) 1999,ss.37-38.

İNTERNET SAYFALARI

<http://ihsancemalkaraburcak.com> - 29/01/2012

<http://www.sanatmuzesi.hacettepe.edu.tr/48karaburcak-oz.htm> - 29/01/2012

<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Arsiv/1972/05/19> - 29/01/2012

<http://www.tgc.org.tr/uyeler/yitirdiklerimiz.html> - 29.01.2012

SÖZLÜK

A□dâd-ı tâmmenin taksimi: Tam sayılarda bölme işlemi

A□dâd-ı asliyenin havâss-ı ibtidâ□iyyesi: Asal sayıların ilk kuvveti

A□dâd-ı a□şâriyeye müte□allık□ameliyyât: Ondalık sayılara ait uygulamalar

Adeseler: Mercekler

Amûd: Dikey

Arzın saha-i mıknaṣiyyesi: Dünyanın manyetik alanı

Câzibe-i Arziye: Yer çekimi

Ecsâm-ı salbe: Cisimlerin gerilmesi

Hâmızlar: Asitler

Hâmız-ı azot: Nitrik asit

Hâmız-ı klor-i mâ: Hidroklorik asit

Hâmız-ı kibritî: Sülfür asidi

Hâmız-ı kibrit: Sülfürik asit

Hâmız-ı fosfor: Fosfor asidi

Hâmız-ı fahim: Karbonik asit

Fahm: Kömür

Hendese-i Sathiyeye: Geometride alan

Hendese-i mücesseme: Uzay Geometrisi

Hutût-ı mütenasibe: Uygun hatlar

İnkisar: Kırılma

Kâsım-ı müşterek-i a□zâm: Ortak bölenlerin en büyüğü –obeb

Küsûrâtamüte□allık□ameliyyât: Artık sayılar ile alakalı uygulamalar

Küsûrât-ı a□şâriye: Ondalıklı kesirler

Küsûrât-ı □âdiyenin küsûrât-ı a□şâriyeye tahvili: Basit kesirlerin ondalıklı sayılara çevrilmesi

Mahrec: Payda

Mahrût: Koni

Mahrût-ı nâkıs: Kesik Koni

Mâ-i zerrin: Altın suyu

Mâil-i hutût: Eğik

Menşûr: Prizma
Mikyâsât: Ölçek
Misl-i müşterek-i asgarî: En küçük ortak kat- okek
Muhalliyetü'l-hevâ: Hava boşaltma tulumbası
Muhit-i daire: Çember
Murabba□ ve cezr-i murabba□: Kare ve karekök işlemleri
Müselles: Üçgen
Müşâbehet: Benzerlik
Mütevâzi'l-adlâ': Paralelkenar
Mütevaziü's-sütûh: Paralel yüz
Müvâzât: Paraleller
Müvellidü'l-mâ': Hidrojen
Müvellidü'l-humûza: Oksijen
Nâkisehrâm: Kesik piramit
Nâkisüstüvâne: Kesik Silindir
Nisbet ve tenâsüb: Oran Orantı
Silsile-i □ adediye ve hendesiye: Ardışık sayılar ve geometrik diziler
Suyun kesâfet-i □ azimiyesi: Suyun yoğunluğunun artması
Sûret: Pay
Şule: Alev
Ta□ dâd: Sayılar
Tazyik-i mai: Su basıncı
Tazyik-i nesimi miqyas-ı tazyik: Rüzgâr basıncı ve basınç ölçümü
Zaviye: Açık
Zâviye-i merkeziye: Merkez Açık
Zâviye-i dâhiliye: İç Açık

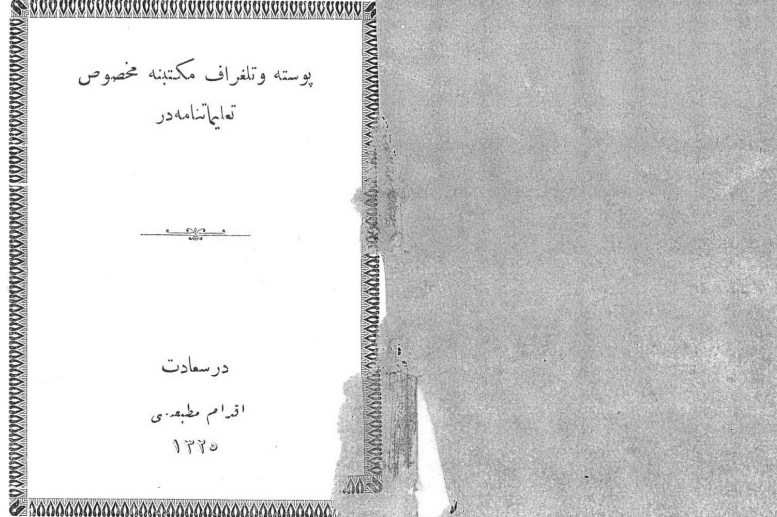
EKLER

- Ek 1:** Posta Nazır ve Umum Müdürleri
- Ek 2:** Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimâtnâme
- Ek 3:** Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimâtnâme (Sayfa 2 ve 3)
- Ek 4:** Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimâtnâme (II Numaralı Program)
II. Kısma Mahsûs Müsâbaka Programı
- Ek 5:** Mehmed Cemil Efendi'ye (Avarkan) ait PTT Mekteb-i Âlisi Şehâdetnâme Örneği (2 Kânûnuevvel 1335-2 Aralık 1919)
- Ek 6:** Abdülbaki Efendi 'ye (Türüng) ait PTT Mekteb-i Âlisi Şehâdetnâmesi Örneği (2 Kânûnuevvel 1335-2 Aralık 1919)
- Ek 7::** Mehmed Celaledin Efendi'ye (Başarır) ait Şehâdetnâme Örneği (2 Kânûnuevvel 1335-2 Aralık 1919)
- Ek 8:** İbrahim Fikret Efendi'ye (BİRANT) ait Şehâdetnâme Örneği (1 Nisan 1335-1 Nisan 1919)
- Ek 9:** İzzet Efendi'ye (BİRANT) ait Şehâdetnâme Örneği (19 Ağustos 1333-19 Ağustos 1917)
- Ek 10:** İzzet Efendi'ye (BİRANT) ait Şehâdetnâme Örneği Çevirisi (19 Ağustos 1333-19 Ağustos 1917)
- Ek 11:** Ahmet İzzet Bey'e (BİRANT) ait sicil Cüzdanı
- Ek 12:** İbrahim Fikret Bey'e (BİRANT) ait Sicil Cüzdanı
- Ek 13:** Ahmed Avni Konuk'a ait Darüşşafaka Diploması
- Ek 14:** Tevfik AKYÜZ' ün 4. Rütbe Mecidi Nişanı ile Taltif Edilmesi
- Ek 15:** Halil Edip ONAN'ın 4. Mecidi Nişanı ile Taltif Edilmesi
- Ek 16:** Okulun İki Senelik Yüksek Okul Statüsünde Olduğuna Dair
- Ek 17:** Fotoğraflar

**Ek 1: Posta Nazır ve Umum Müdürleri
(1840-1920)**

Görevi	İsim	İşe Başlayışı
Posta Nazırı	Ahmet Bey	1256
“ “	Hüseyin Bey	1258
“ “	Rıza Bey	...
“ “	Kadri Bey	...
“ “	Agah Bey	1278
Posta Müdürü	Yaver Paşa	1284
Posta ve Telgraf Nazırı	Ahmet Şükrü Bey	11 Eylül 1287
“ “	Fevzi Bey	22 Temmuz 1288
“ “	Salim Bey	19 Teşrinievvel 1289
“ “	Yaver Paşa	21 Ağustos 1291
“ “	İzzet Efendi	29 Mart 1293
“ “	Haydar Efendi	7 Kânûnisânî 1294
“ “	İzzet Efendi	23 Mayıs 1296
“ “	Hasan Ali Efendi	10 Mayıs 1304
“ “	Hüseyin Galip Efendi	3 Teşrinisani 1311
“ “	Galip Bey	1 Ağustos 1324
Nazır Vekili	Fuat Bey	19 Şubat 1324
Umum Müdür	Sterpen Efendi	25 Ağustos 1325
Nazır	İstanbulyan Efendi	22 Haziran 1327
“ “	İbrahim Selim Susa Efendi	22 Haziran 1327
“ “	Talat Bey	23 Kânûnisânî 1327
“ “	Abdurrahman Bey	16 Temmuz 1328
“ “	Sabri Bey	13 Ağustos 1328
“ “	Mozoros Bey	17 Teşrinievvel 1328
“ “	Oskan Bey	11 Kânûnisânî 1328
“ “	Şükrü Bey	23 Teşrinievvel 1330
“ “	Hüseyin Haşim Bey	3 Eylül 1333
“ “	Abdurrahman Şeref Bey	15 Teşrinievvel 1334
“ “	Rıza Tevfik Bey	19 Teşrinisani 1334
“ “	Yusuf Franko Efendi	29 Kanunuevvel 1334
“ “	Etem Bey	25 Şubat 1335
“ “	Mehmet Ali Bey	4 Mart 1335
Umum Müdür	Refik Halit Bey	14 Nisan 1335
“ “	Yusuf Razi Bey	13 Teşrinievvel 1335

Ek 2: Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimâtname

— ۳ —
پوسته و تلگراف مکتبی

برنجی قسم
تدریسات عالیہ

شرائط قبول — پوسته و تلگراف مکتبته، برنجی قسمته طلبه بالمسابقه قبول اولتور . مسابقه امتحانی هر سنه نك ابتدای شهر نوساننده كشاد ایدیلور . قبول اوله جق طلبه نك عسدى اونى تهاوز اتمه نك اوزره سنه سابقه نك كاتون نایسنده تعیین قنور . بزوك ایچون صنوفی مأمورینك مراتب عالیہ سننده كوربان احتیاج ایله وقوعی مأمول منجلاط و تأسیسنه لزوم كوربان نكی مأمورینلر اساس اعتبار اولتور . مسابقه به حسن اخلاق ، اقدام ، فعالیت و مطاوعت نظام شناسانه سی مصدق اولازو مسابقه سنه سی ابتداء زدن لاقول بریل مقدم اداره به انتساب ایش اولاز و قوی البینه بولسان مأمورین قبول ایدیلور . مکتبه قبول بولنده سی مستدعیات سلسله مراتبه بارعا به عرض اولتور . مستدعیات واقعه تحریری امتحانلرلك یوم اجراستدن ایك كون مقدمه قدر قبول ایدیلور .

پوسته و تلگراف مکتبی

پوسته و تلگراف مکتبی برمدیر و برکاتب ایله معلمه هیئتندن مرکب اولوب اشبو مکتبه مأمورینك مسلک لرینه عالیله معلومانلرینك توسیمنه خادم و ضابطان واركان اداره به مخرج اوله چقدر . مکتب ایكی قسم اوزرینه مرتب اولوب برنجی قسم تدریسات عالیہ نك ایکنجی قسمده تدریسات عادیه نك جامعدر . برنجی قسم ضابطان واركان اداره به مخرج اولدانی کی ایکنجی قسمده مأمورینك توسیع معلومانلرینه خادمدر . سنلری برنجی قسم ایچون بکرمدیرن و ایکنجی قسم ایچون اون سکرذن دون واوتوزدن افزون اولانلر مکتبه قبول اولناز .

باش مأمور اولیایه مدیران طالبانک معروضاتی اشعار ایله مکلف اولدیلری کبی حقلر نده کی تقدیرانی بیلتجری تربیله و اطوار و مشاورلری و هیئت مجموعه اخلاقه کورینک بریونک مأمور اوللر بنه دال و مساعد اولوب اولدیلری بیلدیره جکلردر .

مسابقه امتحانلری (۱) نومرولی پروگرامک معنوی اولدیلری فونه دائر تحریری و شفاهی امتحانلردن عبارتدر .

تحریری امتحانلر طالبانک شفاهی امتحانلره کیره بیلمک ایچون درجه کفایده حائز معلومات اولوب اولدیلری تعیینه خادمدر .

تحریری امتحانلر اداره مرکزیه تک تعیین ایده چکی شهرده عین کون و عین ساعتده اجرا اولتور و بتون بوامتحانلرک موضوعلری عین مسائیلن مرکبدر .

اوراق امتحانلرک تصحیحی متعاقب شان قبول کوریلان نامزدلردن طشرده بوتانلر شفاهی امتحانلری اجرا ایلمک اوزره درسماده جلب اولتورلر .

صرملری کلوب چاغریلقلری زمان بلا عذر تصحیح امتحان انجمنی حضورنده اثبات وجود ایتمسانلر مسابقه دن خارج طویلتورلر .

مسابقه پروگرامنک هر قسسی مجبوری اولوب انجمنی فرانسه دن عبری اجنبی لسانلری مستنادر .

تحریری و شفاهی هر نوع امتحان ایچون صفر دن یکریمی به قدر قیمت اعطا اولتور .

اختیاری اجنبی لسانلرک ایلمک اون نومروسی داخل حساب ایلمک و آندن یوقاری اولان نومرونک انجمنی ثانی داخل حساب اولور .

هر اجنبی لسان ایچون اولاق قرائت نانیاً حسن خط و ترجمه و نانیاً مکمله اولاق اوزره اوج امتحان یایبسلوب بونلرک هیئت مجموعه سی اوسته صفر دن یکریمی به قدر قیمت تقدیر ایدیور .

علوم ریاضیه و حکمییه دن لاقفل طقوز نومر و المان و قراندیلری نومرولرک مجموعی عموم درسلرک تام نومرو یکونلرک بالغ اولدیلری مقدارک ثلثانسه مسابوی اوبان و مورس اشارتی طانیان نامزدلر مکتبه قبول اولتورلر .

امتحان نتیجه سنده مکتبه دخوله اثبات لیاقت ایلمک نامزدلرک عددی اوسته الیحق طلبه تک مقصدارندن زیاده اولورسه ایکنجی مسابقه اجرا ایلمک کسین ایلمک اون نامزد قبول اولتور .

مسابقه انجمنی

انجمن مسابقه فن قلبی مدیری رئیس اوله رقی مکتب مدیری ایله الکترتیق و علوم ریاضیه و جغرافیا ماملرندن ویرکیما ماملندن و مکتبک خارچنده اوله رقی اداره چه منتخب دیگر ایکی ذاندن تشکیل ایدر و بوهیئت هر دفعه سنده پوسته و تانغراف مدیریت عمومی سی طرفندن انتخاب اولتور .

مسابقه انجمنی اجنبی لسانلری امتحانلر نده اولسانده متخصص برذقی حاضر بولدیرمه صلاحیتداردر هیئت مذکورده تحریری امتحانلرک هانکی فسلردن وهانکی مواد اوزرینسه اوله جفتی تعیین ایدر و اوراقک تصحیحندن سوکره کیملرک شفاهی امتحانلره قبولی لازم کله چکنی قرارلاشیدیرر .

مسابقه تک ختاندده طالبانک درجه اهلینلری و کیملرک قبول اوله جفتی تقدیر ایلمک .

هیئت مذکورده رئیس تصنیف جدوائی تنظیم ایله لاجل قبول مدیریت عمومی به تقدیم ایدر و مدیریت عمومی به عدالت دقیق ایجابی امر ایلمک .

تا کررالک اداره نقطه نظر نده مال و تانندی

مکتبک قس اوله قبول اولتورن مأمورلر هر درلو خدمت دن مافی اولوب مدت تحصیل اناسنده مکتبه قبول اولتورکن حائز اولدیلری معاشرتی استانبوی لدرکی اداره مرکزیه دن آتورلر . مدت تدریس طرفنده ترفیع و ترقی حقی محافظه ایدرلر .

طشرده دن برای امتحان استانبوله کللردن مکتبه قبول اولتورن مأمورین یالکنز عزیمت و قبول اولتورنلر عزیمت و عودت خراج راهی اخذیه کسب استحقاق ایدرلر .

تدریسات

تدریسات عالیه ایکی صنف اوزرینه مرتبدر .

برنجی صنف تدریساتی برتشرین اولده بالایشدار نیسان نهایتنده ا کال اولتورر . امتحانلره نوموزک برنده باشلاندرقی اوآی ایچنده ختام و بریلورر .

امتحانلر شفاهی و تخریری و عملی اولوب هر هانکی بر دسردن ۷ نومرو دن آلانلر و مجموع درسلردن لاقفل یوز نومرو آلله میانلر ترفیع صنف ایده میه چکاردر .

امتحانلر زبرده کی جدول مرجینجه یاییلور

درس	عملی تخریری	شفاهی
فرانسزجه	۱	۱
جبر و هندسه و مثلثات و تطبیقاتی	۱	۱
اولیات ریاضیه عالییه	۱	۱
هندسه ترسیمیه و مناظر	۱	۱
ما کته	۱	۱
نظری الکتربق و مقناطیسیت	۱	۱
انشات خطوط بره	۱	۱
تلغراف و تلفون آلائی	۱	۱
اصول محاسبه و اصول دفتری	۱	۱
الکتربق صناعی و حقوق اداره حقنده	۱	۱
قونفرانس		

برنجی صنف تدریساتی

بروجه زبردر :

هفته ایچنده کی عدد درس

- فرانسزجه (۱)
- جبر و هندسه و مثلثات تطبیقاتی و اولیات ریاضیه عالییه (۱)
- هندسه ترسیمیه و مناظر (۱)
- ما کته (۱)
- نظری الکتربق و مقناطیسیت (۳)
- انشات خطوط بره (۲)
- تلغراف و تلفون آلائی (۱)
- اصول محاسبه و اصول دفتری (۱)
- حقوق اداره (۱)

طلبه بو درسلردن ماعدا هر کون بر ساعت فرانسزجه غذا کره جیسلیه درس یایه چقاری کی مورش و هوک بخارده می درسخانه سنده و تخریره خانه ده تمرینات عملیه اجرا و اکتساب رسوخ ایله چکاردر .

مارتک اون یشده زبرده تخریر جدول موجینجه تخریری و شفاهی و عملی اوله رق امتحانلر یاییلور

درس	عملی تخریری	شفاهی
فرانسزجه	۱	۱
مساحه الکتربقیه	۱	۱
مساحه الکتربقیه عملیاتی [در سعادت و بک اوغلی تلغرافخانه لریشه مربوط شخطوط تلغرافیه تک معایناتی]	۱	۱
تلغراف و تلفون آلائی	۱	۱
تحت الارض و تحت البحر خطوط	۱	۱
پوسته ایشتهمسی و نظامانی	۱	۱
تلغراف ایشتهمسی و نظامانی	۱	۱
مبانی و لوازم	۱	۱

کدلاک هر هانکی بر دسردن بدی نومرو دن آلانلر و مجموع درسلردنه لاقفل یوز نومرو آلله میانلر ترفیع صنف ایده میه چکاردر .

ایکینجی صنف نظری و عملی اولی اوزره ایکی قسمدن عبارتده نظری تدریسات بروجه زبردر

درس	هفته ده کی عدد درس
فرانسزجه	۲
مساحه الکتربقیه	۱
مساحه الکتربقیه عملیاتی [بو درسده استاتانیول و بک اوغلی تلغرافخانه سنه مربوط تلر مساحه ایده چکاردر]	۱
تحت الارض و تحت البحر خطوط	۱
پوسته ایشتهمسی و نظامانی	۲
تلغراف ایشتهمسی و نظامانی	۲
تلغراف و تلفون آلائی	۱
مبانی و لوازم	۱
حقوق اداره و الکتربق صناعی حقنده	۱
قونفرانس	

نظری تدریساته ، ینه تشرین اول ابداسنده باشلا نه برق شباط غایسنده ختام و بریلور .

ختم امتحانی متعاقب هیت تدریسیه نك تسيب
 ومديريت عموميه نك تصديقي ايده چكي برمدت نظر فنده
 تطبيقتامده بولمئي ايچون شاگردان آييده كي دائره
 ومجاللرده استخدام قانورلر اشبو مدت تطبيقات التي
 آيدن دون اوله ماز .
 ۱ - فن قلمی ومعاينه قوميسیونی بوسته وتلفراف
 مصالحي ومحاسبه ومحاسبات اجنیه وانبارمديري قلملرنده
 خطوط قلمنده وانبارده ومفتش عمومييل معيئده .
 ۲ - استانبول وبك اوغلي تانرافخسانلرنده
 وتلفون دائرملرنده .
 ۳ - استانبول وبكي جاع وغلطه وبك اوغلي
 سرکه جي بوسته خانلرنده .
 ۴ - مديريت عموميه فابريقه سنده .
 ۵ - استانبول - جسر مصطفي پاشا ؛ استانبول
 - سلاتيك استانبول - قزئيه شنه وتولرلي سييار
 معاملاتده .
 ۶ - استانبول - ازميز استانبول - سلاتيك ؛
 استانبول - طربزون دكن خطلملي سييارلي
 معيئده .

۷ - استرن وكوستنجه قابلو قومانبه لري
 تانرافخانلرنده .
 ۸ - درسعات باش مديري داخلنده تعميرات
 خطوط عملياتنده .
 ۹ - اوسنه انجئنه ممالك عثمانيهده وقوعوبله چق
 مهم انشآت خطوط عملياتنده وبول طبعابنده وقابلو
 تعميرات ومعايناتنده .
 ۱۰ - بچريه نظارتی الكترتيق فابريقه سي حيدر
 پاشا استانبولنده كي الكترتيق دائرسي كي مؤسسعات
 الكترتيقهده .
 ۱۱ - تلنر تلفراف استانبولرنده .
 تطبيقات اجراسنده شاگردان استانبولدن لاجل
 التطبيقات خارجه كيتديكاري وقت مديريت عموميه چه
 تقدير ارثه چق ويكرمي غروشندن دون اولماتق شرطيله
 يومه وياخود مقطرعاً برپاره آله جقلمدر .
 تطبيقات انناسنده براي تدریس طلبه به رفاقت
 ايدناردهده خرج راه وزييله چكدر .
 تطبيقات مدننده شاگردان بولندقلري قلملرك ،
 دائرملرك بالچله معاملاتنه اشراك ايده چك واوقلم دائره .

ترك هر دول امور ومعاملاتيه برابر صورت اداره لري
 وخطوطك صورت انشا وتعميري بونلره خالد دفاترك
 صورت تنظيمي تعلم ايليه چكدر وبونلري اوكرتمش
 اولدقارينه دائر مكتب مديريته قلم دائره مديروامراسي
 وانشآت مأمور مفتش ومهندسلر طرفندن محض ومعطي
 برشهادتنامه ايرازينه مجبور اوله جقلمدر .
 برشا كرد بولنديني دائر نك معاملاتنه وقوف بيديا
 ايتديكئنه دائر بالاده مذكور شهادتنامه ني ايراز ائتمديكئ
 ديكر بردارمه كي تدرينيه چك واوسنه نك تطبيقات درس
 پروغرامنده مندرج دائرلك كافه سننده معاملاتق بالتعلم
 شهادتنامه لري ويا برشهادتنامه ني ايراز ايده مينلر امتحانه
 قبول اولتيمه چقدر .
 اكن برطلبه نك خسته لك كي برعذر شرعي به بناء
 بر قلم ويا بردارمه معاملاتق تعلمه قدرتياب اوله مديني ثابت
 اولورسه كندريسته مناسب برمدت مأذونيت ويريله چك
 ومومي اليهده مذكور دائره ماماله سني مدت مذكوره
 داخلنده اوكرنرك بعده امتحانه كيره چكدر .
 اشبو شهادتنامه لرده طلبه نك قلم كون وكونده قلم
 ساعت دوام ايتديكاري ونه كي احوال وجر كائده بولندقلري

ومعامليه درجه وقوفلري يازيله چق طوغربدن طوغري به
 مكتب مديريته كوندريله چكدر .
 شاگردان هر دور تطبيقهده تتبع وتعلمله مكلف
 اولدقلري امور ومعاملاتك هر يري حقتنده برر اوبور قلمه
 اله جقلمدر واشبو مدلك ختامنده تدقيق وتوغل ايتديكاري
 معاملاتنه دائر صرف عملي برامتحان كچيره چكلمدر .
 اعذار مشروعه به بناء سنه تدرسيه انجئنه جمعاً
 بر آي غيبوت ايدنلر اوسنه امتحانه قبول اولتيمه قق
 سنه آتيمه تدرسياتنه داخل اولورلر ولكن بلاعذر شرعي
 برسنه تدرسيه طرفنده جمعاً بكمري كون غيبوت ايدنلر
 بردها هيچ برامتحانه قبول اولمازلر . مكتبه صباحين
 كلوب بئون اوكونك درسده حاضر بولتيمه قق غيبوت
 ايدنلر اوكون كغمش عدد اولنورلر .
 بردرسدن دوننلر تكرار امتحانه كيره بيلورسهده
 ايكي درسدن دوننلر ايله بردهقه دوندكي درسدن ايكي نيجي
 امتحاننده موقق اوله ميانلر ترفيع صنف ايده منزلر . انجق
 بونلر سنه جديده درسنه دوام ايده بيلورلر . اوچ درسدن
 دوننلر مكتبندن اخراج اولنورلر .
 مكتبندن شهادتنامه اخخذ ائچدن چيقانلر هيچ بر

امتیاز مظهر اوله مازل .
 ادوار تدریسیه نظریه نیک هر برینک ختامنده شاگردانی
 امتحان ایتمک مأمور اولان هیئت :
 رئیس اوق اوزره فن قلمی مدیرله مدیر مکتبدن .
 علاقه دار اولان معلمردن .
 و مدیریت عمومی طرفین ارقام مدیرانی میسندن
 منتخب ایکی ذاته بر مفتحش عمومی تشریح ایدر .
 دور تطبیقاتک ختامنده اجرا قلنه جق خروج امتحاننده
 هیئت بیزه صورت آتی اوزره تشکیل ایدر :
 اداره مرکزیه دن برشعبه مدیری رئیس
 مدیر مکتب
 معلمین مکتب
 فن قلمی و فابرقه مدیرلی و بر مفتحش عمومی
 ارقام مدیرانی ویا مأمورین متجیزه سنده منتخب
 ایکی ذات .
 رئیس ایله مفتحش عمومی بی و دیگر ایکی ذاتی مدیر
 عمومی انتخاب ایلر .
 اشبو انجمن امتحانیه تدریسات نظریه امتحاننده

قرابتان نومرولر ایله تطبیقات انساننده و برین شها .
 دنامه لری کندی تقدیر اتیه مزج ایده رک شها کردانک
 درجه اهلیت و ایاتنی تعین و دیلولومه اخذینه مستحق
 اولانلرک بر قلمه جدولی بالتظیم مدیریت عمومیبه
 تقدیم ایلر .
 بلا عذر شرعی عدم دوام وسوء اخلاق دن طولانی
 قیدلری ترقین اولانلر حقتده نظامات اداره احکامی
 دخی آریجه اجرا اولنور .

پوسته و تلغراف مکتبی
 ایکنجی قسم
 تدریسات عادیه

شرائط قبول : پوسته و تلغراف مکتبتک ایکنجی
 قسمه هر سنه ملازمین و مأمورین اداره میسندن بالمسابقه
 قرقه قدر طابه قبول اولنور .
 مسابقه امتحانلری اوسنه مک شهر میسندن آچیلور .
 مسابقه قبول اولنه جق مأمورینک حسن اخلاق
 صاحبی و صحیح البینه اولشی شرطدر .

اشبو قسمه اولاد درسعادنده بولسان مأمورین
 میسندن طابه قیدینه باشلاوب بعده تدریسی تدریسی
 واستانبوله مجاورت نقطه سی نظر اعتباره الهرق طشره
 مأمورینه تشمیل قلنه جقدر و بیک ، اوچوز یکریمی بدی
 سنه رومیسی بدایتدن اعتباراً پوسته و تلغراف اداره سنه
 شا کردید اولانلر بوتدریسات عادیه بی بالا کمال شهادتنامه
 المدفیه مأمورین صنفه داخل اولامیه جقدر .
 مکتبه قید و قبوله دائر مستدعیات سلسله مراتبه
 بالرایه عرض اولنور . مستدعیات آمراری اشبو
 استنادی مدیریت عمومیبه تقدیم و طالب تحصیل اولان
 اؤدرینک اخلاق و مشواری حقتده کی مطالباتلری
 بیلدیرمهک مجبور دیرلر .
 مسابقه امتحانلری (۲) نومرولی پروگرامنده
 محرر فونه دائر تحریری و شفاهی اوله جقدر .
 تحریری امتحانلرک ماهیتی و صورت اجرای تحصیل
 عالی به عائد فصلده . مندرجدر .
 تحریری و شفاهی امتحانلره اوزر نومرو تقدیر اولنور
 هر فن ایچون صفردن یکریمی به قدر قیمت اعطا اولنور .
 تحریری امتحانلردن بدی نومرو اله میانلر شفاهی

امتحانلره قبول اولنه میجی کچی شفاهی امتحانلردن بش
 نومرو اله میانلرده مکتبه قبول ایدیلر جقدر .

مسابقه انجمنی

مکتب مدیرینک ریاستی تحتده مدیر عمومی طرفین
 منتخب ایکی مکتب معلمیه اداره مرکزیه متخیران
 مأموریندن برزاندن ترکب ایدر . هیئت مذکورده تدریسات
 عالیه انجمن مسابقه سی مثللو ایضای وظیفه ایله جقدر .
 شا کردانک اداره نقطه نظریندن حال و شانلری .
 بوقسم مداومینی یالکز درس زمانی خدماتدن معاف
 اولوب درساردن چبقارچیکماز وظیفه لری باشند اثبات
 وجود ایده جکلردر . طشره دن کلنلره اقزم ویا پوسته
 و تلغرافخانه لرده قولالینه جکلردر .
 شها کردان مدت تدریسی ظرفده ترقیع و ترقی
 حقی محافظه ایدرلر .
 طشره دن بر آری امتحان استانبوله کلنلردن مکتبه
 قبول اولسان مأمورلر یالکز عزیمت و قبول اولنیلر
 عزیمت و عودت خرج راهی اخذینه کسب استحقاق
 ایدرلر .

تدریسات

ایکتنجی قسم تدریسات بر سندن عبارت اولوب
اولوب بروجہ زیر فونی احتوا ایدر .

هفته-دهک درسلا	درسلا
۱۸	عملی و نظری مکمل حساب و علم مساحه
۱	اصول دفتری و اصول محاسبه
۱	مختصر حکمت
۱	عملی الکترونیک و تلفون آلاتی
۲	پوسته ایشلمه سی و نظاماتی
۳	تأغراف ایشلمه سی و نظاماتی
۱	عنائنی جغرافیایی و قطعات خمسہ جغرافیایی
۱	مختصر حقوق اداره
۲	فرانسیزجه قرائت (قرائت و حسن خط)
۶	هوک و مورس و خبراتی

تدریساته بر تشریح اولده ایتدار اولنه رقی شهر نیسان
غایه سنده ختام و بریلور و تموز ایچینده ده امتحانلر اجرا اولتور .

تدریسات یومی اوج ساعتدر ما، موریک استراحت
واذن زمانلر نده درس اولیه ققدر امتحانلر شفاهی
و تخریری ایکی قسمدن عبارت اولوب هر قسم ایچون اوز
و هر درس ایچون جمعا یکر میشر نومرو تعیین اولتور .
بر درسدن یدی نومرو اله میانلر ترفیع صنف ایده مزلا .
بر درسدن دونکلر تکرار امتحانه کیره بیلوب ایچق
ایکی درسدن دونکلر ایله بر درسدن ایکتنجی امتحانده
دونکلر قیدلری ترفیق ایدیلور .

هیئت امنا

مدیر مکتب ایله ایکی مکتب معلمندن و مدیر عمومی
طرفندن منتخب دیگر ایکی ذاندن تشکیل ایدر .
اشیو هیئت شاکردانک درجه لیاقت و اهلیتی
و دیپلومه اخذینه مستحق اولانلرک بر تعلقه جدولنی
بالتظایم مدیریت عمومییه تقدیم ایلر .
مجموع درسلردن (۱۸۰) نومرو آلانلر علی الاعلا
مجموع درسلردن (۱۵۰) وادها زیاده آلانلر اعلا
یوزالی نومردن دون آلانلر .. قریب اعلا
شهادتنامه آلانلر
علی الاعلی شهادتنامه آلانلر ... ایکی سنه

اعلا شهادتنامه آلانلر ... بر یچق سنه
قریب اعلا شهادتنامه آلانلر بر سنه قدم پیدا ایدرلر .
مدت تدریسات ایچینده بلا عذر شرعی اوتوز کون
غیوبت ایدنلر ایله سوه اخلاق صاحب اولانلر مکتبندن
اخراج اولتور . عدم دوامی عذر شرعی به مستند اولدیغنی
مثبت اوراق ابراز ایدنلر کله جک سنه تدریساتنه قبول
ایدیلورلر .

عدم دوام و سوه اخلاق تظاولانی اخراج اولانلر
حقنده نظامات اداره احکامی آیر یچیه تطبیق ایدیه چکدر .

برنجی قسمه مخصوص مسابقه پروغرامیدر

علوم ریاضیه

۱ - حساب

تعداد -- اعداد نامه تک جی ، طرحی ، ضربی
ضربه عالم دعاوی بسطه -- اعداد نامه تک تقسیمی
اعداد نامه تک، ۳، ۹، ۴، ۵، ۱۰، ۱۵، ۲۰، ۳۰، ۴۰، ۵۰، ۶۰، ۷۰، ۸۰، ۹۰، ۱۰۰ ایله قابل تقسیم خاصه سی --
قابل مشترک اعظم -- اعداد اصلیه تک خواص ابتدایی سی،
مثل مشترک اصغری -- کسوراته متعلق عملیات --

کسورات اعشاریه -- کسورات عادیه تک کسورات
اعشاریه به تحویلی -- دوری کسرلر -- اعداد اعشاریه
متعلق عملیات .
مربع و جذر مربع -- نسبت و تناسب -- مقیاسات --
مسائل مختلفه .

۲ - مبر

عملیات جبری -- برنجی و ایکتنجی درجه ده معاملات
-- مسائل عددیه و هندسیه تطبیق -- سلسله عددیه
و هندسیه .

۳ - هندسیه

هندسه سطحیه -- خط مستقیم زاویه لر ، مثلث ،
موازات ، عمود و مائل خطوط ، بر مثلث و بر ذو کثیر الاضلاع
زاویایی مجموعه سی، موازی الاضلاع، محیط دائرة
زاویه مرکزیه -- قوسلر، وترلر، اُردیه بماس ایکی
دائرة تک وضعت نسبی سی -- زاویه لرک مساحه سی --
زاویه داخلیه -- خط مستقیم و محیط دائرة به دائر مسائل
ابتدایی -- خطوط متناسبه -- شایهت -- بر مثلث
قائم الزاویه تک اضلاعی اوره سنده کی مناسبت و عین نقطه دن
مرسوم و ترلرک قاطع لک و مماس لک خواصی .

اسب و نسبت وسطی

ذو کثیر الاضلاع منتظم مربع مندرس — سطحی که
 (aire) مساحتی مشابه ایکی ذو کثیر الاضلاع
 سطحی که نسبتی مستطیل متوازی الاضلاع مثلث
 وشبه منحرف — محیط دایره که قطر نسبتی — دایره
 مساحتی — هندسه مجسمه — بر سطحه نظراً عمود
 ومائل خطوط و سطوح متوازی زاویه مجسمه عمود
 سطحی که ذوایای مجسمه و دو وجوه کثیره زاویه که حقیقه
 معلومات ذو وجوه کثیره حجمی که مساحتی ، متوازی
 السطوح ، منشور ، اهرام منشور ناقص اهرام ناقص
 اسطوانه ، مخروط ، مخروط ناقص سطح و حجمی که
 مقطع مستوی دایره عظیمه دایره صغیره برداره قطبی
 سطحی که مساحتی که و کره که سطحی که قطعه که در جیبی

علوم طبیعی

علم

تشکیل اجسام — قدرت

مازیه ارضیه

سقوط اجسامه دایره قوانین تجربیه — حرکت

رقصیه . — مرکز ثقل وزن ترازول — مایعات
 و گازها موازی — حال موازی شده مایعات سطحی
 بر مایه اجرا اوتان تضییق هر جهتده مساوی
 اولدینی — چدارلر اوزرینه اجرا اولتان تضییق ماه —
 مشترک قابل — ارشید قانونی — ثابت الوزن آمده عو.
 متوزل — تضییق نسبی مقیاس تضییق — مخلیه الهوا —
 طولی — تضییق ماه — سیفون — باونلر —

صدا

اجسامی که تأثیر حرارتی انبساطی — اجسام صلب
 مایعات و گازها انبساطی — تک تعریفی — صوت
 کثافت اعظمی — حرارت مخصوصه تک تعریفی
 مخلوطات اساسی — اجسامی — ذوبان تصلب انحلال
 تبخیر — تبخیر — یغور ، قار ، شبنم —
 بخار لک خدوایی — یغور ، قار ، شبنم —
 ناقلیت — حرارت الشعاعیه .

صوت

صوت حصول و انتشاری هوا و سوده انتشاری
 شدتی . ارتفاع ، طنت ، و آهنگ .

ضیا

ضیا که خط مستقیم استقامتده انتشاری . سرعت
 انعکاس قانونی — مستوی آینه ل . قمر و محذب
 کروی آینه ل . — انکسار ، منشور ، عدسه ل . —
 پرتوسز مقرر و سقوط تله سقوط لک اساسی ضیا که
 تجلی ترکیبی طیف شمعی مختلف صنایع ضیا که
 طیف لری — فلورغرافک اساسی .

الکترون و مغناطیسیت

الکترونیت ساکنه — حادثات اساسیه — قولومب
 قانونی — الکترونیک نافلر اوزرنده صورت توری —
 سیوری اوج لک اقتداری تأثیر الکترونیک — الکترو -
 سقوط مساحت الکترونیک . اجسام ناقله و مجردة تفاضل
 اقتدار الکترونیک — قوه حرکت الکترونیک تعریفی —
 الکترونیک ماکنه لری — تکشف الکترونیک — املاء
 افراغ مستعمل مکته لری — الکترونیک جویه —
 پارا تونر لری .

مغناطیسیت

حادثات عمومی مساحت مغناطیسیه . ارضک مساحت

مغناطیسیه ، یوصله — مغناطیسلامه اصولاری ،
 مغناطیسلامه مغناطیسیتک محافظه سی .

الکترونیک

بیک اساسی — باشلیجه بیلر — الکترونیک حروری
 بیسلری جریانک انار کیمیسویه و حروریه و ضیا که
 و فیسسیولوژی سی جریان قانونی : شدت ، مقاومت ،
 قوه محرکه ، اوم قانونی ژول قانونی . بیلرک اشتراکی .

مغناطیسیت الکترونیک

جریانلر واسطه سیله حصوله کش مساحت مغناطیسیه
 آمپر و ماقسولک اصولاری — نالوانومتره تک اساسی
 جریانلرک جریانلر اوزرینه تأثیری — سوله نوید — جریانلر
 واسطه سیله مغناطیسلامه .

مغناطیسیت الکترونیک تأثیری

حادثات اساسیه — جریانک کنده سی اوزرینه
 تأثیری — سلف اندوکسیون ، لئو قانونی — رومقورف
 وشعه سی — الکترونیک بال تأثیر ماکنه لریک اساسی .
 غرام ماکنه سی — اندوکسیون ماکنه لریک قابلیت
 تحویلی .

— مفردات و تلفظ نطیبی —

برتلفراف دوره سنک عنصرلری — مستعمل آلتراك
اساسی : مورس ، چنغراق ، مجدده ، — عادی برپوسته
نك تأسیس — برتلقون دوره سنك عنصرلری عادی
برپوسته نك ترتیبی — مستعمل آلتراك اساسی ؛ تلفون
— مفروفون . —

کیمیا

بسیط و مرکب جسملر . — صوت تحلیل و ترکیبی
موالدالماء مودالموضه هوا تحلیل . آزوت — احتراق
ترکیبان کیویه خفته ایضاحات عمومی اصطلاحات
ورموزات کیویه نك اساسلری . — حامضلر . اساسلر —
از نك حضلری . حامض آزوت . امونیاک و زنا و حجماً
— ترتیبك تابع اولدقلری قانونلر . — قاور . حامض
قاورماه . ماه زریں — ایود کورکورت ، حامض کبریتی ،
حامض کبریت حامض کبریت ماه فوسفور — حامض فوسفور ،
فوسفوری موالدالماء ، حامض غم ، غم ، حمض غم ،
کبریت غم — قاربولی موالدالماء . آستیان . بطاقاق
غازلری بترین — شعله . سلیس — مایند حضضات
واملاح خفته معلومات —

جهنر نیا

قطعات خسه نك مختصراً جهنر افیاسی — اوروپا نك
ومالک عثمانیه نك مفصلاً جهنر افیاسی —

کتابت

وربان بر موضوع اوزدینه نحریرات . — رسم
ایچسون — رسم ایچون آروجه امتحان بوقدر —
طالبلر امتحان اوله چیق درسلره عائد رسملری
کوزلجه پاملدیرلر . —

(۲) نومردلر ایکنچی قسمة مخصوص

مسابقه پروغراهایدر

- ۱ — ترکیب
املا ، حسن خط ، کتابت .
- ۲ — حساب
علم حسابک تعریفی ، تعداد و ترقیم ، جمع ، جمعک
میزانی ، طرح ، طرحک ، میزانی ، ضرب ، کرات جدولی ،
ضربک میزانی ، تقسیم ، تقسیمک ، میزانی کسر عادی ،
صورت و نخرج ، کسرک انوائی ، توجهد نخرج و اصول

مختلفه سنی ، کسراعادینک جهی ، طرحی ، ضربی ، تقسیمی ،
کسراعشاری ، ویرکول ، کسراعشارینک تعداد و ترقیمی ،
کسر اعشارینک جهی ، طرحی ، ضربی ، و تقسیمی .
نسبت ، مقدم و تالی ، حدود ، عکسی نسبت ،
تناسب ، هر تناسبده طرفین حاصل ضربی وسطین حاصل
ضربته مساوی اولور .

جهنر انبیای عثمانی و مختصر جهنر انبیای عمیری

مالک عثمانیه نك حدودی ، اوروپای عثمانی و آسیای
عثمانی ایله افریقای عثمانیه نك مشهور طائغار ، نهرلر ،
کورقزلر ، برونلر ، آق دکزده نك عثمانی اطلسلری ،
ولایتلر ، لوار ، قضاا .

EK 3: Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimâtnâme (Sayfa 2 ve 3)

Posta ve Telgraf Mektebi

Posta ve telgraf mektebi bir müdür ve bir kâtibile muallimînheyetinden mürekkebe olup işbu mekteb-i meâmûrînin mesleklerine âid maâmûmâtlarının tevsîfine hâdim ve zâbitân ve erkân-ı idâreye mahrec olacaktır.

Mekteb iki kısım üzerine mürettebolub birinci kısım tadrîsât-ı âliyyeyi ikinci kısım da tadrîsât-ı âdiyyeyicâmi'dir. Birinci kısım zâbitân ve erkân-ı idâreye mahrec olduğu gibi ikinci kısım da meâmûrîntevsî-i maâmûmâtlarına hâdimdir.

Sinnleri birinci kısım için yirmiden ve ikinci kısım için on sekizden dún ve otuzdan efzún olanlar mektebe kabûl olunmaz.

Posta ve Telgraf Mektebi

Birinci Kısım

Tadrîsât-ı Âliye

Şerâit-i Kabûl- Posta ve telgraf mektebinin, birinci kısmına talebe bi'l-müsâbakakabûl olunur.

Müsâbaka imtihânı her senenin ibtidâ-yışehr-i Nisan'ında küşâd edilir. Kabûl olunacak talebenin adedi onu tecâvüz etmemek üzere sene-i sâbıkanın Kânûn-i Sâni'sinde ta'yîn kılınır. Ve bunun için sunûf-ı meâmûrînin merâtib-i âlîsinde görülen ihtiyâc ile vukûmeâmûl-i münhallât ve teşîsinelüzûm görülen yeni meâmûriyetleresi'tibâr olunur.

Müsâbakaya hüsn-i ahlâkı, ikdâm, faâliyyeti ve mutavâat-ı nizâmşinâsânesi musaddak olan ve müsâbaka senesi ibidâsından la-akall bir yıl mukaddem idâreye intisâb eylemiş olan kaviyyü'l-bünye bulunan meâmûrînkabûl edilir.

Mektebe kabul yolundaki müstedâiyyât silsile-i merâtibebî'r-riâye arz olunur. Müstedâiyyât vâkı'atahrîrimtihânlarınevîm-i icrâsından iki gün mukaddimine kadar kabûl edilir.

**Ek 4: Posta ve Telgraf Mektebine Mahsûs Talimâtname
(II Numaralı Program) II. Kısım Mahsûs Müsâbaka Programı**

1- Türkçe

İmla, Hüsn-i Hat, Kitâbet

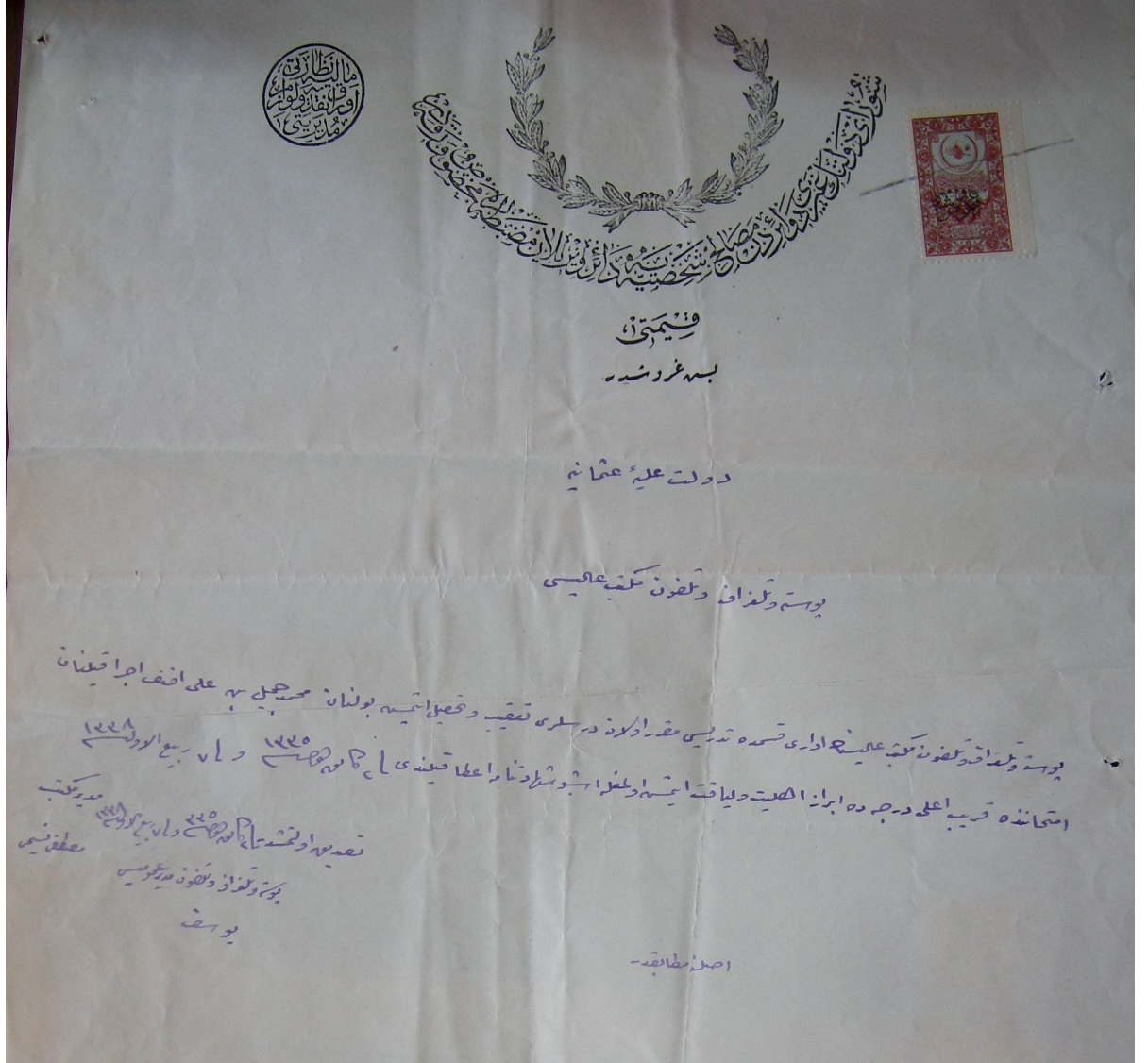
2- Hesâb

Ulum-ı hesâbın tarîfi, t'adâd ve terkîm, cem'ecem'in mizânı, tarh, tarhın mizânı, darb, kerrât cetveli, darbın mizânı, taksîm, taksîmin mizânı, kesr-i 'adî, sûret ve mahrec, kesrin envâ'î, tevcîd-i mahrec ve usûl-i muhtelifesî, kesr-i 'adiyen'incem'î, tarhî, darbî, taksîmî, kesr-i â'şârî, vîrgûl, kesr-i â'şârî'nin t'adâd ve terkîmî, kesr-i â'şârî'nin cem'î, tarhî, darbî ve taksîmî, nisbet, mukaddem ve tâlî, hudûd, 'aksî nisbet, tenâsüb, her tenâsübde tarafeyn hasıl-ı darbıvasateyn hasıl-ı darbına müsâvî olur.

Coğrafyâ-i Osmânî ve Muhtasar Coğrafyâ-i Umûmî

Memâlik-i Osmânîyenin hudûdî ve Avrûpa-î Osmânî ve Asyâ-i Osmânî ile Afrîkâ-î Osmânîyede kimeşhûr dağlar, nehirler, körfezler, burunlar, Akdenizdekî Osmânî adaları, vilâyetler, livâlar, kazâlar

Ek 5: Mehmed Cemil Efendi'ye (Avarkan) ait PTT Mekteb-i Âlisi Şehâdetnâme
Örneği (2 Kânûnuevvel 1335-2 Aralık 1919)

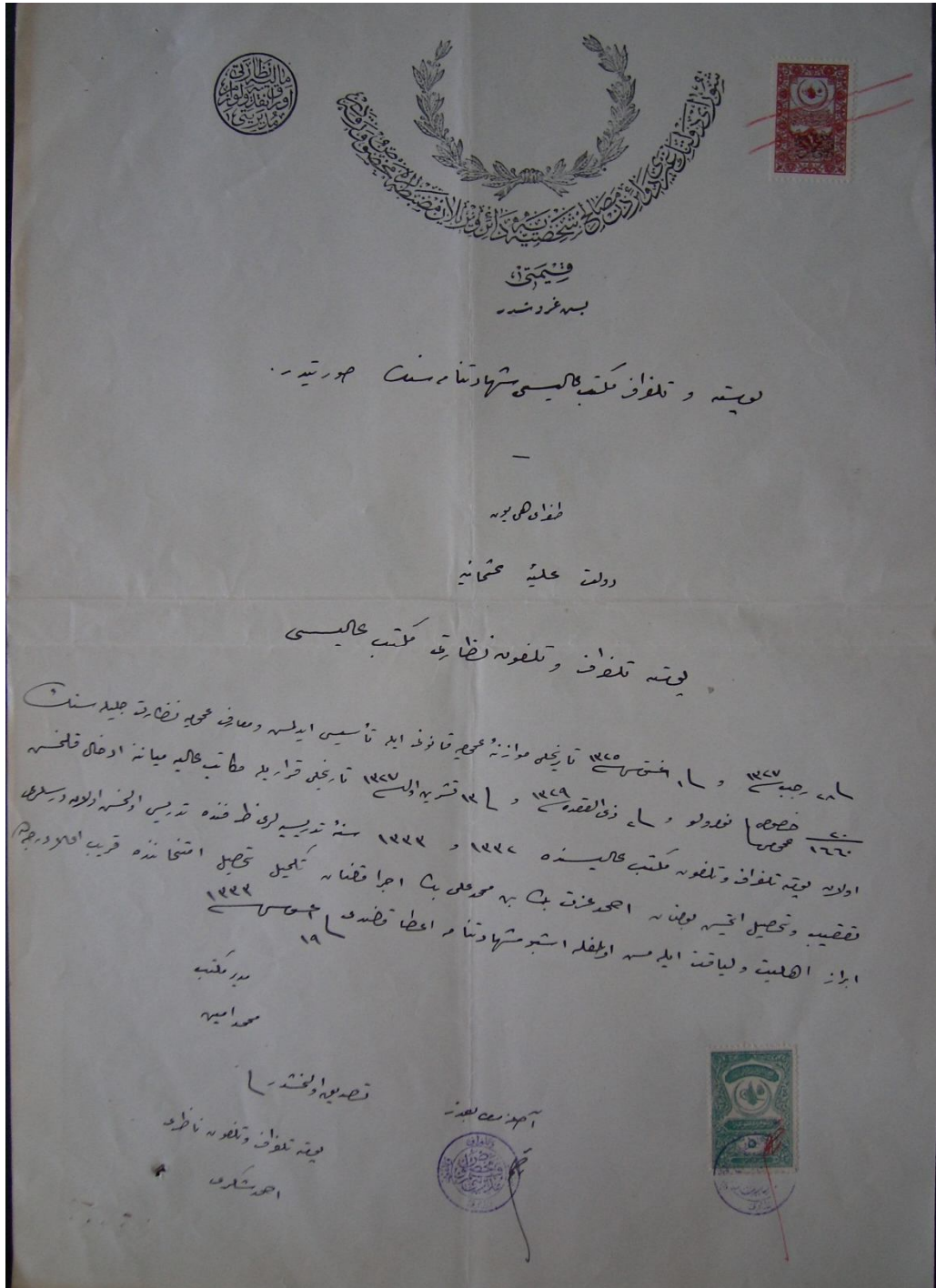
Ek 6: Abdülbaki Efendi'ye (Türüng) ait PTT Mekteb-i Âlisi Şehâdetnâmesi
Örneği (2 Kânûnuevvel 1335-2 Aralık 1919)

Ek 7: Mehmed Celaleddin Efendi'ye (Başarı) ait Şehâdetnâme Örneği
(2 Kânûnevvvel 1335-2 Aralık 1919)

Ek 9: İzzet Efendi'ye (BİRANT) ait Şehâdetnâme Örneği
(19 Ağustos 1333-19 Ağustos 1917)

**Ek 10: İzzet Efendi'ye (BİRANT) ait Şehâdetnâme ÖrneğiÇevirisi
(19 Ağustos 1333-19 Ağustos 1917)**

**Şura-yı Devletin Gayr-i Devâirden Mesalih-i Şahsiyyeye Dair Verilen
Mazbatalara Mahsus Varakadır**

**Maliye Nezâreti
Evrâk-ı Nakdiye ve
LevâzımâtMüdîriyeti**

Kıymeti beş guruşdur

Posta ve Telgraf Mekteb-i Âlisi Şehâdetnâmesinin Suretidir.

Tuğra-yıHümâyûn

Devlet-i ‘Aliyye-i ‘Osmaniye

Posta Telgraf ve Telefon Nezâreti Mekteb-i Âlisi

Fî 28 Receb 1327 ve Fî 1 Ağustos 1325 tarihli Muvâzene-i UmumiyyeKânûnu ile tesis edilmiş ve Maârif-i Umumiyye Nezâret-i Celîlesinin 20/1660 Husus/Umumi numaralı ve fî 2 Zilkade 1329 ve fî 13 Teşrînievvel 1327 tarihli kararıyla mekâtib-i âliye meyanına idhâl kılınmış olan Posta ve Telgraf ve Telefon Mekteb-i Âlisinde 1332 ve 1333 sene-i tedrisiyyeleri zarfında tadrîs olunmuş olan dersleri ta’kib ve tahsil itmiş bulunan Ahmed İzzet Bey bin Mehmed Ali Bey icrâ kılınan tekmil-i tahsil imtihanında karîb-i âlâ derece ibrâz-ı ehliyet ve liyâkat eylemiş olmağla işbu şehâdetnâme itâ kılındı. Fî 19 Ağustos 1333

Müdür-i Mekteb

Mehmed Emin

Aslına mutabıktır. Tasdik olunmuştur.

Posta ve Telgraf ve Telefon Nâzırı

Ahmed Şükrü

EK 12: İbrahim Fikret Bey'e (BİRANT) ait Sicil Cüzdanı

سجل نومروسی

۱۹۱۶

					اسم و مخلص و شهرتی
					پدرینک اسم و مسلکی
					محل و تاریخ تولدی
					مذهبی
					تابعیتی
					خدمت دولته تاریخ دخولی
					موظفأ

وثیقه سنک	<p>تحصیلی :</p> <p>۱۹۰۹ ده لریلی ۱۹۱۶ تاریخ قدیمه قلمی کوی وانسززه / سه روزه فکتده در رنجی فکتده و ۱۹۸۵ ده ۱۹۸۶ سنه قدره بک انقلده المانه اوبه آل سنج تحصیلی کوردی ترجمه حال محرره . بوته و عتبات عقبه عالیستهم قریباً اوعلا و رجه باشا زمانه مازوند . قلمی المانج نظام و کتاب امیدی ترجمه حال و فرجه محرره .</p>
جنسی	تاریخی
تاریخی	جنسی

EK 14: Tefik AKYÜZ' ün 4. Rütbe Mecidi Nişanı ile Taltif Edilmesi

20

پوسته و تلتراف و تلفون نظارتی مأمورین و سچل مدیریتی

وثیقه سنک		سچل نومبروسی	بدرینک اسمی	اسمی و مخلفی	اکرامیه و مکافات	نوع وقومات
تاریخی	نومبروسی	جنسی	سریف	توفیوه	مقدار معائن	بولندینی مأموریت
۱۹۹۹	۱۹۹۹	ارادنه سچل				
<p>ارزوم تلفون خطوطی ایله اهیرا اوتا اولطنه بولندینی</p> <p>خطی/عقام عدیباتنده ایجاز ایتمیکه غیرت دورانی</p> <p>مجبوری و روتجه رتبه و نه بر قلم جمیدی قانی اعطالطند</p> <p style="text-align: center;">۱۹۹۹</p> <p style="text-align: center;">۱۹۹۹</p>						

EK 15: Halil Edip ONAN'ın 4. Mecidi Nişanı ile Taltif Edilmesi

مکافات

وثیقه سنک		اسبابی		تاریخی	نوعی	بولندینی مأموریت
تاریخی	نومبروسی	جنسی				
۱۹۹۹	۱۹۹۹	تقیقده سچل		۱۹۹۹	۱۹۹۹	۱۹۹۹
<p>خریدونک بوسیار و عاف اناسنده نومبروسی</p> <p>خطی ایجاز ایتمیکه غیرت دورانی</p> <p>مجبوری و روتجه رتبه و نه بر قلم جمیدی قانی اعطالطند</p>						
۱۹۹۹	۱۹۹۹	۱۹۹۹		۱۹۹۹	۱۹۹۹	۱۹۹۹
<p>خطی ایجاز ایتمیکه غیرت دورانی</p> <p>مجبوری و روتجه رتبه و نه بر قلم جمیدی قانی اعطالطند</p>						

EK 16: Okulun İki Senelik Yüksek Okul Statüsünde Olduğuna Dair

P581/Me.4617-10
D.

PERSONEL DAİRESİ BAŞKANLIĞI

ANKARA

İbrahim Fikret'in
Sğrenim belgesi
hk.

28442

1 Ağustos 1977

AVUKAT TUNCER BİRANT
Beyazsaray 2/147

Beyazıt/İSTANBUL

İlgi: 15.7.1977 tarihli dilekçeniz.

Babanız olduğunı bildirdiğiniz Teşekküllümüz Beyoğlu
Merkezi Muhaberatı Enebiye eski memuru İbrahim Fikret'in dosyasın-
da mevcut, Posta ve Telgraf Teleson Nezareti Mektebi Alisi Şahadet-
name Örneğinin fotokopisi ilişik olarak gönderilmiştir.
Bu Sğrenim, intibakta iki senelik yüksek okul olarak
değerlendirilmektedir.
Bilginizi rica ederiz.

KI/EG
V.65081

PTT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

10.8.77

Ek:1

☆
J
9.8.1977
2

EK 17: FOTOĞRAFLAR

**TBMM 3. Dönem Kars Milletvekili
Baha Tali ÖNGÖREN**

Mehmet Cemil AVARKAN

Mehmet Celalettin BAŞARIR

Mehmet Ali GİZER

**TBMM 4. Dönem Tarım Bakanı
Mehmet Sabri TOPRAK**

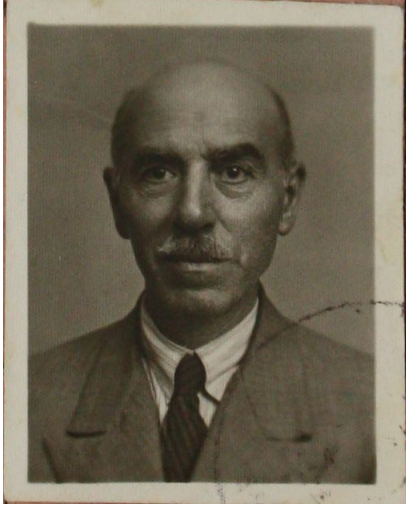
İhsan Cemal KARABURÇAK

Tefik AKYÜZ

Halil Edip ONAN

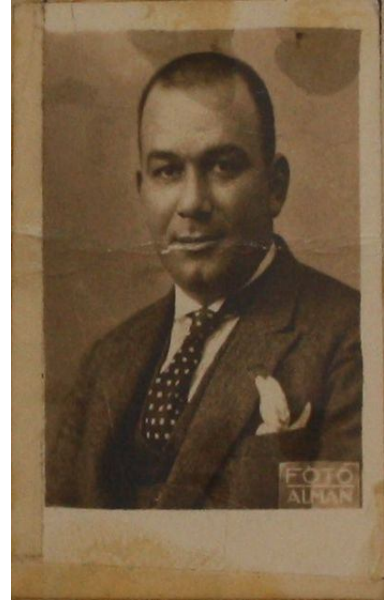
Mehmet Emin KALMUK

İsmail Zeki GAZİMİHAL

Abdullah Necati TONER

Ali Kemal KALMUK

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı	Ferhat Hüseyin PARLAK
Doğum Yeri	İstanbul
Doğum Tarihi	06.12.1979

LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Hacettepe Üniversitesi
Fakülte	Edebiyat Fakültesi
Bölüm	Tarih Bölümü

YABANCI DİL BİLGİSİ

İngilizce	KPDS (.....) ÜDS (....) TOEFL (....) EILTS (....)
...	

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurum	PTT Genel Müdürlüğü
Görevi/Pozisyonu	Memur
Tecrübe Süresi	7 yıl

KATILDIĞI

Kurslar	
Projeler	

İLETİŞİM

Adres	Eryaman Mah. II. Meşrutiyet Cad. Atakent Vadi Sit. C.22 Blok D.28 Etimesgut/Ankara
E-mail	fhparlak@gmail.com